

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Regionální politika Evropské unie (Regional Policy of European Union)

Autorka: Tereza Švecová

Studijní obor: Geografie pro veřejnou správu

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Pavel Hejtman, CSc.

České Budějovice, 2010

Prohlašuji, že jsem tuto Bakalářskou práci zpracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Zároveň prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím s uveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou fakultou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 22. 4. 2010

Tereza Švecová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce, panu PhDr. Pavlu Hejtmanovi, CSc. za pomoc a užitečné rady, které mi poskytl v době zpracovávání mé bakalářské práce.

Obsah:

Úvod	8
-------------------	---

Kapitola 1

Stručná historie EU a klíčové momenty Regionální politiky	10
1. 1 Přístupy v Integraci.....	12
1. 2 Integrační stupně.....	12
1. 3 Etapy vývoje integrace v Evropě.....	14
1. 3. 1 Etapa - východiska integrace.....	14
1. 3. 2 Etapa – Integrace a její vliv na ekonomický a sociální rozvoj.....	15
1. 3. 3 Etapa – Integrační proces stagnuje.....	20
1. 3. 4 Etapa – Nové rozšíření a snaha o oživení integrace v západní Evropě.....	22
1. 3. 5 Etapa – Utváření Evropské unie.....	24
1. 4 Pilíře Evropské unie.....	28

Kapitola 2

Regionální politika jako jedna z klíčových partií politik EU	31
2. 1 Principy Regionální politiky.....	34
2. 2 Cíle Regionální politiky.....	35
2. 3 Strukturální politika.....	35
2. 4 Strukturální fondy.....	36
2. 4. 1 Evropský sociální fond.....	37
2. 4. 2 Evropský fond regionálního rozvoje.....	38
2. 4. 3 Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond.....	39
2. 4. 4 Finanční nástroj pro podporu rybolovu.....	39
2. 4. 5 Kohezní fond.....	40

Kapitola 3

Jednotlivá období Regionální politiky	42
3. 1 Období 1957-1992.....	42
3. 2 Období 1992-2000.....	46
3. 3 Období 2000-2006.....	54

Kapitola 4

Období 2007-2013 a politika soudržnosti	69
4. 1 Prvořadé cíle Politiky soudržnosti.....	70
4. 2 Řízení Politiky soudržnosti.....	71
4. 2. 1 Cíl Konvergence.....	72
4. 2. 2 Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.....	76
4. 2. 3 Cíl Evropská územní spolupráce.....	77
4. 3 Strategické přístupy a programování.....	81
4. 4 Operační programy.....	83
4. 5 Regionální operační programy (ROP) v období 2007-2013.....	93
4. 6 OP Praha.....	109
4. 6. 1 OP Praha Konkurenceschopnost.....	109
4. 6. 2 OP Praha Adaptabilita.....	111
4. 7 Evropská územní spolupráce.....	112
4. 7. 1 OP Mezuregionální spolupráce.....	112
4. 7. 2 OP Nadnárodní spolupráce v oblasti Střední Evropy.....	114
4. 7. 3 OP Přeshraniční spolupráce.....	115

Závěr.....	127
Seznam použité literatury.....	129
Seznam použitých internetových zdrojů.....	130
Seznam tabulek.....	132
Seznam příloh.....	135
Přílohy.....	136

Anotace:

V této bakalářské práci je popsán základní vývoj Regionální politiky Evropské unie. Práce je strukturována do jednotlivých kapitol, které se zabývají stručným historickým přehledem, dále pak pojmem Regionální politiky jako takové a jednotlivými obdobími Regionální politiky. Tato období jsou tvořena klíčovými Programovými obdobími, začínající rokem 1957 a končící aktuálním obdobím 2007–2013.

Cílem je zpracovat výstup jako metodický materiál, který bude obsahově přehledný a může sloužit jako pomůcka při studiu Regionální politiky EU. Aktuální období Regionální politiky EU 2007-2013 je v něm rozebíráno nejpodrobněji.

Zpracování je založeno na prostudování rozsáhlých zdrojů, ze kterých byly čerpány informace a data jako podklad pro rozpracování jednotlivých témat. Zmíněnými zdroji byla odborná literatura zabývající se danou tematikou, statistické údaje, specifické dokumenty týkající se Evropského společenství a jeho Nařízení, z nichž se většina vyskytuje v elektronické podobě. Proto jsou čerpány z internetových portálů Evropské unie.

V práci byly využity heuristické metody, zejména v internetovém prostředí, včetně analýzy zdrojů, informací, komparační metoda srovnání daných údajů pro konkrétní regiony a Programová období.

Annotation:

A fundamental progress of Regional Policy of the European Union is described in this dissertation. The dissertation is divided into individual chapters which deal with the historical summary, the concept of Regional Policy and the programming period which starts in 1957 and finishes with the current period 2007-2013.

The aim is to elaborate the output as a methodical material which will be clearly organized as the content regards. The text can be also used as an aid while studying Regional Policy of the European Union. The programming period of Regional Policy of the European Union 2007-2013 is analysed in the depth study.

The dissertation processing is based on studying of extensive sources. The information and data were used as a foundation for the topic processing. Specialized literature was the mentioned source. This literature concerns with the given topic, statistical data, specific documents which refer to the European Community and its Orders. This data are available in the electronic form. Therefore the data and information are borrowed from the Internet portal of the European Union.

Heuristic methods in the Internet background were used in the dissertation. The dissertation also uses the analysis of the sources, the information, the comparative method which compares the data for the particular regions and the programming period.

Úvod:

Cílem této práce je zpracovat dokumentační materiál k Regionální politice EU, jejím principům, cílům i vývoji a v přehledu porovnat a vyzdvihnout konkrétní partie Regionální politiky, která významným způsobem zlepšuje život obyvatel v jednotlivých regionech, potažmo v celé Evropské unii. Důraz klade práce na Programové období 2007–2013 Regionální politiky Evropské unie.

Uvedenému cíli odpovídá členění práce, která je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se věnuje stručnému historickému přehledu vzniku Evropské unie, kde jsou klíčové Integroční přístupy a jednotlivé etapy vývoje integrace v Evropě. Tato část práce pojednává o založení jednotlivých společenství jako je ESUO, EURATOM a EHS založené šesti ekonomicky významnými státy Evropy. Následným vývojem vzniklo Evropské společenství a evropská integrace nabírala na intenzitě. V souvislosti s tím začaly vznikat a rozvíjet se jednotlivé politiky, kam bezesporu patří i Regionální politika, soustředící se na oblast regionálního (územního) rozvoje.

V druhé kapitole se v návaznosti na jednotlivá období vytváří přehled Strukturálních fondů, které jsou klíčem k realizaci Regionální a Strukturální politiky v Evropské unii.

Na základě zkoumání a porovnávání jednotlivých informačních zdrojů a dat vznikla třetí kapitola, pojednávající o klíčových obdobích Regionální politiky. Tato kapitola je rozdělena na několik částí a ukazuje význam Regionální politiky, jejímž úkolem je zmírňovat problémy slabších regionů a vyrovnávat tak rozdílnost mezi jednotlivými státy Unie. Celé Společenství si v rámci Regionální politiky a politiky soudržnosti uvědomilo, že je nutné, aby se nezvětšovaly rozdílnosti u jednotlivých regionů a zemí. Z tohoto důvodu silnější a vyspělejší státy napomáhají těm slabším, aby Unie jako celek mohla fungovat a nadále vytvářet významné ekonomické prostředí a uhájit tak své postavení v celosvětové konkurenci.

Jednotlivá období jsou v této práci rozpracována dle svých cílů, Iniciativ a Operačních programů, které vždy působí na delší časové období, a po jeho uplynutí se mění Cíle, záměry, Iniciativy a programy. Regionální politika se tak zaměřuje na nové činnosti a pole působnosti v konkrétních oblastech, které vedou ke zlepšení života v regionech, vytváří se nové průmyslové oblasti, napomáhá se efektivnějšímu rozvoji zemědělství, dbá se na rozvoj venkova a životního prostředí. V souvislosti s nástupem nového Programového období, jež je obsahem čtvrté kapitoly, Společenství schvaluje

nový objem finančních prostředků, které budou přerozdělovány mezi regiony, jež to nejvíce potřebují. Dále dotace plynou na konkrétní projekty, jež napomáhají lepšímu rozvoji zmíněných regionů, potažmo celé Unie.

Ke čtvrté kapitole této práce byly na základě dostupných dat vytvořeny jednotlivé tabulky, ve kterých jsou vymezeny finanční dotace, procentuální podíly na celkových výdajích, postavení jednotlivých Strukturálních fondů a množství finančních prostředků, které plynou do jednotlivých zemí.

Pro tuto práci je klíčovou již zmíněná čtvrtá kapitola, která obsahuje Programové období 2007–2013. Toto období je mým zvoleným aspektem Regionální politiky, zejména z toho důvodu, že se EU nachází právě v polovině tohoto Programového období. Významně se zde rozvíjí politika soudržnosti, která má své místo při posilování působnosti Evropské unie. Nejprve byly v rámci této politiky poskytovány finance na základě specifických potřeb členských států, ovšem později se pozornost přenesla na celé Společenství. Z tohoto důvodu jsou vytvořeny cíle a principy, které mají napomoci společnému fungování v rámci celé Unie.

V poslední kapitole je pozornost věnována i České republice, konkrétním Operačním programům a samozřejmě i důležité Přeshraniční spolupráci s okolními státy, které se zabývají rozvojem území.

V průběhu tvorby této bakalářské práce byl kladen důraz zejména na metodu heuristickou a metodu zkoumání a komparace jednotlivých údajů a dat, které pak byly zasazeny do souvislostí.

Kapitola 1

Stručná historie Evropské unie a klíčové momenty Regionální politiky

Po druhé světové válce se Evropa zmítala ve velkých problémech a politické nestabilitě. „Šok a hrůza způsobené válečnou devastací si vynutily jednu základní otázku, charakterizující myšlení v polovině 40. let 20. století: „Jak se může Evropa vyhnout další válce?“ Nabízející se řešení vycházela zejména z hodnocení příčin vzniku druhé světové války a lze je shrnout do tří myšlenkových proudů.“^[1]

První proud řešil otázku viny za druhou světovou válku, čímž se pozornost obracela na stranu poraženého, tedy na Německo, které mělo odškodnit své soupeře ve válce.

Druhým myšlenkovým proudem byl marxismus-leninismus, který z druhé světové války obvinil kapitalismus a jako řešení před možnými problémy v Evropě viděl socialismus.

Ovšem až třetí proud viděl příčinu války v nacionalismu. Jako řešení tato skupina předložila myšlenku společné integrace národů v Evropě. Snaha o spojení Evropy byla patrná již v letech 1914-1918, kdy probíhala První světová válka, ale nejdůležitější návrh v uspořádání evropských států po válce nastal až v září roku 1946, kdy britský ministerský předseda vlády Winston Churchill poprvé hovořil o Spojených státech evropských.

Evropské státy se po roce 1945 začaly potýkat s velkými problémy ekonomikou počínaje a tvorbou nových životních podmínek pro své obyvatele konče. Tato situace zaměstnávala zejména státy západní Evropy. Oproti tomu na Východě byla situace o poznání odlišná. Vlastní vizi poválečné Evropy měl i Sovětský svaz, které začal upřednostňovat komunistickou vládu ve státech, které patřily do skupiny Sovětského svazu.

Díky těmto postojům byla Evropa „rozdělena“ na dvě části a pomyslná východní část začala soutěžit s částí západní. Tento stav vyvrcholil v tzv. studenou válku. Důležitým mezníkem se však stalo sloučení okupačních zón v německém Berlíně, a to sloučení části britské, francouzské a americké. „Nezávazná a na politickém základě stojící snaha o evropskou integraci byla podporována jednotlivými zeměmi, z nichž každá sledovala své vlastní zájmy. Francouzi viděli v integraci s Německem jednak

^[1] Baldwin, R., Wyplosz, Ch.: Ekonomie evropské integrace, str. 32

šanci, že vytvoří protiváhu americko-britskému vlivu na kontinentě, ale také záruku, že z Německa se po reindustrializaci stane partner a nikoliv opětovný vojenský protivník. Velká Británie a USA podporovaly evropskou integraci jako nejlepší způsob obrany proti komunistické rozpínavosti v Evropě. Němečtí představitelé zase vycítili v evropské integraci příležitost etablovat Německo jako „normální“ zemi. Představitelé Itálie také vítali integraci Evropy, která jim poskytla ideologickou protiváhu vůči komunismu a pomohla jim zavřít dveře za italskou fašistickou minulostí.“ [2]

Je však nutno podotknout, že názory na vznik a průběh integrace v Evropě se mezi jednotlivými představiteli odlišovali. Projevila se i myšlenka na vznik intenzivní spolupráce zemí, ovšem s ponecháním jejich vlastní suverenity. Právě tuto myšlenku podpořila vláda Spojených států amerických, a díky Marshallovu plánu podporovala pomocí finančních prostředků, státy v Evropě. Největšími „odběrateli“ finanční pomoci z USA se na prvním místě stala Velká Británie, spolu s Francií a Německem.

Jako protiváha Marshallovu plánu byla v Sovětském svazu vytvořena organizace, s názvem Rada vzájemné hospodářské pomoci, známá také pod zkratkou RVHP. Tato organizace byla založena roku 1949 a jejím úkolem bylo pomáhat zemím z Východního bloku, patřícím do Sovětského svazu.

I díky stále přetrvávající studené válce mezi západními a východními státy, se přesto začala evropská integrace vyvíjet a Evropa se dostala do fáze ekonomické integrace, což lze ilustrovat na snaze evropských států vytvořit mezi sebou nové obchodní styky. To však jde pouze za předpokladu, že státy mezi sebou zruší určité překážky. Jednotlivé národní trhy se tedy vlivem integrace spojují, aby mezi sebou mohly státy volně obchodovat.

Integrace přináší řadu ekonomických výhod, patrné zejména v oblasti rostoucí výroby díky rozšířenému trhu; zefektivnění výroby; zvýšení produkce, jež vyúsťuje v lepší obchodní postavení na trhu; zvýšení technického rozvoje, což vede k vyšší kvalitě i kvantitě výrobků; větší konkurence apod.

[2] Baldwin, R., Wyplosz, Ch.: Ekonomie evropské integrace, str. 34

1. 1 Přístupy v Integraci

V historii Evropské unie lze rozdělit integrační přístupy na dva modely.

Prvním z nich je Institucionální přístup k integraci, který se snaží o prohloubení integrace, která vyústí v jednotnost trhu. Tento model funguje díky tomu, že byly vytvořeny nadstátní instituce, společná hospodářská a měnová unie a v neposlední řadě i unie politická, která zastřešuje hlavně zahraniční politiku mezi státy. Zastáncem tohoto přístupu byly Francie, Benelux, Spolková republika Německo a Itálie. Základem Institucionálního modelu bylo vytvoření struktury, jež bude obsahovat nadnárodní společenství, Evropské společenství pro atomovou energii a Evropské společenství uhlí a oceli.

Druhým a posledním modelem je Funkcionalistický integrační model, jehož záměrem je vytvořit volný obchod a spolupráci mezi jednotlivými vládami. Tento přístup upřednostňovala hlavně Velká Británie a některé ze zemí v oblasti Skandinávie. Podíváme-li se na strukturu druhého modelu, je patrné, že vznikla struktura přístupu mezi vládami členských zemí, které mají omezenou ekonomickou integraci. Patří sem instituce jako je Evropské sdružení volného obchodu.

1. 2 Integrační stupně

Evropská integrace se rozděluje podle kvality uspořádání, hospodářské kooperace a koordinace mezi členskými státy, do jednotlivých stupňů.

1. 2. 1 Pásmo volného obchodu (Free trade areas)

V tomto pásmu členské země odstraňují bariéry při společném obchodě. Toto stádium funguje pouze smluvně a země si při něm ponechávají možnost volby při jednáních, které vedou se státy, jež nejsou členy EU.

Pásmem volného obchodu je míněno volné vytvoření pásma oblastí, kde jsou odstraněny „překážky“ v obchodování, jež nabývají podoby cel, tarifů a kvót a následné utváření bezproblémového pohybu zboží po EU.

1. 2. 2 Volné trhy (Single markets)

V tomto integračním stupni je hlavní snahou odstranit překážky, jež nejsou viditelné. Stupeň je zakotven smluvně a jako příklad je možné použít tzv. certifikaci výrobků, ve které se jedná o to, že výrobci z jedné země musely řešit předpisy o certifikaci výrobků,

které byly určeny jiné zemi, a tudíž spotřebitel na domácím trhu svého státu byl nucen preferovat výrobky z tuzemska.

1. 2. 3 Celní unie (Customs union)

Členové této unie obchodují i se státy, které do celní unie nepatří, ovšem jakýkoliv typ tohoto obchodu musí být zakotven smluvně. Ve Smlouvě o Evropské unii je ve článku číslo 184 zakotveno, že „země a území mohou vybírat cla, která jsou nezbytná pro jejich rozvoj a industrializaci, anebo cla fiskální povahy, která tvoří příjem jejich rozpočtu. Cla však nesmí přesáhnout úroveň cel na dovoz zboží pocházejícího z členského státu, s nímž příslušná země nebo území udržuje zvláštní vztahy. Zavedení nebo změna celních sazeb na zboží dovážené do země nebo území nesmí vést ani právně, ani fakticky k přímé nebo nepřímé diskriminaci mezi dovozy zboží z různých členských států.“^[3] V případě, že spolu obchodují členové celní unie, tak při daném obchodování cla neplatí. Zároveň všechny členské země spoluutvářejí společnou obchodní politiku, jež uplatňují vůči třetím zemím.

1. 2. 4 Společný trh (Common market)

Tento stupeň integrace umožňuje volný pohyb pracovní síly, technologií i kapitálu, které můžeme zahrnout jako celek do výrobních faktorů. Zároveň firmy mohou podnikat na celém území celní unie.

1. 2. 5 Hospodářská unie (Complete economic union)

Tato unie pro trh vytváří společnou fiskální a zároveň i měnovou politiku. Hospodářská unie utváří makroekonomickou politiku v členských státech a dále zprostředkovává pravidla pro dobré fungování rozpočtové politiky. Dalším znakem je, že hospodářská unie uplatňuje pravidla pro upevnění tržních mechanismů a významně se věnuje i politice soutěže. Třetím znakem je utváření společné politiky pro lepší přizpůsobování regionálnímu rozvoji. Posledním pilířem hospodářské unie, který je ovšem

^[3] Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství, C 321E/129, Úřední věstník Evropské unie, část IV., 29. 12. 2006, dostupné z webové stránky:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:CS:PDF>
(25. 2. 2010)

Dále o této problematice viz Příloha č. 4

nejvýznamnější, je vytváření vnitřního trhu, kde se mohou volně pohybovat osoby, kapitál, zboží i služby.

1. 2. 6 Měnová unie (Monetary union)

Unie zahrnuje společný trh, volné trhy, celní unii i pásmo volného obchodu a nadto přidává smluvně zakotvené vazby, jež se týkají směnných kurzů jednotlivých měn členských zemí. Měna zde může být buď jednotná, nebo se vypracovává dohoda o směnných kurzech měn, které jsou stále fixní. (viz kapitola č. 3, kde se vyskytuje pojednání o Evropské měnové unii)

1. 2. 7 Politická integrace (Political integration)

Členské země, tvořící Evropskou unii se staly součástí „jednoho státu“. Významným je zde centrální orgán, který řídí jak měnovou a fiskální politiku, tak zároveň vykonává funkce vlády, která je centrální pro celou EU. Tento centrální orgán je zároveň odpovědný parlamentu, který je rovněž centrální pro celé Společenství. Snahou politické integrace je zejména vytvoření federace či plné spoluutváření jednoho velkého státu.

1. 3 Etapy vývoje integrace v Evropě

1. 3. 1 Etapa – východiska integrace

První etapa integračního vývoje v Evropě je datována v období od roku 1945 až do roku 1951. Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, dne 19. září 1946 byla při projevu britského ministerského předsedy Sira Winstona Churchilla na univerzitě ve švýcarském Curychu poprvé přednesena myšlenka o vytvoření Spojených států evropských. O osm měsíců později, tedy v květnu 1947 Sir Winston Churchill založil tzv. Hnutí za sjednocenou Evropu (United Europe Movement).

V první etapě integrace, Evropa spolupracuje se Spojenými státy americkými, které jí poskytují finanční pomoc na obnovu Evropy po válce pomocí Marshallova plánu. Tento plán vstoupil v platnost v první polovině roku 1947 a byl rozčleněn na dílčí programy, které byly tvořeny nikoliv pro národní účely, ale pouze pro účely na úrovni Evropy jako jednotného celku.

Roku 1948 vzniká Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC, Organization for European Economic Cooperation), jejímž úkolem bylo sledovat a řídit

uplatňování Marshallova plánu v praxi a dohlížet na rozdělování finanční pomoci plynoucí z USA. Významným úkolem organizace bylo taktéž spolupracovat na zlepšení vývoje v oblasti obchodu mezi zeměmi, které se k této organizaci, zejména k tomuto programu, připojily. Díky vlivu této organizace na fungování obchodu v Evropě, tvořil v padesátých letech volný obchod kolem 60 % z celkového obchodování v Evropě a ke konci padesátých let se toto číslo zvýšilo na neuvěřitelných 89 %. Kontrola právě této oblasti ekonomiky byla velice důležitá, zejména z toho důvodu, že vytvoření dobrého a funkčního prostředí pro obchodování zároveň přineslo rychlý nárůst příjmů. Právě v padesátých letech vzrostl hrubý domácí produkt a významným byl i růst exportu zboží v rámci evropského kontinentu.

Nastal rok 1960 a Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci se transformovala v novou organizaci, a to v Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD, Organization for Economic Cooperation and Development), která dodnes sdružuje nejvyspělejší státy světa.

I nadále je v tomto období řešena otázka bezpečnosti a jistá obava z toho, aby znovu nezačala světová válka. Z důvodu obrany se tedy roku 1949 uzavírá dohoda o vzniku Severoatlantické aliance NATO. Zakládajícími zeměmi byly Spojené státy americké, Kanada a deset států západní Evropy (Velká Británie, Portugalsko, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Belgie, Norsko, Dánsko, Itálie, Island). Tato aliance vzniká z toho důvodu, aby chránila své členy před napadením, které by mohlo hrozit zejména ze strany Sovětského svazu.

Kromě Severoatlantické aliance byla v roce 1949 založena i Rada Evropy, která se měla snažit o zlepšení spolupráce, podporu sociální sféry, podporu ekonomickou a v neposlední řadě také dohlížela na dodržování základních lidských práv v Evropě.

1. 3. 2 Etapa – Integrace a její vliv na ekonomický a sociální rozvoj

Druhá etapa navázala na předešlou etapu roku 1952 a trvala až do roku 1973. V daném období se zrodila hned tři velmi důležitá společenství, která významným způsobem napomáhala integračním přístupům.

Nejprve bylo tedy roku 1951 založeno Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO, European Coal and Steel Community) a v roce 1957 následovalo Evropské hospodářské společenství (EEC, European Economic Community) a EURATOM (European Atomic Energy Community).

Evropské společenství uhlí a oceli

Evropské společenství uhlí a oceli vznikla na popud Německa a Francie, kteří nabádali i ostatní státy k připojení se do tohoto společenství a podpořily tím, v té době, významné ocelářské a uhelné odvětví v průmyslu. V dřívější době bylo ocelářství a uhelný průmysl chápáno jako stěžejní část moderní ekonomiky. Z tohoto důvodu se dalšími členy staly: Belgie, Nizozemsko, Lucembursko a Itálie.

Postupem času byly ustanoveny hlavní cíle ESUO, kam patřilo zrušení cel mezi členskými zeměmi, omezení obchodování na trhu s uhlím, hutnickými a ocelářskými výrobky. Na tento postup časem navázalo utvoření volného trhu s hutnickými a ocelářskými výrobky pro šest zakládajících zemí ESUO. Dalo by se říci, že ESUO vzniklo i kvůli zvýšení hospodářské spolupráce v evropských státech, což mělo zapříčinit i pozdější politickou a zároveň ekonomickou integraci zemí v Evropě.

Počátkem roku 1950 se začíná hovořit o tzv. obranné politice v souvislosti se studenou válkou. „Stále více zaznívají názory na vytvoření rozsáhlejší západoevropské spolupráce v oblasti obrany, přestože již existovalo NATO. Důvodem také bylo oficiálně začlenit Západní Německo do západoevropských obranných struktur. Z tohoto důvodu v roce 1952 šest zemí, které založily ESUO, podepsalo smlouvu o založení Evropského obranného společenství EOS. O rok později byl vypracován návrh smlouvy o Evropském politickém společenství (EPS), rozšiřující dosavadní společenství v rozsáhlejší společenství nadnárodního charakteru s vlastní listinou základních práv a dvoukomorovým parlamentem.“^[4]

Ovšem ve chvíli, kdy se měly dané smlouvy podepisovat, Itálie a Francie se postavily proti, což zapříčinilo zánik Evropského politického společenství. Z tohoto důvodu tedy snažení se o zlepšení politické integrace v souladu s EOS a EPS nedosáhlo svého cíle a naopak vyvstal fakt, že zájmy jednotlivých národů jsou ovlivněny i postojem demokratických států v Evropě.

Dnes můžeme v neúspěch vzniku EPS a EOS vidět, že vždy není úplně snadné, aby se jednotlivě země mezi sebou dohodly na plnohodnotném fungování určitých projektů. Nedokončený vznik těchto společenství nám zároveň ukazuje, že problémy, které vnímáme v dnešní době s ratifikací Lisabonské smlouvy, přijetím jednotné měny

^[4] Kloudová, J.: Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí, str. 15

euro či přistoupení Turecka do EU mají původ již v minulosti a není tedy ani dnes jednoduché dojít k jednomyslnému konsensu.

Dne 25. března 1957 podepsalo šest zemí (Francie, Itálie, Německo a Benelux) Římské smlouvy, čímž vzniklo Evropské hospodářské společenství, které začíná fungovat od 1. ledna 1958. Podepsání těchto smluv dalo zároveň vzniknout i Evropskému společenství pro atomovou energii EURATOM. Právě tento krok byl v integračních procesech velmi významný a díky němu mohlo docházet k prohlubování integrace.

Evropské hospodářské společenství

Evropské hospodářské společenství vzniklo proto, aby se mohlo podílet na růstu zaměstnanosti, růstu životní úrovně a zejména vzniklo z důvodu participace na rozvoji ekonomické sféry v členských zemích EHS. Zároveň se toto společenství rozhodlo finančně podporovat a kontrolovat předem zvolená odvětví průmyslu a samozřejmě se také bude snažit o zvětšení trhu, díky čemuž by se mohl zvýšit i odbyt produkce.

Mezi hlavní cíle si Evropské hospodářské společenství vytyčilo zabývat se problematikou společného trhu. Pro fungování Evropské unie a jejích jednotlivých politik je velmi důležité, aby společný trh byl zároveň i trhem jednotným, protože díky tomu je možné bez problémů kooperovat mezi státy a rozvíjet ekonomické aktivity.

EHS se zároveň snaží postupně sjednotit hospodářské politiky členských zemí, a tím dojít k cíli v podobě trvalého ekonomického vývoje, značné stability ekonomik a zvyšování se životní úrovně. Při vytváření společného trhu nesmíme samozřejmě opomenout i oblast zemědělskou, která je specifická, ale i zde bylo plánováno vytvořit společný trh s orientací zvláště na zemědělské výrobky.

Mluvíme-li o společném trhu, je nutné také vymezit jeho sféru vlivu. Nejprve tedy společný jednotný trh dbá na to, aby se odstranila omezení při vnitřním obchodování a mohlo tak vzniknout pásmo volného obchodu. Dalším pilířem pro dobré fungování je uvedení společných cel v platnost. Díky tomu se EHS stalo nejen pásmem volného obchodu, ale zároveň i celní unií, která dbá na to, aby zboží dovezené do EHS bylo dováženo za stejných podmínek, aniž by se přihlíželo k tomu, ze které evropské země zboží putuje.

Jednotný trh také podporuje konkurenceschopnost mezi státy a jejich ekonomikami a zvláště pečlivě prověřuje různé činnosti, které by mohly konkurenceschopnost narušit. Po výčtu pravidel, na kterých je společný trh zakotven, je

nezbytné zmínit i poslední pravidlo, což jsou jednotlivá opatření, která usnadňují volný pohyb kapitálu, zboží, osob i služeb na trhu.

Evropské hospodářské společenství bylo evropskými státy přijímáno jako vítaná součást budoucího vývoje Evropy. Například představitelé Francie viděli velký potenciál společného trhu v zemědělské produkci, vzhledem k tomu, že Francie má pro zemědělství velmi dobré podmínky. Naopak co se týče politického pohledu na dané společenství, zde Francie projevovala zájem zejména o bezpečnostní spolupráci po celé Evropě.

I ostatní země viděly hlavně klady tohoto přístupu. Ať už to bylo Německo, které přivítalo možnost poválečné rehabilitace na mezinárodní půdě a zároveň vítalo nový přístup na trhy západní Evropy, který se mu díky EHS otevřel. Belgie a Nizozemsko zase vnímaly jako nejdůležitější postupné otevření trhů pro společnou kooperaci mezi ekonomikami západních států.

Evropské sdružení volného obchodu

Na západě Evropy se však nachází i Velká Británie, která ovšem neprojevila zájem o to, aby se stala součástí EHS. Místo toho však 21. července 1959 založila Evropské sdružení volného obchodu (EFTA, European Free Trade Area). Toto sdružení bylo ustanoveno Stockholmskou úmluvou a kromě Velké Británie sdružovalo státy jako Dánsko, Rakousko, Norsko, Švýcarsko, Švédsko a Portugalsko.

ESVO bylo vytvořeno jako alternativní sdružení vůči EHS a zároveň mu mělo značně konkurovat. Evropské sdružení volného obchodu začalo vykonávat své funkce až 3. května 1960, ale jeho snahy se nezaměřovaly na dosažení politické integrace, jako tomu bylo u EHS. Nadto bylo ESVO pásmem volného obchodu a mělo upravené celní tarify, které byly později odstraněny. Z toho vyplývalo, že každému členu bylo umožněno vytvářet si dovozní cla dle vlastního rozhodnutí po projednání s místní vládou. Z tohoto faktu těžila zvláště Velká Británie, která neuplatňovala celní politiku vůči některým zemím, což jí umožnilo ponechat si celní výhody.

Ovšem roku 1961 se situace mění a vlivem změn politické situace ve Velké Británii tato země poprvé žádá o možnost připojení se k Evropskému hospodářskému společenství. Díky velmi úspěšnému ekonomickému pokroku zakládajících šesti zemí nebyl vstup Velké Británie nejjednodušší, ale roku 1973 vstoupila do EHS jako plnohodnotný člen spolu s Irskem a Dánskem. Díky tomuto „přestupu“ z jednoho společenství do druhého se změnilы evropské trhy, kdy pro EHS se trhy zvětšily a

naopak pro ESVO se trhy zmenšily natolik, že členské státy byly nuceny požadovat pomoc od svých vlád, aby do chodu trhu zasáhly. Výsledkem bylo definování jasných pravidel několika dohod mezi ESVO a EHS o volném obchodování a snaha o dosažení určité rovnováhy.

Následujícím krokem bylo stanovení jasných pravidel pro obchodování, s čímž se pojila i celá řada kompromisů, na kterých se musely členské země ujednotit. K výjimečným kompromisům došlo mezi Západním Německem a Francouzskou republikou. Francie se nejvíce obávala toho, že by více otevřené trhy mohly dávat větší příležitosti Západnímu Německu, které by z nich mohlo významně těžit. Jako protiváhu této koncepce si Francie snažila vykompenzovat pomocí přímých výhod pro zvláštní ochranu v zemědělství.

V šedesátých letech 20. století došlo na území západní Evropy k ohromujícímu růstu jak ekonomiky, tak i společné zemědělské politiky a samozřejmě i životní úrovně obyvatelstva. Francie se však nevzdávala myšlenky mít vždy navrch, a tak na její nátlak v druhé polovině šedesátých let vznikl Lucemburský kompromis, který dovozoval prosazení práva veta v oblastech, kterým členská země věnuje největší pozornost a důležitost.

Evropské společenství pro atomovou energii EURATOM

Společně s EHS však fungoval i EURATOM, jehož úkolem bylo řešit otázky jaderné energie. Pod tyto otázky samozřejmě spadala i jaderná bezpečnost, na kterou členové vesměs všech evropských vlád kladly významný zřetel. Kromě těchto dvou aktivit se EURATOM věnoval i atomovému výzkumu a snaze zlepšení bezpečnosti a fungování jaderných zařízení.

Evropské společenství (ES)

Rokem 1967, po podepsání Smlouvy o sloučení, se tato tři společenství (EHS, EURATOM a ESUO) začala označovat jedním názvem, a to jako Evropské společenství (EC, European Community).

Na základě této změny a uzavřením se do jedné velké skupiny začalo docházet k rychlým změnám a vyrovňování stavu uvnitř trhu. Vývoj integrace měl v tomto období za sebou důležité mezníky v podobě vytvoření zóny volného obchodu, vybudování celní unie spolu s ustálením vnějších cel a vytvořením totožných celních sazeb pro všechny členy ES. Dalším krokem k lepšímu fungování bylo dosažení

společného trhu rukou v ruce s mechanismy regulujícími trh se zemědělskými výrobky. Dále pak finanční příspěvky od členů ES se podařilo nahradit pomocí vlastních příjmů Společenství, které tvořily jednotlivé rozpočty z každé členské země. K dalšímu úspěchu vytvoření ES mnozí přiřazují i úroveň dosažení kooperace společných politik.

Je ovšem pravdou, že ne vždy je možné v takto složitých otázkách fungování takového „gigantu“, jako je Evropské společenství, vidět pouze kladné stránky. Možná spíše naopak. Čím více států se snaží o kooperaci a o usnadnění klíčových faktorů, tím více se mohou stávat dané situace fungování problematické. Patrné je to zejména u společných politik, jako je například Společná zemědělská politika, či měnová a hospodářská unie. Právě při problémech v těchto oblastech může docházet k vytvoření krizí, které poté postihují celé Společenství a státy pak mají možnost udělat pouze jedině, a to začít s danou neutěšenou situací něco dělat, a tak přijímají různá opatření, aby se vzniklým problémům do budoucna vyhnuly a nemusely tak opakovat stávající pochybení.

1. 3. 3 Etapa – Integrační proces stagnuje

Třetí etapa je datována do období 1974 až 1985. V této etapě se však projevilo razantní stagnování procesu, vzhledem k tomu, že na většině území Evropy panovala hospodářská recese. Díky tomuto problému začalo docházet k propadům v ekonomice, na což navazoval i nárůst nezaměstnanosti a zvýšení inflace.

V tomto jedenáctiletém období došlo k mnoha zvrátům a přeměnám, což samozřejmě neblaze poznamenalo vyvíjející se proces integrace, který se díky této strukturální krizi zpomalil.

Je tedy nutné popsat a vystihnout problematiku, proč k těmto změnám došlo. Od sedmdesátých let se ve světě projevila ropná krize, která vyústila v rychlý nárůst cen jak ropy, tak i zemního plynu a v návaznosti na tyto dvě entity vzrostly ceny i ostatních surovin a energetických zdrojů. Díky drahým surovinám došlo k poklesu růstu a ekonomika začala stagnovat. Následkem toho klesá i konkurenceschopnost celého Evropského společenství a Evropa už není plnoprávným konkurentem takových mocností, jako jsou Spojené státy americké či Japonsko.

Reakcí na tyto skutečnosti došlo k přepracování a vylepšení stávajících iniciativ a hlavním stavebním kamenem se stal jednotný vnitřní trh, který se Evropa rozhodla využívat v největší možné míře.

Co se týče institucionální formy, tak státy ES rozhodly o nutnosti vzniku Evropského parlamentu, a tak se první a přímé volby konaly v červnu roku 1979. Rok před začátkem působení Evropského parlamentu se v Evropě začíná vytvářet nový měnový systém, který později vyústí v měnovou unii a zároveň se dotváří vnitřní jednotný trh.

Vzhledem k tomu, že inflace v tomto jedenáctiletém období stále narůstá a pohybuje se na hranici hodnot, které jsou mnohdy až dvouciferné, a hlavně v každé evropské zemi dosahují jiných hodnot, evropští představitelé jsou nuceni přehodnotit stávající fungování ES a učinit razantní změny pro zlepšení chodu ekonomiky a snížení nezaměstnanosti, která se v té době pohybovala kolem 7–10 % EAO.^[5]

V mnoha státech ES se začala ekonomická krize projevovat v průmyslových odvětvích, jako je textilní průmysl, automobilový, a zejména v ocelářském a hutním průmyslu.

Představitelé vlád jednotlivých zemí se ke konci této etapy v osmdesátých letech snažily o boj s nezaměstnaností a nárůstem inflace různými způsoby, avšak cíl byl pouze jeden, a to potlačit vzniklé ekonomické problémy.

I přes všechna vládní snažení „zesílily sociální konflikty a evropské vlády řešily vzniklou ekonomickou nerovnováhu aktivnějšími opatřeními na zvyšování výdajů státních rozpočtů, čímž docházelo ke zvýšení vnitřního zadlužení s chronicky vysokým rozpočtovým schodkem a růstem veřejné zadluženosti. Růst inflace znovu stimuloval mzdové požadavky. Na pozadí vzniklých obtíží usilovala Evropská společnost o zmírnění problémů aktivizací nových nástrojů, integrační politiky, např. v sektoru regionální politiky a prováděním restrukturalizace v některých oborech, postižených krizemi. Vnikl Evropský sociální fond, jehož cílem bylo usnadnit adaptaci nezaměstnaných mladistvých, prostředky však byly omezené.“^[6]

Následkem všech výše popsaných situací v ekonomice vznikla politická snaha pro podporu vypracování nových a lepších iniciativ v integraci v Evropě.

^[5] Kloudová, J.: Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí str. 19

^[6] Kloudová, J.: Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí str. 20

1. 3. 4 Etapa – Nové rozšíření a snaha o oživení integrace v západní Evropě

Etapa oživení ekonomiky a její dynamiky probíhala od roku 1986 až do roku 1993. Od poloviny 80. let se Evropské společenství a jeho členové rozhodli obnovit progresivní chod integrace a zároveň tak vytvořit dobré předpoklady pro ekonomiku a vyrovnávání se s konkurencí z Japonska a Spojených států amerických.

Od roku 1985 se postupem času zvětšuje činnost v oblasti investic, což dává vzniknout i dynamickému růstu v ekonomice. I přes přetrvávající míru nezaměstnanosti může docházet k nárůstu produktivity práce a zároveň nárůstu mezd, čímž je možné dosáhnout poklesu inflace. Stávající situace tak dává prostor pro oživení pozastaveného integračního procesu v Evropě.

Ukázkou zlepšující se integrace se stal vstup dalších dvou členů do Evropského společenství. Roku 1986 tak přistoupily dva státy ležící na Iberském poloostrově, a to Španělsko a Portugalsko. Vstup dalších členů tak umožnil vznik nových trhů a zároveň ustálení situace v zemích s počínajícím demokratickým systémem.

Toto rozšíření ES přineslo nové nároky jak na Strukturální fondy, tak samozřejmě i na rozpočet Evropského společenství. Záměrně tedy bylo schváleno delší Programové období, které mělo ulehčit přizpůsobení se nových členů, tedy Španělska, Portugalska a Řecka, které přistoupilo do Společenství již v roce 1981.

Nové rozšíření Společenství nemělo vliv pouze na ekonomickou situaci a rozšíření trhů, ale také na politický systém celého Společenství, který byl až do té doby velmi složitý, a tudíž bylo nutné ho upravit, popřípadě i rozšířit.

Změny se začaly uskutečňovat pomocí tzv. Bílé knihy a Jednotného evropského aktu. 14. června 1985 byla představena Bílá kniha, jejímž autorem byl Lord Cockfield. Obsahově tato kniha přinášela tři sta ustanovení, která byla nutná k úspěšnému přechodu ze společného trhu na trh jednotný. Při tomto přechodu však vyvstalo několik bariér, které Bílá kniha člení na tři části.

Nejprve to jsou bariéry fyzické, vyskytující se mezi jednotlivými zeměmi, jelikož hranice těchto států brání volnému pohybu zboží, kapitálu i osob. Dalším problémem je roztržitost společného trhu z důvodů využívání odlišných technických vymožeností. Poslední překážkou jsou odlišné systémy, jež jsou nepřímo zdaňovány.

Důraz je tedy kladen hlavně na odstranění kontrol na hranicích mezi členskými zeměmi Společenství, dále je nutné dát do souladu podmínky pro volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Zároveň byly nastoleny platné normy, které měly za úkol upravit kvalitu produkovaných a vyvážených výrobků, zemědělských produktů aj. Díky

těmto normám byly upraveny základní technologické odlišnosti a zboží mohlo být exportováno do jiných zemí.

Jedná-li se o překonání daňových překážek, bylo ustanoveno, že se budou daně vyměřovat tak, aby se prodej i nákup ze zemí Společenství zdaňoval stejným způsobem. Zlepšení vyměřování daní mělo přispět k vyladění konkurenčních podmínek, ovšem ještě v průběhu devadesátých let tato situace nebyla ukončena.

V návaznosti na Bílou knihu vstoupil 1. července 1987 v platnost Jednotný evropský akt (SEA, Single European Act), který se zařadil mezi klíčové smlouvy ES. Jeho prioritou bylo odstranění posledních bariér ve společném obchodování a určit definitivní datum, do kdy se má vytvořit plně fungující Jednotný vnitřní trh „bez hranic, umožňující na území všech států ES volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob (4 základní svobody). Projekt tvorby Jednotného vnitřního trhu byl časově rozvržen do konce roku 1992.“^[7]

Jednotný evropský akt stál ovšem i za změnami v institucionální podobě ES. Zejména proto, že do té doby Společné shromáždění bylo přeměněno na Evropský parlament. Evropská rada získala významný politický charakter, byl zřízen Evropské soud první instance a zároveň se upravily i pravomoci Evropského soudního dvora.

Kromě změn v institucionálním fungování dosáhl však Jednotný evropský akt ještě jedné důležité věci, a to tím způsobem, že dovolil vytvoření vyššího integračního stupně v Evropě a tím zároveň utvořil předpoklady pro vznik pozdější EU.

Po naplnění Jednotného evropského aktu se Společenství v roce 1992 zaměřilo na další důležitou fázi vývoje. 7. února 1992 byla v Maastrichtu podepsána Smlouva o Evropské unii, která vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Maastrichtská smlouva je tedy právním zakotvením pro fungování dnešní EU a rozšiřuje pravomoci institucí, jako je například Evropský parlament. Smlouva pokračovala v budování hospodářské a měnové unie a řeší i společnou jednotnou měnu euro. Následně definuje i Společnou bezpečnostní a zahraniční politiku, sociální politiku, ve které se snaží chránit pracující obyvatelstvo.

^[7] EU od A do Z, Euroskop.cz, dostupné z: <http://www.euroskop.cz/286/sekce/ch-j/>, (23. 2. 2010)

Součástí Maastrichtské smlouvy je i „koncept občanství Unie, jež vychází z volného pohybu osob a práv s tím spojených:

- Právo hledat si práci na území Unie a usazovat se za účelem výkonu povolání nebo zaměstnání v kterékoli její členské zemi při zachování odpovídajících sociálních nároků
- Právo volit a být volen do Evropského parlamentu a do orgánů místní samosprávy v místě svého pobytu
- Právo občana využívat v zahraničí zastupitelství kterékoli členské země Unie, nemá-li zde zastoupení jeho vlastní země.^{„[8]}

Na závěr tohoto období je nutné říci, že tato etapa, ve které bylo hlavní snahou oživení stagnující evropské integrace, byla úspěšná. Po ukončení studené války, symbolizované pádem Berlínské zdi v listopadu 1989, došlo k zásadním změnám ve společnosti. Nyní bylo zemím ze střední a východní Evropy umožněno začlenit svůj potenciál a zároveň vývoj v oblasti politické i hospodářské do systému integrace, ve kterém mohly být do té doby pouze členové demokratických států západní Evropy.

Celá čtvrtá etapa vývoje integrace končí podepsáním prvních Evropských asociačních dohod, které Společenství podepsalo s Maďarskem, Polskem a Československem. V těchto dohodách bylo zakotveno budoucí členství těchto států v EU.

1. 3. 5 Etapa – Utváření Evropské unie

K formování Evropské unie patří významný mezník, který se snaží definitivně dořešit vznik Jednotného vnitřního trhu a zároveň odstranit všechny překážky, které brání k rozšíření Evropské unie.

Klíčovým datem ve vývoji této etapy je 14. červen 1985, kdy se ve městě Schengen sešli představitelé pěti zemí, a to Belgie, Nizozemska, Lucemburska, Francie a Německa a ujednili se na úmluvě o odstranění kontrol na vnitřních hranicích těchto států. Zároveň se dohodli na přijetí jednotlivých opatření, jež budou zabezpečovat vstup a pohyb osob i zboží na území daných států. Jediným problémem těchto úmluv bylo dlouhé období ratifikace.

^[8] Kloudová, J.: Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí str. 22, 23

O pět let později byla v Schengenu podepsána v pořadí druhá smlouva, jejíž platnost měla být datována k dokončení Jednotného vnitřního trhu 1. ledna 1993. Tato úmluva však nabyla účinnosti až v březnu 1995 vzhledem k nutnosti vytvoření informační sítě.

Seskupení pěti států, které podepsalo dané úmluvy tvoří tzv. Schengenský prostor. Od 12. prosince 2008 je tento prostor tvořen dvanácti členskými státy Evropské unie, a to Dánskem, Estonskem, Litvou, Lotyšskem, Finskem, Rakouskem, Švédskem, Španělskem, Itálií, Maltou, Portugalskem, Řeckem, Českou republikou, Slovenskem, Slovinskem, Polskem a Maďarskem. Celkové množství členů Schengenu je však dvacet pět, jelikož jsou připojeny i nečlenské země EU, jako Island, Norsko a Švýcarsko.

Po výčtu členů Schengenského prostoru je nyní nutné vyznačit hlavní znaky úmluvy z Schengenu. Klíčovým faktorem úmluvy bylo odstranění kontrol na hraničních přechodech pro osoby a automobily při přechodu mezi státy, které patří do daného prostoru. V souvislosti s prvním znakem je velmi důležitý i další znak, který zabezpečuje dohled na provoz na vnějších hranicích zemí, zesílená policejní kooperace po obou stranách hranic členských států.

Pro lepší kontrolu Schengenského prostoru bylo žádoucí vytvořit komunikační systém pro přenos důležitých informací. Tento systém, sídlící ve Štrasburku, je zřízen za účelem sledování pohybu osob a vozidel při vnějších stranách hranice.

Schengenská úmluva se v souvislosti s otevřením daného prostoru soustředí i na jednotná pravidla, upravující vstup osob z tzv. třetích zemí. Pro tyto účely byl vytvořen i seznam tzv. bezpečnostních zemí, jejichž obyvatelé nejsou podrobováni tak důkladným kontrolám. V souvislosti s touto problematikou se utváří i jednotný přístup k vydávání vstupních víz a udělování azylu. Mezi další znaky Schengenského prostoru patří i boj proti přeshraničnímu pašování drog, shodný výklad práva pro využívání zbraní apod.

Další fáze integrace nastala 1. ledna 1995, kdy do Evropské unie vstoupilo Rakousko, Finsko a Švédsko. Při dalším vstupu nových členů vyvstala otázka nad novou bezpečnostní a politickou situací. Bylo tedy jasné, že při přistupování dalších a dalších členů bude nutné stávající bezpečnostní situaci reformovat. Roku 1996 se tedy sešly vlády členských zemí a na konferenci předložili návrh na novelizaci Smlouvy o Evropské unii. Jelikož byla tato novela schválena v červnu 1997 na konferenci v Amsterdamu, pojala název Amsterodamská smlouva.

K základním cílům této smlouvy patřila nejprve kontrola struktury a právního zakotvení EU a poté se cílem stala příprava EU na budoucí přistoupení nových zemí do systému.

Tato smlouva novelizuje Maastrichtskou smlouvu spolu se zakládajícími smlouvami Evropského společenství a Evropského hospodářského systému. Amsterodamská smlouva obsahuje prohlášení v celkovém počtu 51 a spolu se 13 protokoly, které obsahují protokol nejvýznamnější, pojednávající o Schengenské dohodě.

Kromě novelizace tato smlouva docílila řady změn i v právní oblasti celého systému, a to zejména v oblasti bezpečnosti, volného pohybu osob a hlavně v ochraně lidských práv. Právě problematika ochrany základních lidských práv se stala další hybnou silou celé smlouvy. Řeší se tedy nutnost zvýšení ochrany a bezpečnosti v Evropské unii a samozřejmě i převzetí větší části odpovědnosti za mír po celé Evropě. Díky novému impulzu pro větší ochranu základních lidských práv a svobod nabádá veškeré instituce ve Společenství, aby dohlížely na práva svých občanů ve chvílích, kdy rozhodují o záležitostech, které se jich bezprostředně dotýkají. Na pomyslné druhé misce vah však dává Evropské radě možnosti řešení, jak postihovat porušení základních lidských práv, což je nová součást právního systému, ovlivňující institucionální činnost Evropské unie.

Na závěr je ještě nutné připomenout, že od podepsání a vstoupení v platnost uplynula doba necelých dvou let. Amsterodamská smlouva tedy začala platit od 1. května roku 1999.

Evropa se i nadále institucionálně měnila a rozvíjela. Bylo nutné tvořit nové a nové podmínky pro další státy, které čekají na možnost přistoupení do Unie. Rámec těmto podmínkám pro rozšíření EU dala Smlouva z Nice, která byla předložena na konferenci v Nice v období od 7. do 9. prosince 2000 a vstoupila v platnost 1. února 2003.

Obsahem Smlouvy z Nice je stanovení nových principů, na nichž budou evropské instituce fungovat. Je to zejména z důvodu postupného rozšíření na jih a východ Evropy. Tato Smlouva se zabývá složením Evropského parlamentu, Evropské komise, užší spolupráci mezi orgány, vážením hlasů v Radě Evropské unie, hlasováním kvalifikovanou většinou apod. Principy dalšího fungování evropských institucí, které byly v Nice dohodnuty začaly se svým uplatněním 1. listopadu 2004.

Na základě Smlouvy z Nice byl předložen seznam o obsahu 56 otázek, který byl základem pro tzv. Deklaraci z Laekenu.

Deklarace z Laekenu se konala 14. a 15. prosince 2001. Jejím obsahem byl i fakt, že reformy ze zasedání v Nice byly nedostatečné. Poprvé za poslední dobu se však objevuje v této deklaraci téma evropské ústavy. Prohlášení z Laekenu se tedy otevřeně ptá, zda by zjednodušení systému a schválených smluv pomohlo k přijetí Ústavy Evropské unie. Tato deklarace byla důležitá i z hlediska nastínění přínosu evropské integrace a nové rozdělení politických nástrojů a kompetencí, roli parlamentů v jednotlivých členských zemích apod.

Deklarace z Laekenu sloužila jako podklad pro vznik Konventu, který byl v únoru 2002 svolán, aby se členské státy vyjádřily k budoucímu vývoji Evropy. Neméně významným úkolem Konventu bylo také vypracovat návrh evropské Ústavy. Velký význam měl v tomto bodě prezident Konventu Valéry Giscard d'Estaing, který tento dokument utvořil velmi významným způsobem. Koncept byl představen 20. června 2003 na setkání vrcholných politických představitelů, kteří tento návrh na budoucí Ústavu přijali jako nejdůležitější pro příští mezivládní konferenci, konající se v říjnu 2003. Ve chvílích, kdy začala mezivládní konference projednávat hlavní body pro vznik Ústavy EU, vyvstaly otázky, které byly překážkami již při debatách a konferencích v Amsterdamu a Nice. Problémem tedy bylo nové uspořádání institucí v Evropě, které čekalo na svou reformu. K následnému problému se přiřadilo i zastoupení členských zemí v Komisi a zároveň systém hlasování. Na této mezivládní konferenci došlo k vytvoření konečného návrhu, který ovšem nebyl na konci roku 2003 přijat. Hlavním problémem v přijetí byla pravidla hlasování, která tak omezila postavení Španělska a naopak posílila sílu Německa.

Díky nepodařenému schválení smlouvy, musel pokračovat proces rozšíření o nové země bez dohody o vzniku evropské Ústavy. Díky následující změně v politické situaci ve Španělsku, které tak ostře protestovalo na mezivládní konferenci, mohlo dojít k novému projednávání. Nový premiér Španělska José Luis Zapatero byl přístupný k novým změnám, a tudíž se podařilo přijmout upravený návrh ústavy, a to v červnu 2004.

V další části páté etapy Evropská rada ustanovila, že kandidátské země mohou k 1. květnu 2004 přistoupit do EU. K tomuto datu se tedy Evropská unie rozrostla o deset dalších členů, a to o Českou republiku, Slovensko, Slovinsko, Litvu, Lotyšsko,

Estonsko, Kypr, Maltu, Maďarsko a Polsko. Dalším rozhodnutím Evropské rady bylo i přistoupení Rumunska a Bulharska v roce 2007.

1. 4 Pilíře Evropské unie

Při utváření dílčích politik v Evropské unii dochází k základním procesům rozhodování. Počínaje společnou integrací začíná rozhodování mezi jednotlivými zúčastněnými stranami. Rozhodnutí probíhají na základě společných rozhovorů, ve kterých členské země dospějí ke společnému cíli. Při procesu rozhodování může dojít ke kompromisu, na kterém se zúčastněné země dohodnou.

Při zkoumání této problematiky je možné narazit na názorový rozpor v podobě dalšího směřování Evropské unie. EU je organizací mezinárodního charakteru, kde fungují instituce mající nadstátní charakter. To znamená, že je členské země pověřily výkonem určité části své svrchovanosti v předem smluvené oblasti. Dále to mohou být instituce, které jsou formovány jako mezinárodní organizace a kde jednotlivé země rozhodují jednomyslně, popřípadě pomocí kvalifikované většiny.

Velmi důležité jsou pro fungování EU členské státy, se kterými dobrý chod integrace stojí a padá. Struktura EU je zakotvena ve Smlouvě o Evropské unii. Tato Smlouva má v sobě zakotvenou novou strukturu institucí, která je založena na tzv. třech pilířích. Z původních institucí ve Společenství se nově transformovaly instituce EU, mající odlišné pravomoci, jiná pole působnosti a postupy v rozhodování.

EU je založena na komunitárním právu, mezinárodním právu a unijním právu. Každý z pilířů je založen na odlišném způsobu rozhodování. Pomyslné tři pilíře jsou postaveny na základech v podobě vyznávání společných cílů, potažmo i hodnot. Pilíře představují dílčí politiky, na nichž se unie podílí.

První pilíř je nejsilnější a zahrnuje EHS, ESUO a EURATOM, jež se sloučily v Evropské společenství. Právě zde se vytváří nejvýznamnější partie EU. „Cílem Evropského společenství je podle článku 2 Smlouvy o ES podpora harmonického, vyváženého a trvale udržitelného rozvoje hospodářského života, vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, rovného zacházení s muži a ženami, trvale udržitelného a neinflačního růstu, vysokého stupně konkurenceschopnosti a konvergence ekonomické výkonnosti, vysoké úrovně ochrany a zlepšování kvality

životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti a solidarity mezi členskými státy.“^[9]

První pilíř je typický svým národním charakterem. Je to z toho důvodu, že členské státy přesouvají část své suverenity na Evropskou unii. Téměř všechna rozhodnutí jsou přijímána kvalifikovanou většinou, což znamená, že je možné rozhodnutí schválit i v případě, že jsou některé státy proti rozhodnutí. Jedná-li se ovšem o závažná rozhodnutí, musí být odhlasována jednomyslně.

V rámci Společenství a prvního pilíře zde fungují instituce s nadstátním charakterem, založené na komunitárním právu. Toto právo je na úrovni práva jednotlivých zemí. V rámci tohoto pilíře tedy fungují politiky jako společná obchodní politika, měnová, dopravní, zemědělská politika apod. Tyto politiky zastřešují instituce Evropského společenství.

Druhý pilíř se odlišuje od pilíře předešlého. Zde je zahrnuta Společná zahraniční a bezpečnostní politika, která je výsledným produktem dlouhodobého integračního vývoje. Tato politika se vytváří od vstoupení v platnost Maastrichtské smlouvy. Společná zahraniční a bezpečnostní politika je zakotvena v Páté hlavě Smlouvy o Evropské unii. V této politice dochází ke spolupráci mezi státy, ale nedochází k vytváření nadstátních institucí.

Jako cíle si Společná zahraniční a bezpečnostní politika stanovila chránit společné hodnoty, nezávislost EU, posílit bezpečnost jak státní, tak mezinárodní, podporovat mezinárodní kooperaci, upevnit demokratický způsob vlády a samozřejmě i dodržování lidských práv.

Hovoříme-li o oblastech rozhodování v druhém pilíři, je tato pravomoc ponechána v působnosti jednotlivých členů státu. Rozhodování probíhá jednomyslně na zasedáních Evropské unie.

Po druhém pilíři následuje pilíř třetí, který je také vytvořen na principu kooperace mezi jednotlivými státy. Zároveň státy jednotně spolupracují v oblasti justice. Pilíř vznikl na základě Maastrichtské smlouvy a začal platit v listopadu 1993. „Problematika třetího pilíře Evropské unie nespadá do právního rámce Evropských

^[9] Pilířová struktura Evropské unie, Businessinfo.cz, 30. 11. 2002, dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/politiky_eu/1000521 (11. 10. 2009)

společenství ve smyslu práva komunitárního, ale je upravováno prostředky mezivládního charakteru, které mají základ v dohodě mezi členskými státy.“^[10]

Třetí pilíř pracuje v souladu s veřejným mezinárodním právem. Jedná-li se tedy o závažná rozhodnutí, státy se mezi sebou musí shodnout jednomyslně. Spolupráce v rámci třetího pilíře začala v sedmdesátých letech a snažila se zamezovat problémům a příčinám spojených se zločinností. Dále se mezi zeměmi rozvíjela spolupráce nejen v oblastech justice, ale i přistěhovalectví a azylové problematiky.

Po několika změnách, jež jsou zakotveny v další smlouvě, tedy v Amsterodamské smlouvě, došlo k upravení posledního pilíře. Obsah se tedy nově zabývá justiční a policejní kooperací ve věcech trestních. Cílem této spolupráce je předcházení a boj s terorismem, rasismem, xenofobií, korupcí, obchodem se zbraněmi a drogami, obchodem s lidmi apod. V této oblasti tedy spolupracují jak policejní složky, tak soudy, a to prostřednictvím Europolu, tj. Evropský policejní úřad.

Třetí pilíř se tedy snaží, aby byla mezi lidmi rovnoprávnost a aby se trestné činy podařilo objasňovat, popřípadě i eliminovat úplně. Je tedy nutné podotknout, že pilíře uzavírají soubor společných cílů a priorit, které se EU snaží řešit pro lepší vývoj integrace a kvalitní život jejích obyvatel.

^[10] Kloudová, J.: Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí, str. 43

KAPITOLA 2

Regionální politika jako jedna z klíčových partií politik Evropské unie

Evropská unie není utvářena pouze jednou společnou politikou, ale spíše politikami, které se mohou na první pohled zdát rozdílné, ale ve spojení s ostatními dílčími politikami Společenství mohou utvářet velmi funkční celek, kde je přesně vymezeno, kdo zodpovídá za konkrétní sektory a jakým způsobem dané sektory pracují a vykonávají předem určené a podporované činnosti.

Klíčovou oblastí v rozdělení politik EU zastávají tzv. politiky společné. V těchto politikách členské země přenášejí svou působnost na orgány EU, jimiž jsou Evropská Rada, Evropská komise a Evropský parlament.

Mezi společné politiky se tedy začleňují: Společná obchodní politika, Společná dopravní politika, Společná zemědělská politika a Měnová politika. Kromě tzv. Společných politik na území EU působí i politiky koordinované. Tyto politiky se vyskytují v oblastech, kde jednotlivé státy z části předaly svou působnost směrem na orgány Evropské unie.

Mezi koordinované politiky patří zejména Regionální politika, Sociální politika, Rozvojová politika EU, Politika hospodářské soutěže, Politika ochrany spotřebitele, Podpora výzkumu a technologického vývoje, Politika ochrany životního prostředí, Energetická politika apod.

Regionální politika se vymezuje jako politika, která se snaží vytvářet „kompromis“ mezi jednotlivými členskými státy EU, zejména kvůli negativním dopadům evropské integrace na jednotlivé regiony. Pomocí svých fondů a Operačních programů se snaží kompenzovat dané dopady a přináší tak zlepšení do oblastí, které jsou nějakým způsobem zasaženy.

Regionální politika je formována jako koordinovaná (komunitární) politika. Z toho tedy vyplývá, že její realizace je úkolem členských států, kdežto koordinace je pod patronací orgánů Evropské unie.

Důvodem pro vznik Regionální politiky byla snaha o zmírnění rozdílnosti mezi regiony, které ovšem doposud v menší míře přetrvávají. Právě tyto rozdílnosti či nerovnosti negativním způsobem ovlivňují chod ekonomiky v celém Společenství.

V dnešní době je Regionální politika řazena mezi politiky, jež svou významností patří k nejdůležitějším politikám EU a zároveň je od roku 1988 začleněna spolu se

zemědělskou a sociální politikou do Strukturální politiky, jež podporovala hlavně oblasti s nejmenší rozvinutostí.

Regionální politika je rozdělena na několik období, ve kterých se od počátku vyvíjela až do současné podoby. V následující pasáži je vystižena základní chronologie Regionální politiky.

V období před vznikem Regionální politiky lze v evropském prostředí pozorovat snahu o vyrovnávání rozdílností mezi jednotlivými regiony. S tímto „vyrovnáváním“ souvisí potřeba vzniku „nového“ trhu, který bude volný a bez jednotlivých bariér, které by mohly obchodování mezi evropskými státy narušovat. Každá z členských zemí Evropské unie vykonává v rámci svého státu svou vlastní Regionální politiku, ovšem bez vzájemné spolupráce s ostatními regiony.

Patrná změna však nastala v dalším období, a to mezi lety 1974-1986, kdy došlo k poklesu ekonomiky, což vyústilo v několik ekonomických krizí. Další změnou bylo přistoupení méně rozvinutých států do Evropského společenství, jako v té době bylo Řecko a Irsko.

K prosazení Regionální politiky došlo zejména díky Velké Británii, která svým vstupem do Společenství přišla o část svých příjmů. Veškeré finanční ztráty jí měla vynahrazovat Regionální politika, která se zároveň snažila o zlepšení prostředí v průmyslových oblastech.

Díky Velké Británii se začíná o Regionální politice mluvit jako o politice, která se zaměřuje na obnovu dřívějších průmyslových oblastí, a která je zároveň uskutečňována nejen na regionální úrovni, ale zároveň se zabývá významnou přeshraniční spoluprací jednotlivých regionů.

V tomto období vstoupily do Evropské unie dva další státy, a to Španělsko a Portugalsko, které se řadí mezi země s nižší ekonomickou vyspělostí a taktéž s významnou závislostí na zemědělství. Právě tato skutečnost vedla v daném období k reformě Regionální politiky. „Dalším impulzem byly strukturální potíže regionů vyspělých zemí, jako je Velká Británie, severní Francie, Belgie, severní Španělsko a Itálie, jejichž tradiční průmyslová odvětví byla postižena změnami v mezinárodním konkurenčním prostředí.“^[11]

^[11] Regionální a strukturální politika Evropské unie, Businessinfo.cz, dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/politiky_eu/1000521/, (26. 8. 2009)

Díky této reformě byly zavedeny principy Regionální politiky a následoval i vznik víceletých rozvojových programů.

V předposledním období byly opět reformovány další partie Strukturální politiky a „hlavními prioritami nové etapy dosahování hospodářské a sociální soudržnosti, na nichž se v rámci zvýšení účinnosti Strukturálních fondů členské země dohodly, byly:

- Větší koncentrace finančních prostředků
- Snížení počtu cílů a menší plošnost poskytované pomoci
- Vyšší efektivita využívání pomoci
- Zdokonalení kontroly, zlepšení fungování a správy fondů
- Zjednodušení celého procesu“^[12]

V období, které probíhá v současnosti (2007-2013) se Regionální politika stále věnuje pomoci nejchudším členským zemím a zároveň se snaží podporovat růst ekonomiky, inovace a samozřejmě také zaměstnanosti. Je to zejména z toho důvodu, že při posledním rozšíření EU došlo k významné změně sociálních a zároveň ekonomických podnětů, což způsobilo velkou nerovnost mezi jednotlivými regiony.

„V evropské sedmadvacítce jeden ze tří občanů žije v nejchudších regionech, na které se zaměřuje podpora z Cíle Konvergence. Například nejbohatší region Inner London disponuje 290 % HDP na obyvatele, zatímco nejchudší Nord-Est v Rumunsku pouze 23 % průměru EU.“^[13]

^[12] viz Poznámka č. [11]

^[13] Historie Regionální politiky, Euroskop.cz, dostupné z: <http://euroskop.cz/8/sekce/evropska-unie/>, (14. 11. 2009)

2. 1 Principy Regionální politiky

Regionální politika a její fungování je založeno na pěti principech, které jsou důležité pro danou politiku a zároveň i pro pomoc, kterou jednotlivým regionům poskytují.

2. 1. 1 Princip koncentrace

Díky tomuto principu se největší množství finančních prostředků poskytuje oblastem s největšími problémy. Dané finance jsou však poskytovány pouze na předem určené projekty.

2. 1. 2 Princip programování

Při tomto principu se finanční pomoc zaměřuje do regionů, jež jsou rozvinuté v největší míře. Finance jsou poskytovány programům, které jsou dlouhodobějšího charakteru a zároveň vázány na vypracování jednotlivých dokumentů, týkajících se zvolených programů.

2. 1. 3 Princip komplementarity

Komplementarita může být charakterizována jako partnerství mezi Evropskou unií, která poskytuje pomoc, za kterou zároveň vyžaduje účelnou spolupráci příjemců na straně regionů a spolu s nimi i spolupráci subjektů, jež jsou jmenováni jednotlivými státy z EU (př. Regionální orgány, hospodářští partneři aj.).

2. 1. 4 Princip adicionality

Prostředky putující z Evropské unie mají za úkol posílit ty finanční prostředky, které již příjemci pomoci před nějakou dobou obdrželi. Tento princip si klade za úkol finanční kontrolu dané členské země, což má v důsledku dbát na větší zodpovědnost při rozdělování prostředků na jednotlivé projekty.

2. 1. 5 Princip monitorování a vyhodnocování

V tomto případě se v průběhu šetření monitoruje a vyhodnocuje co možná nejefektivnější využití poskytnutých prostředků Evropskou unií. Vyhodnocování probíhá ve dvou fázích, a to nejprve předběžné a po něm následuje hodnocení střednědobé.

2.2 Cíle Regionální politiky

Cíle Regionální politiky jsou stanovovány na sedmileté období, a tudíž se pro každé období mění a zaměřují se na jiné oblasti působení.

K podrobnějšímu členění cílů Regionální politiky se dostaneme v jednotlivých Programových obdobích, jež jsou uvedeny v následující kapitole.

2.3 Strukturální politika

„Strukturální politika EU úzce související s Regionální a sociální politikou je významnou součástí celkové politiky a je výrazem solidarity zemí s vysokým ekonomickým potenciálem vůči těm, které za nimi ekonomicky zaostávají. Strukturální politika EU je v souladu s tímto principem zaměřena na vytváření srovnatelných podmínek pro hospodářskou soutěž mezi členskými státy. Je to politika ekonomické a sociální soudržnosti, která vyjadřuje obecnou vůli po solidaritě v EU.“^[14]

Tato politika je v Evropské unii řešena pomocí tří nástrojů, a to Iniciativou Společenství, Iniciativou národní a v neposlední řadě i inovačními akcemi a technickou pomocí.

Nejprve se tedy budu věnovat Iniciativě Společenství, která je řízena Evropskou komisí, jež vytváří Iniciativy jako specifické programy, jež jsou používány pro řešení určitých problémů, které se vyskytují po celém území Evropské unie.

Druhou formou je Iniciativa národní, která je podle mého názoru nejdůležitější. Tato Iniciativa je provázána spolu s dalšími Iniciativami členských zemí EU. Realizace se zakládá na Národním rozvojovém plánu.

V neposlední řadě k těmto nástrojům patří i technická pomoc a inovační akce. Právě inovační akce se nezakládají na společné dohodě mezi členskou zemí a Evropskou komisí, čímž jsou tyto akce výjimečné. Forma tohoto nástroje je významná pro svůj přínos v Inovacích, díky kterým vznikají specifické projekty. Ve svém důsledku tento nástroj vede ke zlepšení vynakládání s financemi.

Samotná Strukturální politika se realizuje pomocí Programových období, jež jsou schvalována na delší časové rozmezí, ve kterých se rozdělují finanční prostředky.

^[14] Svatošová, L., Boháčová, I., Hrabánková, M.: Regionální rozvoj z pozice Strukturální politiky, str. 9

Programové dokumenty jsou na sebe navzájem navázány a podle druhu se rozdělují buď na zjednodušený systém, či na víceúrovňový systém.

Zjednodušený systém je realizován pomocí Jednotného programového dokumentu (Single Programming Document). Tento dokument je schvalován Evropskou komisí a obsahuje Operační program spolu s Rámcem podpory Společenství.

Co se týče víceúrovňového systému, ten je rozdělen na tři části. Nejprve bych ráda popsala Národní rozvojový plán (Regional Development Plan), který je vytvářen členskou zemí a jsou v něm obsaženy vytyčené cíle dané země pro další fungování.

Druhou částí je Rámec podpory Společenství (Community Support Frameworks). Tento programový dokument je předložen Evropské komisi a ta ho po projednání s danou zemí schvaluje. Rámec podpory Společenství se snaží o rozdělování pomoci, která putuje od Evropské unie.

Udělená podpora je rozdělena v rámci specifických priorit dané země a je realizována buď jedním, popřípadě několika Operačními programy.

Poslední částí víceúrovňového systému jsou Operační programy (Operational Programme), které obsahují jednotlivé priority rozvoje členských států. Jeho součástí jsou i opatření, jež jsou určena pro delší časové období. Tyto programy mohou být finančně podporovány buď jedním, nebo více strukturálními fondy.

2. 4 Strukturální fondy

Při svém vzniku měly tyto fondy odlišné postavení, než jaké mají dnes. V dřívějších obdobích tedy fondy financovaly většinou pouze pro zájmy jednotlivých zemí, a tudíž se příliš nehledělo na celistvou působnost v regionálním měřítku. V tomto působení však nastaly změny a fondy se přidělovaly a kontrolovaly na základě potřeb a rozhodnutí Evropského společenství.

Naopak dnes jsou tyto fondy určeny k tomu, aby Evropská unie dosáhla sociální a ekonomické soudržnosti mezi jednotlivými regiony. Fondy mají za úkol pomáhat hůře rozvinutým regionům a zároveň podpořit rozličné sociální skupiny a zároveň nalézt stejné příležitosti jako mají ostatní příslušníci Evropské unie.

Strukturální fondy lze rozdělit na čtyři druhy:

2. 4. 1 Evropský sociální fond (ESF, European Social Fund)

Tento fond byl založen roku 1960 jako základní nástroj sociální politiky praktikované společně mezi členskými zeměmi. Jeho prioritním cílem je boj s nezaměstnaností, snaží se podporovat integraci obyvatel na trhu práce a zároveň se podílí na rozvoji a rozšíření lidských zdrojů. Nadále napomáhá ke zlepšení situací, ve kterých se nacházejí jednotlivé skupiny obyvatel. Například znevýhodněné skupiny obyvatel v sociální oblasti, ženy na mateřské dovolené, dlouhodobě nezaměstnaní a zejména se pozornost zaměřuje na mladé lidi bez zaměstnání.

„Evropský sociální fond je hlavním finančním nástrojem, přes který EU převádí své cíle strategické politiky zaměstnanosti do praxe. Evropský sociální fond byl založen již Římskou dohodou, a je tudíž nejstarším Strukturálním fondem, který přes 40 let investuje v partnerství se členskými státy do programů na rozvoj lidských dovedností a pracovního potenciálu.“^[15]

Díky Evropskému sociálnímu fondu se začínají rozvíjet programy, které napomáhají lepší zaměstnanosti obyvatel členských států, protože poskytuje velké množství finančních prostředků. Fond se snaží zlepšovat a rozšiřovat společenskou interakci obyvatel. Cílem je tímto způsobem pozvednout sebedůvěru nezaměstnaných lidí a následně je začlenit na trhu práce.

Kromě zvýšení počtu pracovní síly se fond věnuje i zlepšení podnikatelské činnosti, kterou podporuje zejména v zaostávajících regionech. Díky podpoře „zaostalejších regionů“ proudí nové investice ze světa, nebo z okolních států patřících do EU do oblasti této problematiky. Vlivem této podpory se v chudších regionech EU začíná projevovat větší prosperita v ekonomice a konkurenceschopnost se zvyšuje.

Na závěr je možné říci, že „ESF jedná jako katalyzátor nových přístupů k projektům, spojuje a využívá kombinované zdroje všech zúčastněných. Pěstuje partnerství na mnoha různých úrovních a podněcuje přenos znalostí, sdílení myšlenek a nejlepších zvyků po celé Evropě, čímž zajišťuje, že nejúčinnější nová řešení budou začleněna do hlavních politik.“^[16]

^[15] Regionální a strukturální politika EU, Businessinfo.cz, dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/politiky-eu/1000521/>, (26. 8. 2009)

^[16] viz Poznámka [15]

Základní snahou tohoto fondu je zajištění opatření pro řešení nezaměstnanosti, rozvoj sociální a hospodářské koheze aj.

Konkrétně se jedná o tato pole působnosti:

- a) rozvoj rekvalifikačních a vzdělávacích programů. Tato snaha má vést k vyššímu uplatnění pracovníků na trhu. Do tohoto bodu spadá i významná podpora v oblasti tvorby pracovních příležitostí a zvýšení pracovní síly, která bude kvalifikovaná pro potřeby místního trhu práce
- b) zrovnoprávnění pracovních příležitostí pro muže a ženy na pracovním trhu
- c) podpora rozšiřujících aktivit při tvorbě sociální politiky
- d) rozšíření oblasti informovanosti
- e) podpora Iniciativy EQUAL v oblasti boje s nerovnými přístupy na pracovním trhu a s diskriminací
- f) kofinancování technické pomoci a inovačních opatření

2. 4. 2 Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF, European Regional Development Fund)

Tento fond vznikl roku 1974 jako důležitý nástroj Regionální politiky k poskytnutí financí pro udělování strukturální pomoci. Tato pomoc je realizována díky rozvojovým programům, jež se orientují na snížení nerovnosti mezi regiony a na postižené oblasti. Tento fond poskytuje prostředky na postupné rozvíjení podnikání, investuje do infrastruktury, do zlepšení životního prostředí aj.

Hlavním bodem ERDF je snížení diferencí mezi sociálními skupinami či mezi regiony. Směrem do těchto regionů putují finanční prostředky, aby podpořily vznik a vývoj malého a středního podnikání, a aby pomohly zlepšení místního rozvoje.

Úkolem tohoto fondu je zejména snaha o snížení rozdílnosti mezi jednotlivými oblastmi EU.

Prioritními oblastmi pro financování jsou tyto činnosti:

- a) podpora výzkumné činnosti a rozvoj informačních technologií
- b) podpora rozvoje cestovního ruchu v rozvíjejících se oblastech
- c) finanční investice pro vznik malých a středních podniků. Umožnění snadnějšího získání úvěrů při vzniku podnikání, pomoc podnikům a firmám v oblastech marketingu a managementu apod.
- d) podpora vzniku nových pracovních příležitostí

- e) vznik rovných pracovních příležitostí pro ženy i muže
- f) poskytnutí dotací pro oblast životního prostředí
- g) podpora Iniciativ URBAN a INTERREY
- h) podílení se na kofinancování Inovačních aktivit

2. 4. 3 Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF, European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)

Tento fond vznikl roku 1962 a má dvě základní části, a to podpůrnou a záruční část. Do Strukturálních fondů je však zahrnuta jen podpůrná část, jež podporuje zlepšení a modernizaci zemědělství.

Hlavním důvodem vzniku tohoto fondu je poskytnutí financí pro rozvoj venkova, čímž uplatňuje politiku rozvoje venkova v celé oblasti Evropské unie. Větší množství financí plyne do oblasti, která je nazvána jako záruční. Tento fond je spojen se Společnou zemědělskou politikou, která napomáhá v poskytování financí pro lepší rozvoj zemědělství. Naopak podpůrná část se věnuje specifickým operacím v oblasti venkova.

Jako klíčové můžeme uvést tyto činnosti:

- a) podpora vzdělávání pracovníků v sektoru zemědělství a lesnictví
- b) pomoc pro začínající zemědělce
- c) dotace pro založení nových společností zabývajících se zemědělstvím. Zde se jedná o rozvoj produktivity, konkurenceschopnosti a kvality produktů
- d) podpora zemědělské činnosti na území s nedostačujícími přírodními podmínkami
- e) podpora agroturistiky
- f) snaha o zlepšení životního prostředí a rozvoj lesnictví
- g) rozvoj oblastí venkova
- h) finanční podpora pro zemědělce, jež odcházejí do předčasného důchodu
- i) kofinancování Iniciativy LEADER, týkající se rozvoje venkovských oblastí

2. 4. 4 Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG, Financial Instrument for Fisheries Guidance)

Tento fond vznikl roku 1993 a jeho úkolem bylo podpořit rybolov v pobřežních oblastech Evropské unie. Fond poskytuje peníze pro modernizaci loďstva, přístavů, zařízení potřebné k rybolovu, marketingu a produkce v oblastech. Roku 2007 byl však

tento finanční nástroj přeměněn na Evropský rybářský fond (EFF, European Fisheries Fund).

Úkolem tohoto netradičního fondu je zaměření se na podporu rybářství a na něj navazující činnosti:

- a) podpora rozvoje podniků navázaných na sektor rybářství
- b) zvýšení konkurenceschopnosti podniků zabývajících se rybolovem
- c) kontrola při čerpání mořských zdrojů rybolovu
- d) revitalizace oblastí zabývajících se rybolovem
- e) podpora v usnadnění proniknutí na trh
- f) podpora technické pomoci a inovačních opatření

2. 4. 5 Kohezní fond (Cohesion Fund)

Tento fond, který je také nazýván jako Fond soudržnosti, existuje od roku 1993, ale nespadá přímo do kategorie Strukturálních fondů, nýbrž stojí mimo ně. Jeho úkolem je poskytovat finanční prostředky a podporu přímo členským zemím, jež nedosáhnou 90 % průměru hrubého domácího produktu na obyvatele v EU. Dále se snaží o splnění kritérií obsazených v Maastrichtské smlouvě a napomáhá tak nejméně rozvinutým státům, aby se mohly stát účastníky hospodářské a měnové unie. Zároveň se tyto státy účastní Programu hospodářské konvergence, který je chápán jako předvstupní příprava pro vstup do hospodářské a měnové unie.

Příjemci financí z Fondu soudržnosti byly státy jako Řecko, Irsko, Španělsko a Portugalsko.

Kritéria Maastrichtské smlouvy jsou přísná zejména v oblasti deficitu veřejných financí a výše veřejného dluhu, proto EU pomáhá prostřednictvím Kohezního fondu financovat těmto zemím investice s dlouhodobým obdobím návratnosti, tj. výstavbu infrastruktury a ekonomická opatření.¹⁷

¹⁷ Viz blíže o tom v publikaci Co bychom měli vědět o Evropské unii, str. 40

Tento fond se podílí zejména na těchto činnostech:

a) studie primárních projektů, jež budou důležité pro rozdělování financí z tohoto fondu

b) technická pomoc, ve které se jedná zejména o:

- studie, jež vyhodnocují snahy a dopady fungování Společenství
- studie související se vznikem projektů a jeho fungování
- studie zaměřující se na kontrolu a vyhodnocování konkrétních projektů

Kapitola 3

Jednotlivá období Regionální politiky

3. 1 Období 1957-1992

Regionální a Strukturální politika je rozdělena do několika klíčových období, pro které jsou charakteristické rozdílné cíle, odlišně rozdělené Strukturální fondy i jiné druhy Operačních programů.

Dané období mezi lety 1957 až 1992 můžeme rozdělit do tří linií. Nejprve první část období, kterou můžeme zařadit do období 1958-1973, kdy šest států zakládá Společenství. Ekonomická situace byla stabilní, což umožňovalo Evropské investiční bance pomáhat pomocí půjček státům či regionům, jejichž ekonomická situace nebyla na vzestupu.

Druhou částí tohoto období je rozmezí let 1974-1985, které bylo charakteristické velkým počtem strukturálních krizí a dynamika ekonomického vzrůstu začala klesat. V tomto období došlo k plnému nastolení Regionální politiky. Jako základní nástroj této politiky vznikl Evropský fond regionálního rozvoje.

Poslední část je datována lety 1986-1993, kdy „reakcí na vstup Španělska a Portugalska (1986) do ES bylo zřízení Integrovaných středomořských programů jako dalšího nástroje Regionální politiky. V souvislosti s rozšířením ES o Řecko, Španělsko a Portugalsko a spuštěním Jednotného vnitřního trhu došlo k reformě Regionální politiky. V roce 1988 došlo ke sloučení Regionální politiky s částí sociální a agrární politiky do tzv. Strukturální politiky, čímž došlo k větší koordinaci a koncentraci těchto aktivit.“^[18]

Roku 1989 až 1993 byla Strukturální politika realizována i pomocí Iniciativ Společenství, které jsou zdrojem finančních prostředků a směřují do oblastí, jejichž rozvoj bude k prospěchu celé EU. V tomto časovém rozmezí byly Iniciativy tvořeny šestnácti programy a rozdělovaly se do čtyř skupin, dle těchto parametrů:

^[18] Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 66

a) programy regionálního zaměření

- Interreg – zabezpečuje přeshraniční kooperaci
- Regis – pozornost upírá na odlehlejší regiony
- Leader – zabývá se rozvojem venkova
- Envireg – podporuje problematiku životního prostředí v regionech
- Stride – snaží se o začlenění vývoje a výzkumu do programů spadajících pod oblast regionálního rozvoje

b) programy regionů s výskytem strukturálních problémů a programy zacílené na jednotlivé ekonomické oblasti

- RECHAR – zabývá se transformací dolů
- RENAVAL – napomáhá v oboru loděřství
- RESIDER – transformuje oblasti hutí
- RETEX – zabezpečuje oblasti s výskytem textilního průmyslu
- KONVER – věnuje se oblastem, kde se vyskytuje zbrojní průmysl

c) programy zaměřené na pracovní sílu

- HORIZON – podílí se na tvorbě pracovních míst pro znevýhodněné skupiny a tělesně handicapované obyvatelstvo
- NOW – zabývá se rovným postavením žen na pracovním trhu
- EUROFORM – podpora směřuje do sekce celoživotního vzdělávání

d) jiné programy

- REGEN – pozornost zaměřuje na rozdělení zdrojů energie
- TELERMATIQUE – podpora podnikatelských aktivit
- PRISMA – věnuje se zefektivnění kontrol ¹⁹

¹⁹ více o této problematice v knize Boháčková, I., Hrabánková M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 146

Výše zmíněným Iniciativám náleží i množství financí z Evropské unie, jejichž rozdělení je patrné z následující tabulky:

Tabulka 1

Financování Iniciativ v období 1989-1993

Iniciativa	množství financí (v. mil. ECU)	Podíl v %
INTERREG	1 075,00	20,3
REGIS	181,4	3,4
LEADER	454,6	8,6
ENVIREG	576,8	10,9
STRIDE	441,5	8,4
Programy regionálního zaměření	2729,3	51,65
RECHAR	380,4	7,2
RENAVAL	299,1	5,7
RESIDER	264,4	5
RETEX	86,4	1,6
KONVER	127,8	2,4
Programy regionů s výskytem strukturálních problémů	1 158,10	21,92
HORIZON	295,5	5,6
NOW	154,8	2,9
EUROFORM	313,8	5,9
Programy se zaměřením na pracovní sílu	764,1	14,46
REGEN	292,5	5,5
TELEMATIQUE	235,2	4,4
PRISMA	105,3	2
Jiné programy celkem	633	11,98
Iniciativy celkem	5284,5	100

Zdroj: Boháčková, I., Hrabánková M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 146

Pramen: Evropská komise

Pro toto poslední období je charakteristické vytvoření nových pěti Cílů z oblasti Strukturální politiky:

- **Cíl 1 - Podpora rozvoje regionů se zpomaleným vývojem**

Zde je snahou pomoci rozvíjení se zaostávajícím regionům. Velmi podstatné je zde i přizpůsobení se Strukturální politice, a to zejména v regionech, kde celkový vývoj stagnuje a nepokračuje ve vývoji s ostatními regiony. Podpora se vztahuje na oblasti spadající pod úroveň NUTS II, kam patří Řecko, Portugalsko, Irsko, jih Itálie, část Španělska a Korsika.

- **Cíl 2 – Přeměna příhraničních oblastí a regionů, jejichž vývoj ovlivnil propad průmyslové výroby**

Tento cíl se specializuje na přeměnu a rozvíjení se regionů, které se nacházejí při hranicích. Dále je pomoc zaměřena na části regionů, ve kterých se vyskytlo snížení průmyslové výroby.

- **Cíl 3 – Řešení dlouhodobé nezaměstnanosti**

Úkolem tohoto cíle je snaha o snížení dlouhodobé nezaměstnanosti. Jako pomoc v této situaci bylo ustanoveno zařazovat mladé nezaměstnané obyvatele zpět na pracovní trh, pomocí vytvoření optimálních podmínek. Na stejné úrovni se v tomto cíli řeší i rovnoprávnost mužů a žen v pracovním zařazení, potažmo i na trhu práce.

- **Cíl 4 – Začlenění mladých lidí do pracovního procesu**

Zde se Strukturální politika zaměřuje na vytvoření podpory pro přizpůsobení pracovníků, jež přišli o práci v průběhu změn ve Strukturální politice. Dále jednotlivé země vytvářejí specifické plány, které napomohou zmíněným nezaměstnaným a zároveň mladým lidem se začlenit na trhu práce.

- **Cíl 5 – Podpora rozvoje venkova a adaptace změn v zemědělství**

Cíl se dělí na dvě části. Z regionálního pohledu se zaměřuje na podporu lepšího rozvíjení oblastí venkova. Z hlediska cíle Společenství jsou zde podporovány venkovské oblasti, které se rychle adaptují na změny v zemědělství, které jsou začleňovány pod reformy společné zemědělské politiky. V souvislosti se změnami ve venkovských oblastech je zde významná i podpora rybolovu.

3. 2. Období 1992-2000

Pro toto období zůstávají Cíle Regionální politiky stejné, jako v období 1989-1993, ovšem jsou doplněna o Cíl šestý. Tento poslední Cíl vznikl v souvislosti s přijetím nových států do EU – Švédska a Finska. Do tohoto období spadá Programové období, v pořadí čtvrté, vymezené lety 1994-1999.

„V roce 1994 byl schválen dokument Evropa 2000+, pojednávající o rozvoji evropského prostoru ve vazbě na perspektivní rozšíření EU po roce 2000, jenž je základním kompetenčním dokumentem pro tvorbu regionálních strategií a koncepcí na národních úrovních. Dále byly přijaty Principy rozvojové politiky evropského prostoru. Tyto materiály nejsou právně závazné, ale jsou základními dokumenty regionálního rozvoje.“^[20]

Ve spojitosti s rozšířením EU o státy ze střední a východní Evropy se začalo jednat o úpravě právních předpisů, které musí zohlednit zvýšený podíl integrace v Evropě. Touto problematikou se zabýval dokument Agenda 2000. Obsahem tohoto materiálu je snaha o reformování dosavadních politik, změny Regionální politiky, které povedou k většímu zjednodušení a efektivnosti fungování zmíněné politiky. Zároveň dokument předjímá zjednodušení konkrétních Cílů a zohledňuje potřeby EU v souvislosti se vznikem a fungováním klíčových Iniciativ a Strukturálních fondů pro období 2000-2006.²¹ Dokument Agenda 2000 vznikl v roce 1997, ale jeho přijetí následovalo až v roce 1999.²²

Ve čtvrtém období (1994-1999) se začaly využívat nové fondy, a to Fond soudržnosti (Kohezní fond), což je samostatný nástroj, který poskytuje finanční pomoc na rozvoj chudých členských zemí, Irsko, Řecko, Španělsko, a Portugalsko. Dále se ke Strukturálním fondům připojuje Finanční nástroj na podporu rybolovu (FIFG).

^[20] Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 67

²¹ viz kniha Boháčková, I., Hrabánková M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 24, 25

²² viz blíže o tomto dokumentu v Příloze č. 3

I v tomto Programovém období je patrné větší množství Iniciativ, které dosahuje počtu třináct. Z předešlého období (1989-1993) zůstalo pouze sedm Iniciativ. Zároveň vznikly čtyři nové Iniciativy a další dvě vznikly propojením Iniciativ předešlých:

a) Iniciativy navazující

- INTERREG II – jedná se o přeshraniční kooperaci
- REGIS – podporuje vzdálené regiony a jejich vazby na ostatní oblasti
- LEADER – zabývá se rozvojem venkovských oblastí
- RECHAR, RESIDER, RETEX, KONVER – orientace zaměřena na region a specifické sektory v něm umístěné

b) Iniciativy slučující

- SMEs – pod jeho záštitou jsou Iniciativy PRISMA, STRIDE, TELEMATIQUE
- EMPLOYMENT – spojuje Iniciativu HORIZON a NOW. Tato Iniciativa je rozšířena o program INTEGRA a YOUTHSTART. Cílem je podpora zaměstnání mladých občanů EU a podpora ohrožených osob, na něž se vztahuje sociální vyloučení

c) Iniciativy nové

- URBAN – zabývá se aglomeracemi v městských centrech
- PESCA – podporuje oblasti se snižováním rybolovu a přeměnu aktivit hospodářství
- ADAPT – zde se jedná o přizpůsobení se pracovních sil
- PEACE – zabývá se mírovým procesem v oblasti Severního Irska²³

²³ dále viz kniha Boháčková, I., Hrabánková M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 147, 148

V tomto období do Iniciativ plynou finance z EU v tomto složení:

Tabulka 2

Financování Iniciativ v období 1994-1999

Iniciativa	množství financí (v. mil. ECU)	Podíl v %
INTERREG II	3 472	24,65
REGIS II	600	4,26
LEADER II	1 731	12,29
RECHAR II	453	3,22
RESIDER II	568	4,03
RETEX	596	4,23
KONVER	725	5,15
SMEs	1 065	7,56
EMPLOYMENT	1 810	12,85
URBAN	869	6,17
ADAPT	1 605	11,4
PESCA	294	2,09
PEACE	295	2,09
Celkem	14 083	100

Zdroj: Boháčková, I., Hrabánková M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 148
Pramen: Evropská komise

V souvislosti s právním předpisem Rady EEC č. 2081/93²⁴ a usnesením č. 95/1/EC²⁵ se finance ze Strukturálních fondů rozdělují podle vytyčených šesti Cílů, které jsou pro toto období platné po celé EU.

Cíle 1-5 jsou uvedeny již pro předchozí období, a proto zmíníme pouze poslední, šestý Cíl, který poskytuje finance pro změny ve struktuře a rozvoj regionů, jež jsou velmi málo zalidněné.

Pomocí těchto specifických fondů regiony obdržely celkem 154,583 mld. ECU.²⁶ Z tohoto finančního množství necelých padesát procent plynulo z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Následujících téměř třicet procent z Evropského sociálního fondu, sedmnáct procent z Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu a tři procenta z Finančního nástroje na podporu rybolovu.

²⁴ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 68

²⁵ viz Poznámka č. 24

²⁶ dtto

Přesnější údaje jsou uvedeny v následující Tabulce 3:

Rozdělení finančních prostředků pro Strukturální fondy

FOND	Procentuální podíl na celkových výdajích	hodnota v mld. v ECU
ERDF	49,50 %	76,5
EAGGF	17,70 %	27,3
FIFG	2,90 %	4,5
ESF	29,90 %	46,2
Celkem	100,00 %	154,5

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 69

Strukturální fondy napomáhají členským státům těmito způsoby:

- a)** pomoc vážící se na Iniciativy, pramenící od Komise Evropské unie. Zaměřuje se na specifické zájmy Společenství. Tento typ pomoci obdržel 14,051 mld. ECU,²⁷ což v konečném objemu financí utváří množství kolem devíti procent financí.
- b)** pomoc založená na Regionálních rozvojových plánech, které představují jednotlivé regiony zařazené do tohoto programu. Do typu této pomoci přispívá EU částkou 138,987 mld. ECU.²⁸ Tato částka je rovna necelým devadesáti procentům financí ze Strukturálních fondů.
- c)** opatření v podobě inovací. Tato opatření obsahují projekty a studie zabývající se novými způsoby v Regionální politice. Opatření obdržela 1,545 mld. ECU,²⁹ což tvoří jedno procento vyčleněných finančních prostředků.

²⁷ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 69

²⁸ viz Poznámka 27

²⁹ dtto

Přesnější údaje jsou uvedeny v následující Tabulce 4:

Množství finančních prostředků rozdělených dle jednotlivých Cílů

Cíl	% podíl na celkových výdajích	hodnota v mld. v ECU
Cíl 1	67,60 %	104,4
Cíl 2	11,10 %	17,2
Cíl 3+4	10,90 %	16,8
Cíl 5	9,90 %	15,3
Cíl 6	0,50 %	0,8
Cíle celkem	100,00 %	154,5

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: polečná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 70

Z předešlé tabulky je pro Cíl 1 charakteristické, že do regionů spadajících pod tuto „sféru vlivu“ plynulo 67,6 % financí. Tyto regiony obývá téměř 25 % obyvatel EU, a proto jsou finance rozděleny do projektů, které se podílejí na zlepšení vzdělávání, výzkumné činnosti a infrastruktury a pro zefektivnění vývoje zvláště malým, popřípadě i středním podnikům.

Důležitým indikátorem pro získání pomoci z Cíle 1 bylo, že hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele v zemi nedosahuje úrovně 75 % celkového průměru EU v období, které je delší než tři roky. Proto mezi regiony, které čerpají ze Strukturálních fondů v rámci Cíle 1 patří:

- Celé Řecko
- Celé Portugalsko
- Celé Irsko
- Belgická provincie Hainaut
- 5 Spolkových zemí Německa – Sasko, Sasko-Anhaltsko, Braniborsko, Duryňsko a východní část Berlína, Meklenbursko-Pomořansko
- Zámořská území patřící Francii – Douai, Avesnes, Korsika
- Španělské regiony – Asturias, Cantabrias, Andalucía, Castilla y León, Castilla – La Mancha, Comunidad Valenciana, Ceuta y Melilla, Galicia, Extremadura, Las Islas Canarias, Murcia
- Italské regiony – Calabria, Campania, Apuglia, Abruzzo, Basilicata, Nolise, Sicílie, Sardinie
- Oblasti Velké Británie – Highlands, Merseyside, Severní Irsko
- Oblast v Nizozemsku – Flevoland

O poznání menší přiděl finančních prostředků směřoval do druhého Cíle, což se v celkovém podílu na výdajích projevilo v jedenácti procentech z celkového množství financí. Podpora směřovala k regionům, ve kterých se vyskytuje významný podíl těžkého průmyslu. Neefektivní výrobou a s tím spojenou produkcí byly tyto regiony postiženy rozsáhlými krizemi, které ovlivňovaly i sféru obyvatelstva, která v těchto regionech utvářela podíl kolem šestnácti procent. Pod Cíl 2 spadají území s rozlohou spadající do úrovně NUTS III.

Pomoc regionům s klesajícím průmyslem se v Cíli 2 projevuje dle tří kritérií:

- a) podíl zaměstnanosti v průmyslovém odvětví v procentech přesahuje průměr Evropské unie
- b) nezaměstnanost se vyskytuje nad průměrem EU
- c) pokles zaměstnanosti

V pořadí třetí Cíl podporuje opatření, vedoucí k účelnému vyřešení problémů v oblasti nezaměstnanosti. Dále se Cíl 3 snaží podpořit mladé lidi ve vstupu do pracovního procesu. Je důležité zmínit i zaměření tohoto Cíle na vytváření pracovních míst pro ženy a muže. V těchto pracovních příležitostech budou mít ženy i muži stejné podmínky a za identickou práci budou shodně ohodnoceni. Tím se vytvoří pracovní trh rovných příležitostí, čímž se zlepší postavení žen na pracovním trhu v klíčových regionech.

Cíl 4 se opět váže na trh práce a pracovní sílu v oblastech průmyslu, potažmo výroby. S touto problematikou je spojeno i téma tzv. rekvalifikací, tedy zvýšení odbornosti v jednotlivých oborech. Celkem bylo pro Cíl 3 a 4 vyčleněno téměř jedenáct procent všech finančních prostředků.

Pátý Cíl se již nevěnuje zaměstnanosti, ale obrací svou pozornost k lepšímu rozvoji venkovských oblastí, zaměřuje se na zlepšení živočišné a rostlinné výroby v zemědělství. Tuto problematiku směřuje do míst s nižším osídlením. Další složka tohoto Cíle upírá pozornost směrem k venkovským oblastem s nižší úrovní ekonomického rozvoje. V těchto regionech se počet obyvatel pohyboval okolo devíti procent a celkově bylo poskytnuto kolem deseti procent finanční pomoci ze Strukturálních fondů.

Aby byly regiony začleněny do skupin zemí s nízkou úrovní ekonomického rozvoje je nutné splnit tato kritéria:

- nízké příjmy v oblasti zemědělství
- v zemědělství pracuje vysoký podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva
- hustota zalidnění dosahuje nízkých hodnot

Šestý Cíl se zabýval oblastmi, kde hustota zalidnění byla nízká a počet obyvatel dosahoval maximální výše v podobě jednoho milionu obyvatel. Takto vymezené regiony se vyskytují především na severu Evropy a to ve Finsku a Švédsku. Kritériem pro poskytnutí pomoci v rámci Cíle 6 je nízké zalidnění daných oblastí, což znamená, že se hustota zalidnění rovná 8 obyvatelům na km².

V oblasti Švédska se tedy jedná o regiony Vasterbotten, Norbotten a Jamtlands. V oblasti Finska jsou zahrnuty regiony Kainuu, Etela-Savo, Pohjois-Karjala, Lapland. Tyto regiony do Cíle 6 spadají celé. Poté existují i regiony, které do Cíle 6 spadají pouze částečně, a to Keski-Suomi, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo.

Ještě je nutné zmínit jaké Strukturální fondy jsou využívány. Pro Cíl 1 se využívá Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond.

V rámci Cíle 2 se vyskytuje Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond. Pro Cíl 3 a Cíl 4 je příznačný Evropský sociální fond.

V Cíli 5 se vyskytují všechny fondy daného období. Tedy Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond a v neposlední řadě i Finanční nástroj na podporu rybolovu.

K Cíli 6 je zařazen Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond a Evropský sociální fond.

Nyní je nutné specifikovat i rozdělení prostředků ze Strukturálních fondů pro jednotlivé členské státy Evropské unie. Následující tabulka obsahuje i množství financí rozdělených dle jednotlivých Cílů pro země Evropské unie.

Tabulka 5

Rozdělení finančních prostředků pro členské státy EU

Země	Cíl 1	Cíl 2	Cíl 3+4	Cíl 5	Cíl 6	Společná Iniciativa	Celkem
Belgie	730	342	465	272	0	287	2096
Dánsko	0	119	301	321	0	102	843
Německo	13640	1566	1942	2370	0	2206	21724
Řecko	13980	0	0	0	0	1151	15131
Španělsko	26300	2416	1843	1110	0	2744	34413
Francie	2190	3774	3203	4171	0	1601	14939
Irsko	5620	0	0	0	0	483	6103
Itálie	14860	1463	1715	1715	0	1893	21646
Lucembursko	0	15	23	46	0	20	104
Nizozemsko	150	650	1079	315	0	421	2615
Rakousko	162	99	387	783	0	143	1574
Portugalsko	13980	0	0	0	0	1058	15038
Finsko	0	179	336	537	450	150	1652
Švédsko	0	157	509	339	247	125	1377
Velká Británie	2360	4581	3337	1267	0	1570	13115
EU Celkem	93972	15360	15180	13778	697	14051	153038

Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 70

3. 3 Období 2000-2006

V tomto období byla schválena nová etapa Regionální a Strukturální politiky na jednání Evropské rady v březnu 1999. Pro zlepšení efektivity a zjednodušení Strukturálních fondů byly předešlé Cíle sjednoceny do nových tří Cílů.

„Cíle 1 a 2 jsou regionální povahy a Cíl 3, který je zaměřen na lidské zdroje, má horizontální charakter. Ve stejném duchu bylo provedeno i snížení počtu Iniciativ Společenství z původních 13 na současné 4: přeshraniční, transnacionální a meziregionální spolupráce, obnova a rozvoj měst a městských aglomerací, rozvoj venkova a lidské zdroje.“^[30]

Pomoc pramenící ze Strukturálních fondů má podobu primárních Iniciativ od členských zemí, obnovená opatření, Iniciativy Společenství a technická pomoc.

Novinkou tohoto období je snaha o zlepšení řízení, definitivní rozdělení odpovědnosti za jednotlivé úseky Strukturální politiky, pružnost v rozhodování a přenášení funkcí a kompetencí z vyšších orgánů na nižší orgány při realizaci Regionální a Strukturální politiky. Velmi důležitou funkci má při realizaci jednotlivých fondů i spolupráce mezi členskými zeměmi a orgány Evropské unie. Evropská komise se usnesla na tom, že pro každou oblast bude vyčleněn jeden program. Další změnou bude i sledování a efektivnější rozdělování finanční pomoci v oblasti působení určitých aktivit. Bude sledováno a kontrolováno, jak rozdělení, tak i využívání finanční pomoci a jejích nástrojů. Zároveň se Komise usnesla na tom, že potřebným regionům nebudou všechny finanční prostředky vydávány hned, ale jednotlivé oblasti a země je budou dostávat po částech, aby měla EU lepší kontrolu nad jejich využíváním a nad zlepšení prosperity daných oblastí. Dále EU bude požadovat prokázání dosažení jednotlivých zlepšení v předem daných záležitostech a zároveň se budou muset členské země snažit o větší zodpovědnost při čerpání a využívání zdrojů financí z konkrétních fondů a programů.

Na zasedání Evropské rady bylo odhlasováno, že rozpočet pro oblast sociální a hospodářské soudržnosti bude mít v období 2000-2006 hodnotu 0,46 % HDP průměru Unie.³¹ Vlastní zdroje EU budou tvořit maximálně 1,27 % HDP průměru Unie³² pro

^[30] Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 77

³¹ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 78

³² viz Poznámka č. 31

jednotlivé regiony. Zároveň byla stanovena částka 213 mld. eur³³ dohromady jak pro Strukturální fondy, tak i pro Kohezní fond.

Následující tabulka nám výstižně ukazuje, kolik finančních prostředků bylo rozděleno pro jednotlivé roky v období 2000-2006.

Tabulka 6

Rozdělení finančních prostředků v milionech Eur

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Celkem
Kohezní fond	2615	2615	2615	2615	2515	2515	2510	18000
Strukturální fondy	29430	28840	28250	27670	27080	27080	26660	195010
Celkem	32045	31455	30865	30285	29595	29595	29170	213010

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 78

Z předešlé tabulky vyplývá, že jednotlivé příjmy, ať už z Kohezního či ze Strukturálních fondů, se budou postupně snižovat. Od roku 2000 do roku 2006 se postupně snížily i výdaje pro operace strukturální povahy, a to na hodnotu 28 % z původních téměř 36 %. Na skupinu Strukturálních fondů bylo převedeno 195 miliard eur³⁴, které se postupně přerozdělily na pomoc regionům podle tří kritérií. Proto tedy 94 % dotací, což činilo 183 miliard eur³⁵ mělo napomáhat financování pomoci, která závisela na Iniciativách členských zemí. Poté přes 5 % finančních prostředků, přepočteno na peněžní hodnotu, tedy necelých 10,5 mld. eur³⁶ mířilo k Iniciativám Společenství. Zbytek peněz, tedy 1,258 mld. eur³⁷ bylo přiděleno na náklady k opatřením pro technickou pomoc a zároveň na opatření inovační.

Množství peněz, které byly určeny k podpoře řešení problémů členských zemí (183,3 mil. eur) bylo rozděleno takto:

³³ dtto

³⁴ dtto

³⁵ dtto

³⁶ dtto

³⁷ dtto

Tabulka 7

Rozdělení finančních prostředků pro jednotlivé Cíle

Cíl 1	69,70 %	127,543 mld.
Cíl 2	4,30 %	8,411 mld.
Cíl 3	1,40 %	2,721 mld.
přechodně poskytnuté finance	12,30 %	24,050 mld.

Zpracování: vlastní

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU –
Regionální a strukturální politiky EU, str. 78, 79

Nyní je nutné zmínit i omezení, podle kterých jsou dotace je jednotlivým státům v tomto období rozdělována.

- 1) Operace nesmí čerpat finance z Kohezního fondu a Strukturálních fondů současně. Finanční prostředky je možno čerpat pouze z jednoho konkrétního fondu
- 2) Operace nemůže být financována zároveň v rámci konkrétního Cíle a v rámci Iniciativ Společenství
- 3) Operaci nebudou poskytnuty finanční prostředky, pokud bude financována v rámci Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu a v rámci Cíle
- 4) Operace nemůže být podporována finančními prostředky plynoucích z Iniciativy Společenství a Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu zároveň
- 5) Není možné získat finanční prostředky z více než jednoho Strukturálního fondu
- 6) Operace může čerpat dotace pouze v rámci jednoho Cíle

Dále je nutné zmínit faktory, které ovlivňují kofinancování určitých programů a aktivit ze Strukturálních fondů. Přednost bude vždy dána problémům, které se vyskytnou náhle a jejich řešení bude naléhavé. Při plnění tohoto faktoru není důležité, zda budou problémy sociálního či regionálního charakteru.

Evropská unie bude poskytovat finance ze Strukturálních fondů s ohledem na hospodářskou situaci země. Přihlíží také k možnosti vzniku schodku ve veřejných financích, což by mohlo neblaze ovlivnit chod ekonomiky a vývoj státu.

Poskytování peněžních prostředků bude zkoumáno z hlediska vlivu projektů na plnění Cílů v rámci Společenství, a to jak v oblasti sociální, tak i hospodářské koheze.

Dále se EU podílí na finanční pomoci u projektů, které mají prioritní význam z národního či regionálního hlediska na rozvíjení se daného státu či regionu. Strukturální fondy budou financovat i projekty, které mají zvláštní hodnocení a jsou charakterizovány na základě plánované úrovně. EU se podílí i na projektech, které bez problémů využívají peněžní zdroje a také utvářejí financování jak soukromých, tak i veřejných zdrojů.

Je však patrné, že kofinancování projektů v oblastech spadajících pod Cíl 1 nesmí překročit pětasedmdesátiprocentní úroveň nákladů, v souvislosti s tím, že veřejné výdaje tvoří alespoň padesát procent.

Jedná-li se o státy či oblasti spadajících do sféry vlivu Kohezního fondu, mohou získat pomoc v podobě osmdesáti procent, popřípadě i pětaosmdesáti procent nákladů. Toto velké množství finančních prostředků je poskytováno hlavně z důvodu odlehlosti oblastí, což jim mohlo činit značné potíže v rozvoji či prosazování se na výhodnější ekonomickou pozici.

Naopak dotace poskytnuté regionům, jež spadají pod druhý a třetí Cíl, dosahují v nejvyšší možné míře padesáti procent z konečných nákladů. Minimálně je těmto regionům poskytnuto kolem dvaceti až pětadvaceti procent z celkové částky veřejných výdajů na projekty. Do koncepce těchto pravidel však nezapadají opatření pro technickou pomoc a opatření inovační. Náklady na tato opatření totiž mohou být financovány kompletně, tedy až ze sta procent, ze Strukturálních fondů.

Jedná-li se o část na financování aktivit v oblasti infrastruktury, kde je předpokladem výsledný zisk, tak finanční dotace v oblasti Cíle 1 nesmí překročit čtyřicet procent výsledných nákladů. V oblastech spadajících pod Cíl 2 je možnost získání finanční pomoci limitována, a to tak, že konečné náklady nesmí přesáhnout pětadvacet procent.

Investuje-li se však do jednotlivých korporací, pomoc ze Strukturálních fondů nepřekračuje pětatřicet procent výsledných nákladů v oblastech Cíle 1 a v zemích patřících pod Cíl 2, nepřesahuje patnáct procent konečných nákladů.

Ve struktuře dané politiky je odlišný svým postavením, rozdělováním finanční pomoci i způsobem využití Kohezní fond. Finance z tohoto fondu plynou do oblastí, kde jsou utvářeny projekty týkající se životního prostředí či infrastruktury. Rozsah těchto projektů překračuje regionální charakter a jeho pozornost se ubírá národním

směrem. Tomuto faktu odpovídá i nařízení Evropské rady č. 1164/1994 z 16. května 1994, článek č. 10, odstavec 3,³⁸ které ustanovuje že kofinancování projektů spadajících pod Kohezní fond bude osmdesát až pětadesát procent veřejných výdajů. Docházeli ke kombinování jiných finančních zdrojů a Kohezního fondu, tak platí, že dotace nesmí přesáhnout devadesát procent.

Omezení je však v tom, že finanční dotaci mohou obdržet jen ty země EU, ve kterých hrubý domácí produkt nedosáhne hranice 90 % z celkového průměru EU. Tuto podmínku v tomto období splňuje Irsko, Portugalsko, Španělsko a Řecko.

„Podstatnou odlišností od Strukturálních fondů v oblasti podmínek pro získání pomoci z Kohezního fondu je nutnost plnění určitých makroekonomických konvergenčních kritérií stanovených v Paktu stability a růstu. Pokud daný stát nesplní tato kritéria, může Komise rovněž rozhodnout o snížení objemu alokovaných prostředků.“^[39]

Pro Kohezní fond byla stanovena celková částka v podobě 18 mld. eur. Tato finanční pomoc bude rozdělena mezi Španělsko, kterému připadne 61 – 63,5 %⁴⁰, Portugalsku a Řecku 16 – 18 %⁴¹ a Irsku 2 – 6 %.⁴²

³⁸ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 80

^[39] Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 81

⁴⁰ viz Poznámka č. 39

⁴¹ dtto

⁴² dtto

V období 2000-2006 bylo působení Strukturálních fondů upraveno a z původního počtu šesti Cílů zůstaly pouze tři.

- Cíl 1 - Podpora rozvoje a přizpůsobení se zaostalejších regionů EU

V tomto Cíli je podporován rozvoj regionů a jejich přizpůsobování se strukturám. Dané regiony jsou však zaostalé a snaží se zlepšit svůj rozvoj. Snahou tohoto Cíle je maximálně podpořit zaostalé regiony v tom, aby se progresivně rozvíjely. Působnost Cíle zohledňuje i regiony velmi nízce zalidněné. Proto jsou tedy finanční prostředky směřovány do těchto oblastí:

- a) regiony s 75 % průměrem hrubého domácího produktu EU. Tyto regiony jsou svou velikostí shodné s úrovní NUTS II.⁴³
- b) odlehlé oblasti, jejichž úroveň HDP je pod úrovní 75 % průměru EU. Do této skupiny patří Madeira, Kanárské ostrovy, Azorské ostrovy.
- c) regionům, které v předešlém období (1994 – 1999) splňovaly podmínky Cíle 6.

Rozšíření finanční pomoci je vázáno jak na počet obyvatel, tak na diferenciaci mezi bohatými a chudými regiony v EU, poté na bohatství konkrétních států EU. V rámci tohoto cíle je možné poskytnout i tzv. dodatečnou pomoc, která směřuje do regionů postižených nadměrnou nezaměstnaností.

- Cíl 2 – Podpora sociální a hospodářské přeměny oblastí

V této části dochází k podpoře sociální a hospodářské přeměny regionů, mající strukturální potíže. Do tohoto Cíle jsou zařazeny regiony, ve kterých se průběžně utváří sociální či hospodářské změny, zejména v odvětví služeb a průmyslu. Dále do Cíle 2 spadají oblasti venkova, které však neprosperují, ale spíše upadají. Poté části měst, které mají problémy díky ztrátě ekonomických aktivit. V tomto Cíli se jedná o oblasti s velikostí, jež teritoriálně odpovídá jednotce NUTS III.

⁴³ o vymezení Územních statistických jednotek NUTS blíže pojednáno v Příloze č. 2

Všechny výše uvedené oblasti musí splňovat tyto podmínky, aby mohly být do daného Cíle zařazeny:

- 1) podíl zaměstnanosti v oblasti průmyslu na zaměstnanosti jako celku je buď stejný, nebo vyšší než je průměrný stav v EU od roku 1985.
- 2) značný pokles zaměstnanosti v oblasti průmyslu ve srovnání s diferenčním rokem z výše uvedeného bodu.
- 3) průměrná míra nezaměstnanosti za poslední tři roky musí být v regionech vyšší než průměr EU

Problémové oblasti na venkově, spadajících do struktury NUTS III musí splňovat tyto 2 předpoklady:

- a) průměrná míra nezaměstnanosti za poslední tři roky je vyšší než průměr Unie, popřípadě klesá počet obyvatelstva od roku 1985
- b) hustota obyvatel na 1 km² je menší než 100⁴⁴, popřípadě podíl na zemědělském sektoru z celkové možné zaměstnanosti je vyšší nebo stejný jako dvojnásobný průměr Unie od roku 1985.

Do kategorie Cíle 2 spadají i městské části, které mají finanční potíže a zároveň jsou hustě zalidněné. Pro získání finanční pomoci musí splnit alespoň jednu z níže uvedených podmínek:

- I. nevhodné podmínky pro bydlení spojené s vysokou chudobou v oblasti
- II. poškozené životní prostředí v oblasti
- III. dlouhodobá nezaměstnanost převyšuje průměrný stav v EU
- IV. vzdělanostní struktura populace v oblasti je nízká
- V. úroveň kriminality je vysoká

Do struktury Cíle 2 spadají i pobřežní oblasti, v nichž je velký počet obyvatel zaměstnán v odvětví rybolovu. Tyto oblasti se mohou potýkat s ekonomickými problémy vzhledem k reorganizaci rybářského sektoru, což vyústilo v dramatický pokles pracovních příležitostí v daném sektoru.

⁴⁴ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 83

Pomoc ze Strukturálních fondů v rámci Cíle 2 může postihnout i území, mající velkou rozlohu či vysoký počet obyvatel a zároveň patří do jedné z těchto kategorií:

- I.** venkovské oblasti s ekonomickými potížemi, které zapříčinily buď úbytek obyvatelstva, nebo jeho zestárnutí. Tento fakt se odrazil jako problém v zemědělském sektoru.
- II.** území s významnými problémy ve struktuře hospodářského odvětví. Dalším problémem může být vysoká míra nezaměstnanosti v souvislosti s přeorganizováním zemědělského sektoru, popřípadě i služeb a průmyslu.
- III.** průmyslové oblasti s postupnými ekonomickými změnami, sousedící s prosperujícími oblastmi. Venkovské oblasti sousedící s problémovými venkovskými oblastmi v okolí. Dále pak regiony spadající do Cíle 1, sousedící s územími, která spadají pod oblasti s probíhajícími ekonomickými změnami v průmyslu, službách apod.

Dle nařízení Evropské rady č. 1260/1999 z 21. června 1999 v článku č. 4, odstavec 2 ⁴⁵ bude Cíl 2 dopadat na 18 % obyvatel EU. Z předem daných osmnácti procent bude téměř deset procent patřit průmyslovým oblastem, poté pět procent venkovským oblastem, dvě procenta připadnou na městské části a jedno procento bude připadat na oblasti využívající rybolov.

⁴⁵ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 84

Následující tabulka nám přiblíží počty obyvatel v jednotlivých regionech, kam bude pomoc v rámci Cíle 2 směřovat.

Tabulka 8

Počet obyvatel v regionech spadajících pod Cíl 2 (2000-2006)

stát	počet obyvatel, na které dopadne Cíl 2	% obyvatel státu
Belgie	1 269 000	12 %
Dánsko	538 000	10 %
Finsko	1 582 000	31 %
Francie	18 768 000	31 %
Irsko	0	0 %
Itálie	7 402 000	13 %
Lucembursko	118 000	28 %
Německo	10 296 000	13 %
Nizozemsko	2 333 000	15 %
Portugalsko	0	0 %
Rakousko	1 995 000	25 %
Řecko	0	0 %
Španělsko	8 809 000	22 %
Švédsko	1 223 000	14 %
Velká Británie	13 836 000	24 %
Celkem	68 170 000	18 %

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 85

Pramen: MMR ČR: Příprava ČR na využívání Strukturálních fondů, 1998, str. 24, 25
EKONOM č. 36/1999, příloha Integrace ČR do EU č. 42, str. 5

V rámci období 2000-2006 se pro Regionální a Strukturální politiku objevuje nový druh pomoci. Je jím „tzv. přechodná pomoc regionům, které v minulém období spadaly pod Cíle 1, 2 nebo 5, avšak které již pro následující období nebudou splňovat předpoklady pro zařazení pod nový Cíl 1 nebo 2. Účelem této pomoci je podpořit a přispět ke zdárnému dokončení restrukturalizačních, rozvojových a dalších procesů započatých v období 1994-1999. Přechodná pomoc je pro relevantní regiony plánována na léta 2000-2005, přičemž roční finanční dotace se budou postupně snižovat. V roce 2006 budou regiony, na které se vztahoval bývalý Cíl 1, dostávat veškerou pomoc, na kterou budou mít v té době právo na základě příslušných kritérií komunitárních nebo národních. Profil přechodné pomoci lze přizpůsobit konkrétním potřebám jednotlivých regionů, a to po dohodě s Komisí, s tím, že je třeba dodržet výši

prostředků vyčleněných pro každý region. Na její financování ze Strukturálních fondů je vyčleněna částka 11, 132 mld. euro, která bude rozdělena mezi členské země.^[46]

- Cíl 3 – Modernizace politik, zaměstnanosti a vzdělání

Zde se podporuje přizpůsobení se a zmodernizování politik, zaměstnanosti a vzdělávacích systémů. Tento Cíl se dále zajímá o rozvoj činností spojených s lidskými zdroji, a to společně s Evropským sociálním fondem. Cílem tohoto snažení je zejména pomoci regionům přizpůsobit se a zlepšit systémy v oblasti zaměstnanosti, odbornosti a vzdělávání. Cíl 3 tedy podporuje i změny v sociální sféře a ekonomice, systémy vzdělávání a odbornosti a vznik či rozvoj politik, které budou aktivní v oblasti boje s nezaměstnaností, boj proti utlačování ve společnosti apod. Každý ze států včleněných do spolupráce v rámci Cíle 3 dostane předem danou část finanční pomoci dle podílu na celkovém množství obyvatel EU, podle posledních aktualit ve sféře zaměstnanosti a také podle potíží, které mohou být v úrovni vzdělávání či vytvoření pracovních míst pro ženy na pracovním trhu.

Je taktéž nutné podotknout, že regiony mohou čerpat dotace v rámci Cíle 3, ale pouze v případě, že nejsou začleněny do Cíle 1.

V období 2000-2006 byly určeny dotace ze Strukturálních fondů ve výši 183,3 mld. euro.⁴⁷ Hodnota této částky byla rozdělena mezi tři Cíle, které poté pomoc rozdělily mezi jednotlivé regiony. Největší množství finančních prostředků je rozděleno pomocí Cíle 1. Je nutné zmínit, že k prvnímu Cíli je určena i podmínka, a to pokud členské země čerpají dotace z Cíle 1, nemohou přijímat pomoc z následujících dvou Cílů.

^[46] Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 86

⁴⁷ viz Poznámka č. [46]

Rozdělení finančních prostředků mezi členské země (v milionech eur) znázorňuje tato Tabulka 9:

stát	Cíl 1	P1	Cíl 2	P2	Cíl 3	V1	Celkem
Belgie	0	625	368	65	737	34	1829
Dánsko	0	0	156	27	365	197	745
Finsko	913	0	459	30	403	31	1836
Francie	3254	551	5437	613	4540	225	14620
Irsko	1315	1773	0	0	0	0	3088
Itálie	21935	187	2145	377	3744	96	28484
Lucembursko	0	0	34	6	38	0	78
Německo	19229	729	2984	526	4581	107	28156
Nizozemsko	0	123	676	119	1686	31	2635
Portugalsko	16124	2905	0	0	0	0	19029
Rakousko	261	0	578	102	528	4	1473
Řecko	20961	0	0	0	0	0	20961
Španělsko	37744	352	2553	98	2140	200	43087
Švédsko	722	0	354	52	720	60	1908
Velká Británie	5085	1166	3989	706	4568	121	15365
EU - 15	127543	8411	19733	2721	24050	1106	183564

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 87

Pramen: EKONOM č. 36/1999, příloha Integrace ČR do EU č. 42, str. 3

Vysvětlivky:

P1 – Podpora pro státy, které nespádají pod Cíl 1, ale spadaly do něj v minulém období

P2 – Podpora pro státy, které nespádají pod Cíl 2, ale spadaly do něj v minulém období

V1 – výdaje pro oblast rybolovu, nespádající pod Cíl 1

Nyní je zapotřebí zmínit i jednotlivé Strukturální fondy, které spadají pod dané Cíle.

Cíl 1 je financován pomocí Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu, oblastí podpory Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu a pomocí Finančního nástroje na podporu rybolovu. Do Cíle 2 směřují dotace z Evropského fondu regionálního rozvoje a Evropského sociálního fondu. Cíl 3 je podporován z Evropského sociálního fondu.

Kromě zdrojů v podobě výše zmíněných fondů mohou být činnosti v daných oblastech konkrétních Cílů financovány i pomocí Evropského investičního fondu či Evropskou investiční bankou, popřípadě i jinými nástroji ve finanční sféře.

Nyní se dostáváme k jednotlivým Iniciativám, pro období 2000-2006, které byly z původního počtu sníženy na pouhé čtyři.

- a) Iniciativa URBAN – tato Iniciativa podporuje sociální a hospodářskou obnovu měst a přidružených oblastí, jež procházejí krizemi
- b) Iniciativa Interreg – zmíněná Iniciativa podporuje meziregionální a přeshraniční kooperaci. Je to zejména z toho důvodu, aby se napomohlo vyváženému a zejména udržitelnému rozvoji EU jako celku. Kromě tohoto poslání se počítá také s tím, že tento program podpoří přeshraniční kooperaci v členských státech sousedících se státy, jež žádají o členství v EU.
- c) Iniciativa Leader – tato Iniciativa byla zřízena zejména pro lepší rozvoj oblastí venkova
- d) Iniciativa EQUAL – tato Iniciativa se zabývá nadnárodní kooperací v boji proti nerovnostem a diskriminaci na pracovním trhu. Dále by se měla zaměřit i na pracovní a sociální začlenění osob, jež žádají o azyl.

Na všechny čtyři Iniciativy bylo poskytnuto množství financí v hodnotě 11 512,69 mil. eur.⁴⁸ Rozdělení těchto financí mezi čtyři Iniciativy přináší tato Tabulka 10:

Iniciativa	finanční prostředky v mil. euro	Podíl v %
URBAN	756,74	6,57 %
Interreg	5 382,39	46,75 %
Leader +	2 230,24	19,38 %
EQUAL	3 143,32	27,30 %

Zdroj: Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 150
Pramen: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/workinf4_de.htm

⁴⁸ Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 150

Následující tabulka přináší informace o tom, jaké množství financí čerpají jednotlivé státy pro své Iniciativy.

Tabulka 11

Čerpání finančních podpor z Iniciativ v období 2000-2006 členskými státy

Členský stát	INTERREG	URBAN	EQUAL	LEADER +
Belgie	114,82	21,52	77,29	16,56
Dánsko	37,54	5,38	30,91	17,67
Finsko	142,43	5,38	75,08	57,41
Francie	438,32	103,54	323,33	278,23
Irsko	92,74	5,38	35,33	49,68
Itálie	470,34	116,54	409,61	294,79
Lucembursko	7,73	0	4,42	2,21
Německo	813,71	150,95	534,38	272,71
Nizozemsko	385,32	30,25	216,4	86,12
Portugalsko	435,01	19,49	118,14	167,82
Rakousko	202,05	8,53	105,99	78,39
Řecko	527,12	25,89	108,2	189,9
Španělsko	993,67	114,3	535,48	515,61
Švédsko	170,03	5,38	89,43	41,96
Velká Británie	399,68	126,18	415,13	117,03
EU 15	5 382,39	756,74	3 143,32	2 230,24

Zdroj: Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 151

Pramen: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/workinf4_de.htm

Jak již bylo řečeno, existuje i další pomoc ze Strukturálních fondů, a to opatření technické pomoci a opatření inovační. Na zmíněné aktivity bylo ustanoveno 1,258 mld. euro.⁴⁹ Necelých 62 % z této finanční pomoci poputuje na konto inovačních opatření. Tato opatření se starají o projekty a studie na podporu metod a procesů pro zvýšení kvality pomoci. Dané projekty budou dostávat finance pouze v rámci jednoho fondu.

Zbývajících 38 % bude poskytnuto na opatření pro technickou pomoc, kde jsou zahrnuta kontrolní a vyhodnocovací opatření, která zajišťují snadné uvedení nařízení ze Strukturálních fondů do provozu. V této problematice jde především o:

⁴⁹ Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 89

- Výměnu informací a zkušeností mezi partnerskými státy a veřejností
- Propojení počítačových sítí pro lepší monitorování a vyhodnocování
- Studie, jež zkoumají operace, které provádějí Strukturální fondy
- Kooperace na lepším vývoji metod vyhodnocování

Nutno podotknout, že snahy členských zemí v oblasti opatření technické pomoci a inovačních opatření jsou posuzována a následně schvalována díky těmto podmínkám:

- Podmínka časového plánu, na který navazuje i plán finanční. K tomuto plánu se předkládá i nástin dalšího možného využití jiných finančních prostředků z EU.
- Nutné znát příjemce finanční pomoci
- Důležité je strukturovat rozsah pomoci a její cíl
- Možné dodatky či informace o aktivitě a plnění cílů Strukturální politiky

Na závěr této kapitoly je ještě nutné zmínit tabulku, ve které jsou uvedeny finanční prostředky (v milionech eur) na jednotlivá odvětví pro období 2000-2006:

Tabulka 12:

Finanční prostředky pro jednotlivé roky období 2000-2006

položka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
zemědělství	40920	42800	43900	43770	42760	41930	41660
strukturální operace	32045	31455	30865	30285	29595	29595	29170
Z toho:							
Strukturální fondy	29430	28840	28250	27670	27080	27080	26660
Kohezní fond	2615	2615	2615	2615	2515	2515	2510
Vnitřní politiky	5930	6040	6150	6260	6370	6480	6600
Zahraniční aktivity	4550	4560	4570	4580	4590	4600	4610
Administrativa	4560	4600	4700	4800	4900	5000	5100
Rezervy	900	900	650	400	400	400	400
Předvstupní pomoc	3120	3120	3120	3120	3120	3120	3120
Z toho:							
zemědělství	520	520	520	520	520	520	520
Strukturální operace	1040	1040	1040	1040	1040	1040	1040
PHARE	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560
Prostředky pro nové členy	0	0	4140	6710	8890	11440	14220
Z toho:							
Zemědělství	0	0	1600	2030	2450	2930	3400

Zdroj: Lukáš, Z., Neumann, P.: Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politiky EU, str. 133

Pramen: <http://europa.eu.int/comm/budget/pdf/perspfin/tbl20002006eur15.pdf>

Z této tabulky je tedy vidět, že prostředky plynoucí do odvětví zemědělství se od roku 2000 až do roku 2002 zvyšovaly a poté se dotace snižovaly. I přes viditelné snížení byly dotace v roce 2006 vyšší než na začátku období v roce 2000.

Jedná-li se o strukturální operace, zde se finanční prostředky rok od roku snižují. Velmi patrné je to v oblasti Strukturálních fondů, kde se během sedmiletého období dotace snížily o necelé tři miliardy eur. V oblasti Kohezního fondu se během sedmi let snížily prostředky o 105 milionů eur.

Co se týče prostředků pro oblast vnitřní politiky, tak zde se dotace zvýšily o 670 milionů eur. I dotace do zahraničních aktivit se zvýšily, a to o půl miliardy eur. Pouze předvstupní pomoc pro nové členy EU zůstává finančně konstantní. Oproti tomu se prostředky poskytnuté novým členům zvyšují o více jak deset milionů eur.

Kapitola 4

Období 2007-2013 a politika soudržnosti

Nyní se Evropská unie nachází v polovině Programového období, které je sedmileté a platí od roku 2007 do roku 2013. Díky novým nařízením přichází na scénu i nové projekty a mění se úlohy stávajících orgánů EU. Transparentní je snížení a zjednodušení výkonů Komise, což se projevuje v menším počtu fondů a sjednocením pravidel, na jejichž základě funguje Fond soudržnosti a jednotlivé Strukturální fondy. Díky strukturálním změnám je tedy možné pro dané období lepší a širší využití politiky soudržnosti pro toto období.

Politika soudržnosti je klíčovou politikou, a proto pro ni byla vyčleněna více jak jedna třetina evropského rozpočtu, což činilo 347 mld. eur⁵⁰. Cílem této politiky není pouze přidělování finančních prostředků v rámci pomoci regionům, ale také zefektivnit konkurenceschopnost, což s sebou nese pozitiva pro celou EU. Dle Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006⁵¹ by se měla politika soudržnosti starat o zvyšování ekonomického růstu, zaměstnanosti a konkurenceschopnosti. Jako prostředek k dosažení těchto bodů se snaží o začlenění priorit EU známé z oblasti udržitelného rozvoje. Při rozšíření EU došlo k mnoha změnám, zvláště pak v oblasti prohloubení sociálních, hospodářských a územních diferencí jak na regionální, tak i na celostátní úrovni. V celé EU by se tedy měly posílit zejména priority v oblasti konvergence, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti.

V rámci poskytování pomoci politika soudržnosti vykonává svou funkci pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. Pro zlepšení fungování Politiky soudržnosti by mělo být působení vybraných fondů intenzivnější a jednodušší.

Evropská komise na počátku tohoto období odstartovala sérii debat, které se zabývaly organizací, řízením a prioritami politiky soudržnosti. Tato politika „je založena na článku 158 Smlouvy o ES, který uvádí, že cílem Společenství je podporovat

⁵⁰ Politika soudržnosti 2007-2013, Poznámky a úřední texty, str. 7

⁵¹ Politika soudržnosti 2007-2013, Poznámky a úřední texty, str. 39

harmonický vývoj a že za tímto účelem rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti.^{„[52]}

Je nutné podotknout, že politika soudržnosti vyvolává růst po celém území EU a podporuje konkurenceschopnost pomocí investičních prostředků, snaží se posílit pokrok a potenciál v podobě nových inovačních procesů. Zajímá se o sféru státní správy členských zemí a usiluje o její zmodernizování, podporuje strategii v řízení a finanční sféře, dále napomáhá při předávání si informací a postupů mezi regiony členských zemí a v neposlední řadě také posiluje sociální a lidský kapitál, aby jednotlivé státy dospívaly k co možná nejvyššímu růstu. Samozřejmě vysoký zřetel je v rámci této politiky dáván kultuře partnerství mezi zeměmi, což vede k lepšímu vývoji a zároveň i k integraci.

4. 1 Prvořadé cíle politiky soudržnosti

Hlavní pozornost svého směřování vidí politika soudržnosti ve zmenšení sociálních a hospodářských diferencí při rozvíjení evropských regionů. Z toho vyplývá, že hlavně pozornost tato politika upírá k regionům se zaostalejším vývojem.

Nezbytností této politiky je územní spolupráce, která vede k lepšímu rozvoji regionů a stala se významným cílem.

Obsahově se politika soudržnosti zabývá těmito tématy:

- a) prioritním tématem je konkurenceschopnost. V této oblasti je podpořena zejména snaha o vyčlenění peněžních prostředků na investice podílející se na růstu zaměstnanosti. Investice směřují zejména na rozvoj a podporu podnikatelských činností, na podporu a zlepšení vzdělání a odbornosti v jednotlivých odvětvích, výzkum, inovace v oblasti ekonomiky a jejích teorií.
- b) politika soudržnosti by měla vytvářet pracovní místa pro specifické skupiny obyvatelstva, jako jsou menšiny, mladí lidé, přistěhovalci, zdravotně postižení občané a starší lidé. Druhá část politiky soudržnosti je zaměřená na podporu sociální soudržnosti, zvýšení zaměstnanosti a snížení možné chudoby. Je zde také zesílena role sociální ekonomiky, která napomáhá vytvoření kvalitních pracovních příležitostí, napomáhání rozvoji regionů apod.

^[52] Pátá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Růst regionů, růst Evropy, KOM (2008) 371 v konečném znění, Brusel, 18. 6. 2008, Europa.eu, dostupné z: http://ec.europa.eu/regionalpolicy/sources/docoffic/official/reports/interim5/com_2008_371_cs.pdf (2. 2. 2010)

Viz blíže text v Příloze č. 5

- c) tento bod se zabývá udržitelným rozvojem. Tato politika by tedy měla pracovat na zmírnění klimatických změn, zabývat se rozvojem obnovitelných energetických potenciálů, snížení možnosti skleníkových plynů aj.

4. 2 Řízení politiky soudržnosti

Při řízení politiky soudržnosti se od roku 2007 hovoří o nutnosti přenesení odpovědnosti z vyšších orgánů na nižší, což se projevuje jak na místní, tak i na regionální úrovni. Mezi účastníky politiky se dále projevuje snaha o přesné vymezení partnerství mezi regiony a následné spolupráce.

Při řízení této politiky se objevily nesouhlasné postoje z řad jednotlivých regionů. Jednalo se zejména o vyjádření k zásadě, že jeden program je financován pouze pomocí jednoho konkrétního fondu. Příjemci dotací z těchto fondů se domnívali, že tato zásada nepovede k efektivnějšímu fungování politiky soudržnosti.

V řízení tohoto druhu politiky byla rovněž Evropská komise vyzvána ke zjednodušení úředních úkonů, aby daná politika se mohla rozvíjet ve větší míře a také aby tzv. byrokratismus nebránil vzniku důležitých projektů.

Dalším důležitým tématem, které tato politika řešila je sjednocení Politiky soudržnosti spolu s ostatními politikami, ať už na národní úrovni či na úrovni EU. V Páté zprávě o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti se objevují náznaky názoru, že odlišné druhy politik EU by se měly více snažit o zohlednění regionálních hledisek. Velká důležitost je kladena i na vytvoření integrovaných přístupů mezi rozvojem venkovských oblastí a politikou soudržnosti. Dále se pozornost upírá směrem ke spolupráci mezi národními politikami.

Pro nynější programové období vznikly tři Iniciativy, a to:

- a) **JASPERS** – zde se jedná o podpoření projektů v sekci životního prostředí, zdrojů energie a dopravy, kde se zaměřuje na zlepšení kvality zmíněných projektů. Aktivita z této oblasti jsou financovány ze zdrojů Evropské banky pro obnovu a rozvoj a Evropské komise.
- b) **JEREMIE** – Iniciativa zprostředkovává finanční prostředky malým a středním podnikům, působícím v EU. Finance pocházejí z Evropské institucionální banky, Evropského institucionálního fondu a Evropské komise

- c) **JESSICA** – zde je zaměřením podpora obnovy měst a jejich následný rozvoj. Peněžní prostředky plynou z Evropské komise, Evropské banky pro obnovu a rozvoj a z Evropské investiční banky⁵³

Od politiky soudržnosti nyní přejdeme k jednotlivým Cílům, jež jsou typické pro období 2007-2013. V tomto sedmiletém období je kladen důraz na větší růst, počínaje sociální sférou a ekonomickou oblastí konče. Důležitým parametrem je také snaha o zajišťování pracovních příležitostí pro všechny oblasti EU.

Regionální politika je od roku 2007 postavena na třech základních Cílech, které v mnohém vychází z Cílů předešlého období 2000-2006. Nyní se tedy jedná o cíle:

- Konvergence
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Evropská územní spolupráce

K těmto Cílům jsou zároveň vytvořeny i tři finanční nástroje:

- Evropský fond regionálního rozvoje
- Evropský sociální fond
- Fond soudržnosti

4. 2. 1 Cíl Konvergence

Cíl Konvergence byl založen z důvodů urychlení sbližování nejméně rozvinutých členských zemí. Toho se tento Cíl snaží dosáhnout pomocí výhodnějších podmínek pro zaměstnanost a růst ekonomiky, zvýšení investic jak do lidského, tak také do hmotného kapitálu, rozvíjením inovací v jednotlivých oborech, zlepšení přizpůsobení se změnám v sociálním a hospodářském sektoru, zlepšení životního prostředí a modernější fungování správy v jednotlivých regionech.

Cíl Konvergence je financován pomocí Strukturálních fondů, což je možné pouze pro regiony, které odpovídají územní úrovni NUTS II.

Tento Cíl podporuje růst jednotlivých regionů a snaží se zvyšovat zaměstnanost v nerozvinutých regionech. K hlavním pozornostem patří zejména přizpůsobení se

⁵³ Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 152

sociálním a hospodářským změnám. K dalším bodům této pozornosti patří i organizace a výkonnost správy a velký vliv v poslední době mělo i zlepšení životního prostředí.

Do tohoto Cíle spadají regiony, jejichž hrubý domácí produkt je nižší než pětasedmdesátiprocentní část průměru HDP v EU. Dále do tohoto Cíle spadají i členské země, které čerpají dotace z Fondu soudržnosti.⁵⁴ V tomto ohledu platí, že tyto země mají HDP nižší než 90 % průměru EU.

Jako v předešlém období 2000-2006 i sem patří regiony tvořící úroveň NUTS II, jejichž hrubý domácí produkt je nižší než 75 % průměru HDP v EU.

Díky těmto kritériím do Cíle Konvergence spadají tyto regiony:

- Velká Británie – Cornwall and Isles of Scilly, West Wales and The Valley
- Francie – ostrov Guadeloupe, Guyana, Réunion, Martinique
- Německo – Chemnitz, Dresden, Dessau, Brandenburg–Nordost, Meklenburg–Vorpommern, Magdenburg, Thüringen
- Itálie – Sicilia, Calabria, Puglia, Campania
- Španělsko – Andalucía, Galicia, Castilla–La Mancha, Extremadura
- Portugalsko – Regiao Autónoma dos Acores, Alentejo, Centro, Norte
- Malta – celá oblast ostrova
- Litva – celý stát
- Lotyšsko – celý stát
- Estonsko – celý stát
- Maďarsko – Dél–Alföld, Észak–Alföld, Észak–Magyarország, Közép–Dunántúl, Nyugat–Dunántúl, Dél–Dunántúl
- Rumunsko – celý stát
- Bulharsko – celý stát
- Polsko – celý stát
- Slovinsko – celý stát
- Slovensko – Východní Slovensko, Stredné Slovensko, Západné Slovensko
- Česká republika – Moravskoslezsko, Střední Morava, Jihovýchod, Severovýchod, Severozápad, Jihozápad, Střední Čechy

⁵⁴ viz více o Fondu soudržnosti v Příloze č. 6

Do Cíle Konvergence mohou patřit i regiony s přechodným režimem:

- Velká Británie – Highlands and Islands
- Belgie – Province du Hainaut
- Německo – Halle, Leipzig, Lüneburg, Brandenburg–Südwest
- Rakousko – Burgenland
- Itálie – Basilicata
- Řecko – Attiki, Dytiki Makedonia, Kentriki Makedonia
- Španělsko – Ciudad Autónoma de Ceuta, Ciudad Autónoma de Melilla, Región de Murcia, Principado de Asturias
- Portugalsko – Algarve

V rámci Cíle Konvergence se jako finanční nástroje používají Fond soudržnosti, Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond.

Z Fondu soudržnosti mohou čerpat členské země, které mají hrubý národní důchod nižší než 90 % průměru EU. Dále je zde možné čerpat podporu, která bude během sedmiletého období klesat, až do roku 2013. Regiony, které mohou čerpat dotace z tohoto fondu však musí mít hrubý národní důchod na devadesátiprocentní úrovni hrubého národního důchodu prvních patnácti členů zemí EU.

Nyní následuje seznam států, které jsou způsobilé pro čerpání dotací z Fondu soudržnosti: Řecko, Kypr, Portugalsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Slovensko, Česká republika.

Pro upřesnění je nutné ještě uvést zemi, která je uzpůsobená k přechodnému režimu ve Fondu soudržnosti, a tímto státem je Španělsko.

Podle článku 19 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 celkové množství finančních zdrojů činí 81,5 % z celkového množství financí, což činí 251 163 134 221 eur.⁵⁵

Toto finanční množství je v rámci Cíle Konvergence rozděleno do čtyř oblastí:

- 1) 70,51 % (177 083 601 004 eur)⁵⁶ financí rozděleno mezi regiony pomocí výpočtu, kde se zohledňuje prosperita konkrétních regionů, prosperita země, míra nezaměstnanosti a počet obyvatel.

⁵⁵ Politika soudržnosti 2007-2013, Poznámky a úřední texty, str. 55

⁵⁶ viz Poznámka č. 55

- 2) 4,99 % (12 521 289 405 eur)⁵⁷ je vyčleněna pro tzv. přechodnou podporu (území NUTS II, jež přesáhly 75 % průměru HDP pětadvaceti členských zemí EU). Jako podmínka pro rozdělení této částky se používají stejné parametry, jako v bodě 1.
- 3) 23,22 % (58 308 243 811 eur)⁵⁸ zde se kritéria pro rozdělení finanční pomoci mírně upravují, a to do podoby, kdy se porovnává rozloha země, prosperita země a počet obyvatel.
- 4) 1,29 % (3 250 000 000 eur),⁵⁹ která je vyčleněná pro zvláštní popřípadě přechodnou podporu.

Nyní je nutné zmínit metody přidělování finančních dotací v rámci cíle konvergence.

Příjem finanční pomoci do jedné země je dán součtem přidělených financí jednotlivým regionům země. Výpočet se provádí tímto způsobem:

- a) nejprve se stanoví tzv. absolutní částka, kterou úřady získají vynásobením počtu obyvatel regionu spolu s rozdílem mezi HDP na jednoho obyvatele regionu a průměrným HDP v EU-25.
- b) Finanční pomoc pro region je tedy určená jako podíl z absolutní částky v prvním bodě, vyjádřeno v procentech. Tento podíl je rozdělen do škály, která ukazuje prosperitu členské země, ve které se region nachází, v porovnání s prvními pětadvaceti členy EU:
 - Regiony členských zemí, jejichž HND na jednoho obyvatele nedosahuje 80 % průměru EU, tak získávají 4,25 % dotace
 - Regiony členských zemí, jejichž HND na jednoho obyvatele se pohybuje v rozmezí 80 % - 99 % průměru EU, dostávají 3,36 % dotace
 - Regiony členských zemí, jejichž HND na jednoho obyvatele je vyšší než 99 % průměru EU, získávají 2,67 % finanční pomoci
- c) k finanční pomoci, získané podle bodu b), je možné připočítat částku, kterou EU přiděluje jako prémiovou, což činí 700 eur. Tato částka se přiděluje na jednoho nezaměstnaného. Přidělení probíhá na základě počtu nezaměstnaných osob v regionu (700 eur * počet nezaměstnaných).

⁵⁷ dtto

⁵⁸ dtto

⁵⁹ dtto

4. 2. 2 Cíl – Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento Cíl se uskutečňuje ve všech regionech EU, které nemohly být zařazené pod Cíl Konvergence a jejich územní velikost odpovídá oblastem NUTS I. a NUTS II. Patří sem i oblasti s přechodným režimem, které patří do oblasti NUTS 2 a původně byly zařazeny pod Cíl Konvergence, ale jejich HDP je vyšší než 75 % průměru HDP u patnácti členů EU.

K těmto regionům patří:

- Finsko – Itä - Suomi
- Velká Británie – South Yorkshire, Merseyside
- Irsko – Midland and Western, Border
- Řecko – Motio Aigaio, Sterea Ellada
- Kypr – celá oblast
- Itálie – Sardegna
- Španělsko – Las Islas Canarias, Castilla y León, Comunidad Valenciana
- Portugalsko – Regiao Autónoma de Madeira
- Maďarsko –Közép–Magyarország

Úkolem tohoto Cíle je posílení zaměstnanosti, zvýšení konkurenceschopnosti a zohlednění specifik jednotlivých regionů, pro jejich větší atraktivitu. Cíl sleduje i změny, které souvisejí s otevřením nového prostoru pro obchodování. Změny se dějí prostřednictvím zvýšení kvality investic do inovací, lidského kapitálu, podpory podnikání, ochrany životního prostředí, zlepšení dostupnosti oblastí rozvoje pracovního trhu a lepší přizpůsobování pracujících lidí.

V tomto Cíli došlo k významné změně, a to v té podobě, že se již nerozdělují zóny na městské a venkovské, jako tomu bylo v Cíli 2 v předchozím období 2000 – 2006. Nynější Cíl však dává přednost utvoření strategie, která bude ucelená a vhodná pro celý region.

Do tohoto Cíle byly zařazeny regiony, které nespádají do předešlého Cíle Konvergence, ani do přechodného režimu Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Mezi tyto oblasti patří regiony Švédska, velká část Finska, Dánsko, většina Velké Británie, větší část Belgie, celé Nizozemsko a Lucembursko, převážná část Německa, Francie, Rakousko, severní a střední Itálie, sever Španělska.

Pro Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost představují celkové finanční prostředky 15,95 % z celkového množství zdrojů 308 041 000 000 eur. Přepočtením procentuálního vyjádření na finance, vznikne částka 49 127 784 318 eur.⁶⁰ Tato částka je rozdělena:

a) 78,86 % = 38 742 477 688 eur⁶¹

Jako kritérium pro výpočet rozdělení částky se používá regionální prosperita, počet obyvatel, míra zaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, hustota obyvatelstva na 1 km².

b) 21,14 % = 10 385 306 630 eur.⁶²

Tato částka je poskytována na přechodnou podporu. Kritériem pro výpočet rozdělení částky mezi zainteresované regiony se používá počet obyvatel, prosperita státu, prosperita regionu, míra nezaměstnanosti.

4. 2. 3 Cíl Evropská územní spolupráce

Snahou tohoto Cíle je posílení kooperace na meziregionální, přeshraniční a nadnárodní úrovni. Tento Cíl doplňuje předešlé dva Cíle, vzhledem k tomu, že sem mohou patřit i regiony, které je možné současně začlenit do Cílů Konvergence i Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Tento Cíl je financován pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Cíl se zaměřuje především na podporu společných řešení pro instituce a orgány jednotlivých států v oblasti rozvoje pobřežních, venkovských a městských oblastí. Dalším zaměřením je rozvíjení se ekonomických vztahů a ekonomické spolupráce. Velký vliv je kladen také na tvorbu malých a středních podniků.

Jednotlivé státy spolupracují také v oblastech výměny zkušeností mezi regiony, vývoje, výzkumu, životního prostředí, integrovaného vodohospodářství a samozřejmě i v oblasti prevence rizikových situací, které by mohly mít neblahý vliv na vývoj regionu.

V případě přeshraniční kooperace je pozornost upřena na regiony s úrovní NUTS III, které se vyskytují podél vnitřních, v některých případech i vnějších hranic a podél námořních hranic, jež od sebe dělí vzdálenost max. 150 km.

Přeshraniční kooperace pokrývá takové území, které je rozsáhlejší než území, které bylo v minulém Programovém období spravováno pomocí Iniciativy Interreg.

⁶⁰ viz Poznámka č. 55

⁶¹ dtto

⁶² dtto

Jedná-li se o nadnárodní kooperaci, jsou zde začleněny oblasti spolupráce, kterých bylo stanoveno celkem 11:

- Oblast kolem Baltského moře (Švédsko, Finsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Polsko, Dánsko a SV část Německa)
- Severní periferní oblasti (část Švédska, Finsko, sever Velké Británie, Severní Irsko, Irská republika)
- Severozápadní Evropa (Velká Británie, Irská republika, Belgie, Lucembursko, střední a jižní část Nizozemska, severní a střední část Francie, jihozápadní část Německa)
- Oblast Severního moře (východní okraj Velké Británie, severní část Belgie, západní a severní část Nizozemska, severozápadní okraj Německa, Dánsko, jihozápadní okraj Švédska)
- Oblast Atlantského pobřeží (západní okraj Velké Británie, severní Irsko, Irská republika, západní pobřeží Francie, severozápadní oblast Španělska, celé Portugalsko, jihozápadní část Španělska)
- Jihozápadní Evropa (Portugalsko, Španělsko, Baleárské souostroví, jižní a jihozápadní část Francie)
- Alpský prostor (severní Itálie, jihovýchodní okraj Francie, jižní část Německa, Rakousko, Slovinsko)
- Střední a Východní Evropa (jižní a východní část Německa, Polsko, Česká republika, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, Slovinsko, severní část Itálie)
- Oblast Středomoří (střední a jižní část Portugalska, východní a jižní část Španělska, Baleársko souostroví, jižní a východní část Francie, Slovinsko, Itálie, Sicílie, Korsika, Sardinie, Řecko s přilehlými ostrovy, Kréta, Kypr)
- Jihovýchodní Evropa (jihovýchodní část Itálie, Slovinsko, Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Řecko a přilehlé ostrovy)
- Ostrovy (Azory, Madeira, Kanárské ostrovy)

Hovoříme-li o meziregionální kooperaci, jsou v tomto ohledu pro spolupráci vhodné všechny regiony vyskytující se v Evropě.

Cíl Evropská územní spolupráce tedy povýšil na samostatný Cíl, díky čemuž je plnohodnotným Cílem a má silnější právní zakotvení. K tomuto Cíli se připojují dva

nové nástroje. Ty jsou využívány v případě kooperace mezi zeměmi, které leží mimo EU, a tudíž nejsou podporovány Strukturálními fondy. Proto vznikly dva nástroje:

- a) nástroj evropského sousedství a partnerství
- b) nástroj předvstupní pomoci

Pro poslední Cíl tohoto období je vyčleněno 2,52 % zdrojů z celkové částky 308 041 000 000 eur.⁶³ Tato finanční pomoc se rozděluje na:

- 1) $73,86 \% = 5\,576\,358\,149 \text{ eur}$ ⁶⁴

Jako kritérium pro přidělení této částky je použit počet obyvatel. Tato částka je přidělena na přeshraniční kooperaci.

- 2) $20,95 \% = 1\,581\,720\,322 \text{ eur}$ ⁶⁵

Množství této částky je přiděleno pro nadnárodní kooperaci. Jako kritérium pro vypočtení této částky je použit počet obyvatel.

- 3) $5,19 \% = 392\,002\,991 \text{ eur}$ ⁶⁶

Je využit na meziregionální kooperaci a pro vytvoření funkční sítě pro kooperaci a výměnu zkušeností mezi regiony.

V tomto Cíli figuruje Evropský fond pro regionální rozvoj, který má za úkol podporovat přeshraniční kooperaci v rámci nástroje na předvstupní pomoc. Na tyto programy byla díky Evropskému fondu pro regionální rozvoj přidělena finanční dotace v podobě 813 966 000 eur.⁶⁷

I zde existuje metoda, pro výpočet přidělené částky pro Cíl Evropská územní spolupráce. Finanční pomoc pro jednotlivé země se stanovují dvěma způsoby:

- Pro přeshraniční kooperaci platí, že se finanční pomoc vypočítává na základě počtu obyvatel, žijících v regionech na úrovni NUTS III. Tyto regiony se mohou vyskytovat buď při hranicích jednotlivých států, nebo v námořních příhraničních oblastech. Finanční dotace je vypočtena jako podíl na celkovém počtu obyvatelstva zainteresovaných regionů.

⁶³ viz Poznámka č. 55

⁶⁴ dtto

⁶⁵ dtto

⁶⁶ dtto

⁶⁷ dtto

- Pro nadnárodní kooperaci se finanční pomoc vypočítává na základě celkového počtu obyvatelstva členské země, což se následně vyjadřuje jako podíl na konečném počtu obyvatelstva všech dotčených členských zemí.

Spolu s novými Cíli je nutné zmínit i zásady pomoci regionům. Tyto zásady jsou stejné jako v předešlém sedmiletém období, tedy provázanost, koordinace, doplňkovost, soulad a dodatečnost. Pro nové období jsou kromě výše uvedených zásad, zaváděny i nové principy pomoci:

- a) princip rovnosti žen a mužů a zákaz případné diskriminace
- b) udržitelný rozvoj
- c) princip proporcionality = tento princip má za úkol upravovat povinnosti členských zemí podle jejich výdajů, které poskytují na Operační program. Toto pravidlo se týká kontroly, aby Operační program nepřekročil hodnotu 750 milionů eur⁶⁸ a příspěvek od Evropské komise nepřekročí 40 % výdajů. Pokud se tyto povinnosti dodrží, pak má členská země méně povinností a nemusí přecházet ke strukturálním změnám. Pravidlo se také týká volby jednotlivých ukazatelů, které budou předkládat dílčí zprávy o fungování, budou hodnotit Operační program a starat se o jeho řízení.
- d) zaměření na priority EU = zde je podporována Konkurenceschopnost a zaměstnanost. Evropská komise v rámci svých Nařízení zajišťuje, aby na tuto problematiku bylo přiděleno minimálně 60 % výdajů členských zemí v souvislosti s Cílem Konvergence. Ovšem v rámci Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost bylo nutné vyčlenit alespoň 75 % výdajů členských zemí.
- e) princip partnerství = Tento princip je v tomto období velmi rozšířen. Díky tomu je možné, aby se i jiné subjekty účastnily jednání o využívání Strukturálních fondů. Jedná se tedy o subjekty, jimiž mohou být nevládní organizace, poté organizace zabývající se prosazením úplné rovnosti žen a mužů, dále organizace v oblasti ekologie a životního prostředí aj.
- f) princip dodatečnosti = vyskytuje se u regionů, které spadají do Cíle Konvergence. Komise u těchto regionů kontroluje veřejné výdaje u členských

⁶⁸ Politika soudržnosti 2007-2013, Poznámky a úřední texty, str. 27

zemí. Je nutné vyzdvihnout, že Strukturální fondy nemohou nahradit veřejné výdaje členské země. V tomto Programovém období byl zřízen mechanismus, který dovoluje úpravy v oblastech financí, pokud nedojde k dodržení tohoto principu.

4. 3 Strategické přístupy a programování

Díky úzké spolupráci členských zemí EU Evropská komise navrhla tzv. strategické zásady pro soudržnost Společenství. Z tohoto důvodu každá členská země vytváří svůj vlastní Národní strategický referenční rámec, který bude sloužit jako nástroj pro vytvoření Strukturálních fondů. Na základě vytvořeného nástroje budou efektivněji spolupracovat orgány na úrovni vnitrostátní s úrovní zavádění programů a úrovní Společenství.

Novým nástrojem je tedy Národní strategický referenční rámec a zabývá se systémem programování, který určuje politické priority a navrhuje klíčové principy. Tento referenční rámec funguje v rámci Cíle Konvergence a Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Zároveň může fungovat i pro Cíl Evropská územní spolupráce, ovšem pouze v případě, že bude schválen konkrétní členskou zemí. Tento nástroj je zároveň připravován členskými zeměmi, které na tvorbě spolupracují s partnerskými zeměmi a také s Komisí.

Národní strategický referenční rámec musí obsahovat:

- 1) analýzu ekonomické situace, kde se určují klady a zápory celého území. Při této příležitosti se zohledňuje i vývoj evropského hospodářství v kontrastu se světovým hospodářstvím.
- 2) definici strategie, kterou si země vybrala pro svůj lepší vývoj. K definici se připojuje i seznam Operačních programů pro první dva Cíle. Součástí je i finanční plán alespoň na jeden rok z konkrétního fondu, který bude financovat jednotlivé programy.
- 3) seznam účastníků podílejících se na přípravě
- 4) seznam partnerů spolupracujících v rámci tohoto referenčního rámce
- 5) popis přispění referenčního rámce k prioritám strategie EU
- 6) obsahuje informace nutné pro regiony spadající do Cíle Konvergence. Informace se týkají kooperace s Evropským rybářským fondem, jež nahradil Finanční nástroj pro podporu rybolovu z předešlého období a Evropským zemědělským

fondem pro rozvoj venkova, který nahradil činnost Evropského záručního a podpůrného fondu. Informace jsou zároveň důležité pro správné dodržování zásady dodatečnosti, což je kontrolováno předem určenými institucemi. V neposlední řadě se zde vyskytují také opatření pro posílení výkonnosti klíčových orgánů, zejména správy.

V závěru je nutné podotknout, že Národní referenční strategický rámec uvádí do funkce pouze jednu strategii členské země. Tato členská země předkládá svůj Národní strategický referenční rámec, který zajišťuje soulad pomoci z fondů obecnými zásadami Společenství pro lepší soudržnost. Referenční rámec zároveň určuje spojení priorit Společenství s národním programem reform. Vytvořený referenční rámec platí od 1. ledna 2007 až do konce daného období k 31. prosinci 2013.

Po Národním strategickém referenčním rámci se vytváří hodnocení, které se týká Lisabonské strategie. V rámci této strategie členské země přijaly národní programy reform. Od roku 2007 se předkládá Výroční zpráva o fungování národního programu reform, který obsahuje příspěvky z programů k fungování národního programu reform. Za tuto výroční zprávu odpovídají jednotlivé členské země.

Pro hodnocení Politiky soudržnosti se musí předkládat Strategická zpráva, za níž jsou opět odpovědné členské země. Tato zpráva obsahuje informace o programech ke strategickým zásadám Evropské komise a k Politice soudržnosti. Naproti této zprávě se předkládá i Strategická zpráva Komise, za níž nese Evropská komise zodpovědnost a obsahuje zprávu o soudržnosti.

V předchozím období 2000-2006 tato hodnocení neexistovala, a proto by se dalo říci, že jsou novinkou stávajícího období. Přinášejí s sebou změnu ve spolupráci s Radou, která má za cíl přizpůsobit Politiku soudržnosti vytyčeným prioritám. Evropské instituce každý rok hodnotí dosažení klíčových výsledků v oblasti předem daných priorit. Na základě národních zpráv vypracovává Komise Strategickou zprávu.

4. 4 Operační programy (OP)

Operační programy fungují v tomto období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013. Každý z Operačních programů se vztahuje k jednomu Cíli a čerpá finanční prostředky pouze z jednoho Strukturálního fondu. Přesto však existuje výjimka. Fond soudržnosti a Evropský fond pro regionální rozvoj se společně podílejí na poskytování finanční pomoci pro programy, které se zabývají životním prostředím a dopravní infrastrukturou.

V první fázi je Operační program navržen a následně Evropská komise posuzuje a stanovuje, zda konkrétní Operační program přispívá k níže uvedeným prioritám:

- Národní strategický referenční rámec
- Obecné zásady Společenství pro Politiku soudržnosti

Operační programy jsou uzpůsobeny cílům jednotlivých členských zemí EU. Řízení je předem stanoveno jak na vnitrostátní, tak také na regionální úrovni. Základem Operačních programů je národní strategický referenční rámec.

Operační program obsahuje:

- Zjištění pozitiv a negativ vhodné oblasti
- Priority vývoje
- Finanční plán
- Zdůvodnění zvolených priorit
- Opatření k OP – dochází k určení auditních a řídicích orgánů
- Seznam velkých projektů – projekty, jejichž výdaje v oblasti životního prostředí přesahují 25 milionů eur⁶⁹ a v odlišných oblastech dosahují hodnoty 50 milionů eur.⁷⁰

Členská země předkládá své navržené Operační programy Evropské komisy nejdéle do pěti měsíců od doby, kdy přijala obecné strategické zásady. Komise pak přijímá OP co nejrychleji, ale pro schválení je jí dopřána lhůta čtyř měsíců od formálního podání členskou zemí.

Členské země využívají zdroj financí z evropských fondů na základě schválených Operačních programů, které se pro každé nové období mění. Proto je OP

⁶⁹ Politika soudržnosti 2007-2013, Poznámky a úřední texty, str. 32

⁷⁰ viz Poznámka č. 69

strategickým dokumentem a tvoří základnu pro technickou a finanční podporu pro daný region.

Operační programy období 2007 – 2013 pro Českou republiku

Pro čerpání finančních zdrojů ze Strukturálních fondů EU v období let 2007-2013 bylo pro Českou republiku stanoveno 24 Operačních programů. Tyto programy se dělí na 4 typy:

- Tématické operační programy
- Regionální operační programy
- Operační programy – Praha
- Operační programy v rámci Cíle „Evropská územní spolupráce“

Tabulka 13 - Operační programy pro období 2007 – 2013

Operační programy pro období 2007 - 2013		Přidělená částka v eurech
Tématické OP	OP Podnikání a inovace	79,5 % = 21271,1 mil. eur
	OP Doprava	
	OP Životní prostředí	
	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	
	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	
	OP Výzkum a vývoj pro inovace	
	Integrovaný operační program	
	OP Technická pomoc	
Regionální OP	ROP NUTS II. Jihovýchod	17,6 % = 4659 mil. eur
	ROP NUTS II. Jihozápad	
	ROP NUTS II. Moravskoslezsko	
	ROP NUTS II. Severovýchod	
	ROP NUTS II. Severozápad	
	ROP NUTS II. Střední Čechy	
	ROP NUTS II. Střední Morava	
OP - Praha	OP Praha Konkurenceschopnost	1,4 % = 372,4 mil. eur
	OP Praha Adaptabilita	
Evropská územní spolupráce	OP Mezuregionální spolupráce	1,5 % = 389 mil. eur
	OP Nadnárodní spolupráce	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko	
	INTERACT II	
	ESPON 2013	

Zdroj: Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 9

Nejprve je tedy nutné se věnovat Tématickým operačním programům z předešlé tabulky. Celkem do této oblasti putuje 2 1271,1 milionů eur a každý z Operačních programů obdrží specifickou částku pro rozvoj dané oblasti, o kterou se Operační programy zajímají.

4. 4. 1 Operační program Podnikání a inovace

Tento program se zaměřuje hlavně na podporování malého a středního podnikání a průmyslu. Zároveň se snaží o zlepšení infrastruktury, zavádí nové technologie, výrobky a služby a jeho cílem je zejména inovační činnost. Při podpoře podnikání má motivovat jak malé, tak i střední podniky ke vstupu na nové trhy, zejména v zahraničí. V rámci inovace se také snaží o posílení kooperace průmyslu s výzkumem.

Z tohoto Operačního programu je možné financovat různé aktivity, jako např. zlepšení pracovního prostředí pro podnikatele, vhodnější využívání energie, podporu vznikajících firem či vznik nových služeb pro rozvoj v oblasti podnikání.

a) zlepšení pracovního prostředí pro podnikatele

Podniky a firmy získávají finanční pomoc na zlepšení vývoje nových inovací, které mohou následně zavést do výroby. Dotace jsou určeny i k podpoře ochrany práv nových inovací, které firma vlastní.

Další oblast podpory je zlepšení výzkumných a vzdělávacích institucí, díky nimž podniky zvyšují kvalifikaci svých zaměstnanců. Mimo jiné jsou tyto finanční prostředky určeny i pro podporu kooperace podniků z odlišných odvětví, což může vést k vybudování fungujícího trhu a k jeho posílení.

b) nové služby pro rozvoj podnikání

Finanční prostředky investované do této části programu putují na vznik a rozvoj kvalitních služeb v poradenství. Tyto služby pomáhají podnikatelům při řešení potíží s výrobou při vývoji podnikání, jak v rámci České republiky, tak ve světě. Poradenství se zajímá i o oblast marketingu vstupujících firem na trh a zlepšení prezentování jejich potenciálu.

c) podpora nových firem

Zde se podporují zejména mladí podnikatelé zakládající své firmy. Operační program a finance z něj plynoucí podporují zvláště firmy zaměřené na informační a komunikační technologické postupy, inovace, technologie ve výrobě. Dále jsou podpořeny podniky,

které se vyskytují v problémových oblastech EU. Právě zde je nutné posilovat konkurenceschopnost daných podniků na trhu.

d) podnikání a inovace

Zde se řeší problematika využití energie. Průmyslové podniky by měly dbát na zvýšení účinnosti energie, jež využívají. Je nutné zavést výhodné způsoby pro výrobu energie či využití obnovitelných zdrojů. Následně se přechází k podpoře zavedení energeticky nenáročných postupů a technologií při výrobě v průmyslových oblastech.

Žadatelé o finanční prostředky, směřujících do tohoto Operačního programu, mohou být Sdružení podnikatelů, výzkumné instituce, samostatní podnikatelé, vysoké školy, agentury pro podporu podnikatelských aktivit, příspěvkové organizace Ministerstva průmyslu a obchodu ČR apod. Finanční dotace přidělené tomuto Operačnímu programu pro období 2007–2013 činí 3041 mil. eur⁷¹ ze zdrojů EU a 537 mil. eur z národních zdrojů.⁷²

4. 4. 2 Operační program Doprava

Finanční prostředky jsou určeny pro zlepšení všech druhů dopravy a infrastruktury. Cílem je tedy zlepšit dopravní infrastrukturu s ohledem na životní prostředí. Jedná se o modernizaci silnic a železnic, zejména v úsecích, jež spadají do Transevropské dopravní sítě. Kromě silnic a železnic se pozornost upírá i na stavbu a zlepšení stavu dálnic, zlepšení stavu metra v Praze, na vnitrozemskou dopravu a v neposlední řadě i na vodní dopravu. Existuje pět okruhů, k nimž se dostávají finance z EU:

a) zmodernizování železniční sítě

V této části jsou modernizovány železniční uzly a rekonstruují se úseky, které zasahují i přes hranice státu.

b) modernizace silnic a dálnic

Zde je podporována stavba dalších úseků dálnic a spolu s tím se rekonstruují stávající dálniční úseky. Velmi významná podpora plyne z projektů, jež se snaží o postupné snížení zátěže z dopravních sítí na životní prostředí. Dále jsou finance určeny pro projekty zabývající se snížením objemu nákladní dopravy na hlavních tazích.

⁷¹ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 14

⁷² viz Poznámka č. 71

c) výrobní zařízení a objekty pro zkvalitnění Transevropské dopravní sítě

Zde se finanční podpora zaměřuje na prodloužení a modernizaci železničních koridorů Transevropské dopravní sítě.

Pomocí financí jsou stavěny nové úseky dálnic a silnic, které by nahradily nevhodné úseky Transevropské dopravní sítě. Zároveň se investuje do infrastruktury pro lepší bezpečnost a plynulost v dopravě.

d) zlepšení pražské dopravní situace

Magistrát hlavního města Prahy se podílí na investicích do sítí pražského metra a na jeho rozvoji. Finanční prostředky jsou investovány i do nevyhovující situace pražského silničního provozu.

e) rozvoj nákladní a vodní dopravy

V této oblasti peníze putují na vývoj kombinované nákladní dopravy, která využívá různé typy přepravy nákladů, aby snížila negativní dopad, mající vliv na životní prostředí.

Finanční prostředky čerpá i oblast vodní dopravy, které využívá např. ke zlepšení splavnosti dopravních cest ve vnitrozemí.

Žádat o dotace mohou vlastníci konkrétního druhu infrastruktury, investorské organizace zřízené Ministerstvem dopravy ČR, Magistrát hl. města Prahy, vlastníci dopravních a přepravních prostředků v kombinované dopravě.

Pro toto programové období bylo ze zdrojů EU přiděleno 5759 mil. eur.⁷³ a ze zdrojů státu tato částka činí 1016 mil. eur.⁷⁴

4. 4. 3 Operační program životní prostředí

Program je zaměřen na zkvalitnění životního prostředí České republiky, které je klíčové pro zdraví obyvatelstva státu a pro zvýšení zájmu o naše území ze stran investorů. Podpora se tedy zabývá ekologickými organizacemi a snaží se posílit povědomí veřejnosti o problémech životního prostředí.

⁷³ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 15

⁷⁴ viz Poznámka č. 73

Nyní je zde několik aktivit, které mohou využívat vyčleněnou podporu:

a) zlepšení kvality ovzduší

Zde jsou podporovány projekty, jež se zabývají snížením produkce emisí, čehož je možné docílit pomocí rekonstruování spaloven.

b) efektivnost ve využití energie

Finanční podpora je zacílena na výstavbu a rekonstrukci zařízení, jež k výrobě elektřiny využívá obnovitelné zdroje. Jako příklad může sloužit výstavba větrných a vodních elektráren, zateplování budov. Snahou této činnosti je zejména přimět obyvatele k využívání ekologických prostředků na výrobu tepla.

c) vodohospodářská podpora

Finanční prostředky jsou určeny obcím na rekonstrukci či novou výstavbu úpraven pitné vody, systémů stok, čističek vod apod.

Zároveň jsou finance poskytovány na vybudování informačních systémů pro předpověď povodňové situace aj.

d) environmentální povědomí

Organizace či samotné obce a kraje mohou čerpat z fondů pro budoucí rekonstrukci ekologických center a jejich vybavení, popřípadě i na výstavbu vzdělávacích center pro veřejnost. Do této kategorie patří i vydávání odborných časopisů a materiálů zaměřených na problematiku ekologie.

e) efektivnější využívání odpadů

Zde podpora putuje na vybudování skladů a sběrných dvorů, na nákup zařízení pro recyklaci a třídění odpadů. Finance jsou určeny i k rekultivaci starších skládek, k odstranění nepovolených skládek apod.

f) lepší stav přírody

Zde jsou finančně podporována opatření pro zachování a zvýšení počtu druhů ve fauně a flóře. Organizace zabývající se ekologií mohou žádat o granty pro úpravu lesních cest, výsadbu alejí, porostů kolem břehů a větrolamů.

Žadatelé pro získání dotace mohou být např. správci povodí, nádrží a vodních toků, územně samosprávné celky, neziskové organizace, bytová družstva, podnikatelé, výzkumné instituce, nadační fondy, Ministerstvo životního prostředí ČR, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Státní fond životního prostředí.

K dispozici jsou finanční zdroje ve výši 4918 mil. eur ze zdrojů EU⁷⁵ a 868 mil. eur ze zdrojů národních.⁷⁶

4. 4. 4 Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Tento program se snaží o zvýšení zaměstnanosti u obyvatel ČR, dále se zajímá o zkvalitnění lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání a školení. Cílem je také začlenění dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel na pracovní trh. Dále se tento program zabývá efektivnějším fungováním veřejné správy a služeb s ní spojených.

Z tohoto operačního programu je možné finančně podporovat tyto aktivity:

a) posílení politiky zaměstnanosti

V této oblasti se podporují projekty zaměřené na použití nástrojů politiky zaměstnanosti. Finanční podpora zde má podobu poradenství a odborné praxe. Jsou podporovány i instituce jako jsou školící střediska, úřady práce a poradenská centra, která pracují s nezaměstnanými.

b) vzdělávání zaměstnanců jednotlivých podniků

Dotace putují na vznik a přípravu vzdělávacích programů, školení firemních lektorů apod. Významným způsobem je podporována snaha udržet ohrožená pracovní místa.

c) integrace ohrožených skupin

Finanční dotace se poskytují subjektům a podnikům pracujícím s ohroženými skupinami obyvatelstva. Významně se podporují projekty, které se zaměřují na znevýhodněné osoby, bezdomovce, etnické menšiny aj. Dále jsou podporovány programy, které se starají o obyvatele, jež opustili výkon trestu či léčebnu pro závislé obyvatelstvo na drogách. Podporují se i rovné příležitosti mužů i žen na pracovním trhu. Tato podpora se projevuje tvorbou náhradních pracovních míst pro ženy.

d) podpora mezinárodní kooperace

V této oblasti se podporují nová partnerství mezi členskými státy a ČR pro získání nových zkušeností a praxe v administrativě, sociálním začleňování a vzdělávání.

e) zefektivnění fungování veřejných institucí

Tato problematika se týká veřejné správy, kde jde především o zjednodušení administrativy a o modernizaci veřejných služeb. Velkou podporu získaly projekty zaměřující se na zvýšení dovedností a znalostí zaměstnanců veřejné správy.

⁷⁵ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 16

⁷⁶ viz Poznámka č. 75

Žadatelé o finanční pomoc v této skupině se mohou stát zaměstnavatelé, profesní asociace, instituce zabývající se poradenstvím a vzděláváním, poskytovatelé sociálních služeb, úřady územní samosprávy, správní úřady, poskytovatelé veřejných služeb. Do této skupiny byla přidělena pomoc v podobě 1837 mil. eur z EU⁷⁷ a 324 mil. eur ze zdrojů národních.⁷⁸

4. 4. 5 Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

V této problematice se jedná o zaměření na kvalitu vzdělávání na úrovni základních, středních a vysokých škol. Podporuje se zejména aktivita ve vědecko – výzkumné práci. V tomto ohledu je možné financovat tyto činnosti:

a) rozvoj základního a středního vzdělávání

Zde se podporuje hostování učitelů ze zahraničí v českých školách, vznik a rozšiřování poradenských služeb, rozvoj speciálně pedagogických služeb apod. Hlavním cílem této složky je vytvořit stejné příležitosti pro všechny žáky.

b) kvalitnější vysokoškolské vzdělání

Zde se dotují projekty, se zaměřením na vyšší kvalitu výuky, což se projevuje např. zaváděním nových rozšiřujících studijních oborů. Dále je kladen důraz na vznik regionálního partnerství, které se bude podílet na vzniku dalších studijních programů.

c) nabídka dalšího vzdělávání

V této oblasti se podporují především školy, které vytvoří celistvý systém vzdělávání po celé ČR. Díky finančním prostředkům z EU mohou školy rozšířit množství svých kurzů a popř. i školení.

d) výzkum a vývoj

V této oblasti je zaměření na tvorbu výzkumných týmů a na zlepšení pracovních podmínek pro vývoj a výzkum.

Žadatelé o finanční pomoc jsou obce, města a kraje ČR, školská zařízení, vývojová centra, neziskové organizace, instituce zabývající se vědou a výzkumem, organizace zabývající se vzděláváním a kariérovým poradenstvím apod.

⁷⁷ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 17

⁷⁸ viz Poznámka č. 77

Do této oblasti putují finance z EU ve výši 1829 mil. eur⁷⁹ a z národních zdrojů je to 330 mil. eur.⁸⁰

4. 4. 6 Operační program Výzkum a vývoj pro inovace

Program dbá na zesílení konkurenceschopnosti na základě výhodněji stanovených podmínek pro lepší existenci vývojových, výzkumných a inovačních center. Nutností je vznik nových institucí v ČR, urychlení přenosu výsledků výzkumů a vědy do praxe. Příkladem mohou sloužit tyto aktivity, které EU financuje:

a) posílení kapacit na vysokých školách

Podpora putuje do oblasti rozšířených technických a inovačních studijních oborů na VŠ, na vybudování vysokoškolských kampusů a rekonstrukce prostor pro vědecko-výzkumnou činnost.

b) rozvoj kapacit vědy a výzkumu

V této partii je podporováno rozšíření sítě center pro výzkum. Především se jedná o výstavbu a rekonstrukci laboratoří, s čímž souvisí i jejich vybavení moderními technologiemi.

c) podpora spolupráce vědy a výzkumu spolu se soukromým sektorem

Klíčovými pro tuto složku jsou projekty významných center a ústavů vedoucí k efektivnější spolupráci a komunikaci se soukromým sektorem. Jedná se o financování vývoje nových produktů, patentů, výrobních metod aj.

d) ochrana vlastnictví vědy a výzkumu

O dotace zde žádají zejména VŠ, které se budou podílet na zlepšení pracovních podmínek ve výzkumných laboratořích.

Žadatelé v rámci výše uvedených aktivit se mohou stát Vysoké školy, veřejné výzkumné instituce a neziskové výzkumné organizace. K dispozici je 2071 mil. eur z rozpočtu EU⁸¹ a 365 mil. eur z rozpočtu národního.⁸²

⁷⁹ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 18

⁸⁰ viz Poznámka č. 79

⁸¹ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 19

⁸² viz Poznámka č. 81

4. 4. 7 Integrovaný operační program

Pomocí těchto finančních prostředků se rozvíjí veřejná správa, kultura, cestovní ruch, péče o zdraví, podpora zaměstnanosti, zlepšení bydlení a bezpečnosti obyvatel v regionech. Cílem je tedy zvýšení kvality života českého obyvatelstva, jak na venkově, tak i ve městech. Následkem těchto uvedených parametrů se ČR stane atraktivní jak pro život v této republice, tak i pro pracovní příležitosti a s tím spojeným i přílivem investic ze zahraničí.

Finanční podporu je možné čerpat pro tyto aktivity:

a) zvýšení kvality veřejných služeb

Prostředky jsou cíleny pro rozšíření služeb zdravotní a sociální péče, zvýšení veřejné bezpečnosti, podpora v zaměstnanosti aj. Finanční prostředky mohou jít i do nemocnic, které se snaží modernizovat svá zařízení, přičemž největší příjmy putují na pomoc onkologických center. Dále jsou podporovány i projekty, které učí obyvatelstvo zdravým návykům, zdravějšímu životnímu stylu a zvýšené zdravotní prevenci.

b) modernizace veřejné správy

Zde se podpora soustřeďuje na digitalizaci dat pro zefektivnění práce po celém území ČR. Investuje se i do vybavení úřadů, do zavedení veřejné správy fungující elektronicky (e-government). Tato nová funkce má velký význam pro obyvatelstvo, které může komunikovat s konkrétním úřadem prostřednictvím internetu.

c) podpora cestovního ruchu

Zde o největší počet dotací žádá stát, vzhledem k tomu, že vlastní většinu kulturních a historických pamětihodností. Díky využívání dotací, tak může napomáhat atraktivním lokalitám a tím rozvíjet oblast cestovního ruchu. Další část finanční pomoci plyne i do propagace a tedy i zviditelnění ČR jako zajímavé destinace jak pro turisty, tak investory.

d) podpora bydlení

Tato podpora směřuje do měst, jež mají více jak 20 000 obyvatel. Cílem je umožnit obnovení veřejných prostranství a obnova sídlišť. Jako příklad obnovy lze uvést úpravu chodníků, zeleně, laviček, výstavbu dětských hřišť a parkovacích ploch. V neposlední řadě se podpora vztahuje i na opravy bytových domů pro efektivnější udržení energie.

Žadateli o podporu mohou být obce, kraje, příspěvkové organizace, neziskové organizace, podnikatelské subjekty, Policie ČR. Pro tuto skupinu Operačních programů bylo ze zdrojů EU vyčleněno 1553 mil. eur⁸³ a ze zdrojů národních 274 mil. eur.⁸⁴

4. 4. 8 Operační program Technická pomoc

Tento program je určen pro podporu aktivit v oblasti kontroly, efektivního řízení, vyhodnocování využívání dotací ze Strukturálních fondů.

Pomoc v tomto typu OP přijímají – Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo financí ČR a Platební a certifikační orgán.⁸⁵

4. 5 Regionální Operační programy (ROP) v období 2007-2013

Tyto programy jsou zacíleny na rozvoj regionů ČR. Regionální projekty a cíle se váží na Tématické operační programy, ale hlavní zaměření konkrétního regionu soudržnosti je na problémy a specifika regionu.

V tomto období se uskutečňuje pomoc pro sedm nově vzniklých Regionálních operačních programů. Za uskutečněný ROP odpovídá ustanovená regionální rada konkrétního regionu soudržnosti. Instituce regionální rady je složena ze členů zastupitelstva krajů.

Výkonným orgánem regionální rady je Úřad regionální rady, se sídlem v centru konkrétního regionu.

Mezi cíle Regionálních operačních programů patří posilování konkurenceschopnosti regionů ČR, urychlení jejich rozvoje, posílení jejich atraktivity, zlepšení životní úrovně obyvatelstva regionů a samozřejmě i zvýšení kvality prostředí, zlepšení dostupnosti českých regionů.

Pomocí těchto Regionálních operačních programů je možné čerpat finanční prostředky pro tyto aktivity:

⁸³ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 28

⁸⁴ viz Poznámka č. 83

⁸⁵ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 9

a) zlepšení dostupnosti regionů a jejich center

V regionech, krajích i obcích je podporováno zmodernizování veřejné hromadné dopravy. Dotace jsou udělovány pro rekonstrukci autobusových zastávek a železničních stanic, opravy silnic II. a III. třídy, modernizace letišť, zlepšení cyklistických stezek aj.

b) podpora měst a venkovských sídel

Zde jsou finanční prostředky udělovány pro zlepšování infrastruktury měst a venkovských sídel, na výstavbu a obnovu komunikací, údržbu veřejných prostranství apod. Cílem je zvýšit atraktivitu obcí a venkovských sídel. Nadále se finančně podporují programy, jež utvářejí novou nabídku zdravotních a sociálních služeb. Finance putují i do podnikatelské sféry, zejména ve chvíli, kdy podnikatelé zakládají nové firmy ve starších průmyslových areálech, čímž přispívají k revitalizaci tzv. brownfields.

c) rozvoj cestovního ruchu v regionech

Do této sekce plynou dotace pro obnovu infrastruktury, obnovu sportovních center, kulturních památek, budování nových turistických a lázeňských objektů. Podnikatelé získávají finanční pomoc v případě, že předkládají projekty na rozšíření ubytovacích zařízení, výstavbu nových rekreačních zařízení, půjčovny sportovních potřeb, stavbu wellnes center, rozvoj lyžařských areálů aj.

Subjekty, které mohou žádat o finanční pomoc jsou obce, města, kraje, neziskové nestátní organizace, podnikatelé, vlastníci nemovitostí v kulturních zónách, hospodářská komora, veřejné, výzkumné organizace i instituce, vzdělávací centra a zdravotnická zařízení. Celkové množství dotací přidělených v tomto období pro Regionální operační programy činí 4659 mil. eur⁸⁶ a ze zdrojů EU a 822 mil. eur z prostředků státu Česká republika.⁸⁷

⁸⁶ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 21

⁸⁷ viz Poznámka č. 86

Regionální operační programy se dělí na sedm oblastí:

- ROP NUTS II. Jihovýchod
- ROP NUTS II. Jihozápad
- ROP NUTS II. Moravskoslezsko
- ROP NUTS II. Severovýchod
- ROP NUTS II. Severozápad
- ROP NUTS II. Střední Čechy
- ROP NUTS II. Střední Morava

V následující tabulce je uveden souhrn finančních příspěvků z Evropské unie a zároveň i příspěvky pramenící z národních zdrojů.

Tabulka 14

Souhrn finančních prostředků z EU a z národních zdrojů

ROP	příspěvek z EU (v eurech)	příspěvek z národních zdrojů (v eurech)
ROP NUTS II. Jihovýchod	704 445 636	124 313 940
ROP NUTS II. Jihozápad	619 651 254	109 350 221
ROP NUTS II. Moravskoslezsko	716 093 217	126 369 390
ROP NUTS II. Severovýchod	656 457 606	115 845 463
ROP NUTS II. Severozápad	745 911 021	131 631 358
ROP NUTS II. Střední Čechy	559 083 839	98 661 855
ROP NUTS II. Střední Morava	657 389 413	116 009 898

Zdroj: Abeceda fondů 2007-2013, str. 21

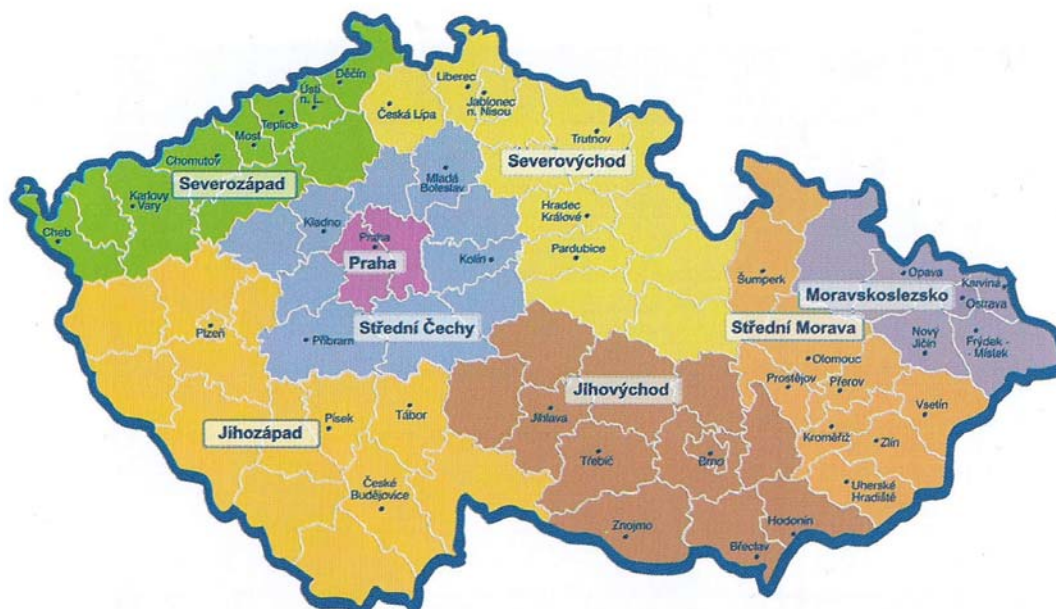
Regionální operační programy v České republice fungují na územní úrovni NUTS II, v tzv. regionech soudržnosti, kterých máme v ČR celkem osm.

„Regiony soudržnosti jsou v oblasti regionální politiky základními statistickými jednotkami pro výpočet ukazatele HDP/obyvatele, na základě kterého je přidělena podpora ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Jsou jimi regiony na úrovni NUTS II. (NUTS = klasifikace územních statistických jednotek), které byly v ČR pojmenovány jako sdružené kraje. V programovacím období 2007–2013 má každý region soudržnosti historicky poprvé svůj vlastní - Regionální operační program (ROP), který je úzce zaměřen na řešení problémů daného regionu.“^[88]

^[88] Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013 str. 10

K větší ilustraci o rozložení regionů soudržnosti v ČR slouží tato mapa:

Mapa České republiky s vyznačením regionů soudržnosti

Regiony soudržnosti:

- Praha (Hl. m. Praha)
- Střední Čechy (Středočeský kraj)
- Jihozápad (Plzeňský, Jihočeský kraj)
- Severozápad (Karlovarský, Ústecký kraj)
- Severovýchod (Liberecký, Královehradecký a Pardubický kraj)
- Jihovýchod (Vysočina, Jihomoravský kraj)
- Střední Morava (Olomoucký, Zlínský kraj)
- Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj)

Zdroj: Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013 str. 10

Po vyznačení jednotlivých regionů soudržnosti přejdeme k charakteristice jednotlivých Regionálních operačních programů.

4. 5. 1 ROP NUTS II. Jihovýchod

Tento Regionální operační program je určený pro region soudržnosti Jihovýchod, který je složen z krajů Jihomoravského a kraje Vysočina. Cílem podpory tohoto programu je zlepšení dostupnosti v oblasti dopravy, modernizace veřejné dopravy a jejích prostředků, rozvoj infrastruktury, propojení celého regionu sítí silnic a dálnic, zlepšení životních podmínek jak na venkově, tak i ve městech.

Z hlediska aktivit, které je možné ze Strukturálních fondů EU financovat je možné uvést tyto čtyři druhy:

a) rozvoj cestovního ruchu

V této problematice se klade důraz hlavně na zmodernizování stávajících zařízení, dále se jedná o výstavbu center vhodné pro konference a kongresy, výstavbu lázeňských a sportovních zařízení, obnova historických památek, rekonstrukce silničních komunikací, cyklotras, chodníků a parkovišť. Významnou sekcí pro rozvoj je vytvoření marketingových strategií pro cestovní ruch, vznik a vývoj informačních systémů a zejména propagace konkrétního regionu.

b) rozvoj venkovských sídel a měst

Zde se zájem upírá na restrukturalizaci a úpravy veřejných prostranství jako jsou dětská hřiště, parky, veřejná zeleň, náměstí apod.

Další složkou obnovy je i znovuoobnovení tzv. brownfields a přivedení do těchto průmyslových oblastí i nové podnikatele a investory. Dochází tedy k tvorbě nových center, která slouží obyvatelům měst. V těchto centrech je i možnost sportovního a kulturního vyžití, jehož rozvoj je též podporován fondy.

Zlepšení se týká i technické infrastruktury, rekonstrukcí komunikací a ploch pro parkování. Pozornost se upírá i na vyšší kvalitu vzdělávacího, zdravotnického zařízení, rozvoj kultury a sociální integrace atd.

c) dostupnost dopravy

Do této sekce plyne největší množství příspěvků na rekonstrukce a výstavbu silnic II. a III. třídy, opravy mostů, výstavbu protihlukových zdí, kruhových objezdů. Významná je i přestavba a modernizace infrastruktury na mezinárodních letištích, výstavba nových moderních terminálů a parkovišť.

Klíčovým záměrem v této složce je vznik a vývoj informačních systémů pro plynulou a bezproblémovou dopravu. Z fondu jsou čerpány dotace na nákup dopravních prostředků pro hromadnou dopravu.

d) technická pomoc

Technická pomoc se zabývá výběrem konkrétních projektů, zpracováním studií, analýzou projektů, následným poskytnutím informací a v neposlední řadě i přípravou a realizací projektů.

Žadatelé o finanční podporu se mohou stát obce, kraje, provozovatelé železniční dopravy, neziskové organizace a podnikatelské subjekty. K dispozici pro celý region soudržnosti Jihovýchod je v celkové částce 704,45 mil. eur⁸⁹ ze Strukturálních fondů EU a 124,3 mil. eur⁹⁰ z národních zdrojů.

Rozdělení částky pro jednotlivé oblasti působnosti v ROP NUTS II. Jihovýchod je v následující Tabulce 15:

ROP NUTS II. Jihovýchod	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
rozvoj cestovního ruchu	133,8 mil. eur	19,00 %
rozvoj venkovských sídel a měst	201,5 mil. eur	28,60 %
dostupnost dopravy	345,2 mil. eur	49,00 %
technická pomoc	23,9 mil. eur	3,40 %
celkem	704,4 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II. Jihovýchod, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/5cda7326-fe7e-4661-98d5-6570f27a0f55/ROP-NUTS-II-Jihovychod>, (14. 2. 2010)

⁸⁹ ROP NUTS II. Jihovýchod, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/5cda7326-fe7e-4661-98d5-6570f27a0f55/ROP-NUTS-II-Jihovychod>, (14.2.2010)

⁹⁰ viz Poznámka č. 89

4. 5. 2 ROP NUTS II. Jihozápad

Regionální operační program Jihozápad začleňuje Plzeňský a Jihočeský kraj. Cílem tohoto programu je usnadnění dopravní dostupnosti a propojení celého regionu.

Podporován je rozvoj cestovního ruchu, vznik nových míst pro podnikání, zlepšení podmínek pro život na venkově a v obcích celého regionu.

Z pohledu aktivit, které je možné v rámci ROP NUTS II. Jihozápad financovat se aktivity rozdělují na 4 části:

a) rozvoj cestovního ruchu

V tomto ROP je symbolizován výstavbou cyklostezek, pěších stezek, vznikem nových ubytovacích kapacit a úpravou starších ubytovacích zařízení. Další zaměření je na vybudování sítě informačních systémů, propagace cestovního ruchu v regionu apod.

b) rozvoj měst a obcí

Zde se jedná o území, které je nabídnuto pro podnikatelské účely, dále do této oblasti spadá obnova center měst a památkových zón, rozvoj výstavby komunikací, modernizace zdravotnického vybavení, výstavba zařízení pro péči o seniory apod.

c) dostupnost center

Prvořadým cílem je rekonstrukce a odstranění starších závad na silnicích II. a III. třídy. Obnova probíhá i na mostech, přejezdech a křižovatkách. Rozvíjí se dopravní obslužnost. Zajímavým cílem se stala i podpora dopravců veřejné hromadné dopravy pro nákup autobusů s ekologickým pohonem. Dále se upravují mezinárodní letiště, železniční stanice aj.

d) technická pomoc

Technická pomoc financuje činnosti spojení s aplikací programu, tedy výběr projektů, zpracování studií, analýza projektů, propagace, poskytování informací, příprava projektu a jeho následná propagace.

Žadateli pomoci pro ROP NUTS II. Jihozápad jsou obce, kraje, církevní organizace, školská zařízení, neziskové organizace, podnikatelské subjekty, obyvatelé regionu apod. Strukturální fondy EU poskytují 619,65 mil. eur⁹¹ a národní zdroje vyčlenily částku 109,35 mil. eur.⁹²

⁹¹ ROP NUTS II. Jihozápad, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/0a684fe1-a4b3-4e94-9ba9-844af71e0636/ROP-NUTS-II-Jihozapad>, (14.2.2010)

⁹² viz Poznámka č. 91

Rozdělení dotace pro jednotlivé oblasti působnosti ROP NUTS II. Jihozápad je patrné z následující Tabulky 16:

ROP NUTS II. Jihozápad	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
rozvoj cestovního ruchu	123,9 mil. eur	20,00 %
rozvoj měst a obcí	201,4 mil. eur	32,50 %
dostupnost center	275,7 mil.eur	44,50 %
technická pomoc	18,6 mil. eur	3,00 %
celkem	619,6 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II. Jihozápad, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/0a684fe1-a4b3-4e94-9ba9-844af71e0636/ROP-NUTS-II-Jihozapad>, (14.2.2010)

4. 5. 3 ROP NUTS II. Moravskoslezsko

Regionální operační program Moravskoslezsko v sobě začleňuje pouze jeden kraj, a to Moravskoslezský. Cílem je umožnění dopravní dostupnosti a spojení této oblasti s ostatními regiony.

Aktivita, které je možné financovat v tomto regionu soudržnosti je vhodné rozdělit do pěti částí:

a) rozvoj měst

Cílem je úprava měst, modernizace vybavení měst, vznik rozvojových zón pro podnikatelské záměry, rozšíření sportovního a kulturního vyžití a to vše pro větší atraktivitu a lepší život v dané oblasti.

b) rozvoj venkova

Rozvoj venkova se projevuje rekonstrukcemi starších budov, jež jsou ve špatném stavu, dále se jedná o obnovu veřejně přístupných prostranství a zeleně. Pozornost je zaměřena i na vznik zdravotnických a školských zařízení, informačních center aj.

c) podpora prosperity regionu

Zde se jedná v první řadě o revitalizaci brownfields, zvláště pro nepodnikatelské účely. Dále sem můžeme zařadit úpravu a přestavbu internátů, sportovišť, škol, školních jídelen, klubů, podporu rozvoje výuky a tzv. e-lerningu, zkvalitnění informačních a knihovnických služeb. Velký ohled se v tomto bodě klade i na tvorbu bezbariérových prostor, zakoupení výtahů pro tělesně postižené obyvatele. Další oblastí zájmu podpory je zpřístupnění kulturních památek, rekreace, lázeňství, výstavba ubytovacích zařízení.

d) regionální infrastruktura a dostupnost

Jedná se o odstranění defektů na silnicích, výstavba nových silnic a dálnic, stavba obchvatů, oddělení komunikací pro chodce a cyklisty, budování nových zastávek, rozšíření technického vybavení letiště v Ostravě.

e) technická pomoc

Tato pomoc pokrývá finance, které jsou zapotřebí k zaplacení pracovníků podílejících se na rozvoji jednotlivých odvětví ROP. Ještě do této kategorie spadá výběr a příprava projektů, zpracování jeho studií a následná analýza, realizace konkrétního programu.

O dotace a podporu z řad Strukturálních fondů mohou požádat obce, kraje, Správa železniční dopravy, dopravci, Hasičský záchranný sbor, zdravotnická zařízení, školská zařízení, podnikatelské subjekty, občané apod.

Pro regionální operační program NUTS II. Moravskoslezsko byla vyčleněna finanční pomoc v podobě 716,09 mil. eur z EU⁹³ a z národních zdrojů bylo vyčleněno 126,37 mil. eur.⁹⁴

Rozdělení těchto částek mezi jednotlivé aktivity v ROP NUTS II. Moravskoslezsko je patrné z následující Tabulky 17 :

ROP NUTS II. Moravskoslezsko	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
rozvoj měst	170,1 mil. eur	23,75 %
rozvoj venkova	50,1 mil. eur	7,00 %
podpora prosperity regionu	182,2 mil. eur	25,45 %
regionální infrastruktura a dostupnost	289,3 mil. eur	40,40 %
technická pomoc	24,3 mil.eur	3,00 %
Celkem	716 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II. Moravskoslezsko, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fceee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko> , (14. 2. 2010)

⁹³ ROP NUTS II. Moravskoslezsko, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fceee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko>, (14. 2. 2010)

⁹⁴ viz Poznámka č. 93

4. 5. 4 ROP NUTS II. Severovýchod

Regionální Operační program Severovýchod v sobě zahrnuje tři kraje, a to Pardubický, Královehradecký a Liberecký.

Mezi hlavní priority regionu soudržnosti patří zefektivnění dopravního spojení a návaznosti na ostatní regiony soudržnosti. Opět je podporován rozvoj infrastruktury, územní atraktivity pro rozvoj cestovního ruchu, zlepšení podmínek pro život v regionu a zkvalitnění zdravotní péče.

Činnosti, které jsou vázány na pomoc ze Strukturálních fondů, se rozdělují na pět oblastí:

a) rozvoj podnikatelského prostředí

Podnikatelské aktivity se zajímají o nová pole působnosti a nová prostředí, ve kterých by mohly rozvíjet své činnosti. Proto rekonstruuji staré rozpadlé a nevyužívané objekty, navracejí jim podobu a přidávají moderní smysl a nové funkce využití pro obyvatele regionu. Nové obchodní a průmyslové oblasti jsou umístěny v návaznosti na hlavní komunikační tahy. Dalším podnikatelským záměrem je zrekonstruování vodovodů a kanalizace, která je dlouhodobě v nevyhovujícím stavu.

b) rozvoj měst a venkovských oblastí

Snahou je navrátit původní vzhled a funkčnost historickým budovám a kulturním památkám, oprava náměstí, revitalizace parků a veřejné zeleně. S parky jsou spojeny i cyklostezky a sportovní a volnočasová centra. Cíle se kladou i na zajištění bezpečnosti v obcích a městech. Významně se také rozvíjí zdravotnická péče a centra zabývající se zdravotnickou péčí.

c) rozvoj dopravní infrastruktury

Zde se zaměřuje na výstavbu nových silnic, rekonstrukce původních silnic, výstavba mostů, kruhových objezdů, obchvatů, přestupních terminálů, zastávek, parkovišť atd. Cílem posledních let je hlavně dbát na bezpečnost cestujících a obyvatelstva jako takového. Zohledňuje se i ekologičnost jednotlivých druhů dopravy a dopad na okolní prostředí.

d) cestovní ruch

V oblasti cestovního ruchu se dotváří složka ubytovacích a stravovacích zařízení, budují se turistické a cyklistické trasy. Dotace plynou i na revitalizaci kulturních a historických památek, na jejich zviditelnění a propagaci.

Vytvářejí se nové formy turistiky jako jsou adrenalinové sporty a relaxační turistika.

e) Technická pomoc

Opět je spojena s náklady na platy pracovníků ve výše zmíněných bodech. Finance proudí i na celkový proces spojený s projekty od jejich počátku až po jejich realizaci.

Žadatelé o finanční pomoc jsou obce, kraje, stát, zájmová a profesní sdružení, neziskové organizace, podnikatelské subjekty, poskytovatelé zdravotnických a sociálních služeb.

Částka určena EU pro tento region soudržnosti činí 656,46 mil.eur⁹⁵ a z národních zdrojů plynulo 115,85 mil. eur.⁹⁶

Rozdělení této částky pro aktivity ROP NUTS II. Severovýchod je zobrazeno v následující Tabulce 18:

ROP NUTS II. Severovýchod	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
rozvoj podnikatelského prostředí	26,3 mil. eur	4,00 %
rozvoj měst a venkovských oblastí	223,2 mil. eur	34,00 %
rozvoj dopravní infrastruktury	242,9 mil. eur	37,00 %
cestovní ruch	144,4 mil. eur	22,00 %
technická pomoc	19,7 mil. eur	3,00 %
Celkem	656,6 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II. Severovýchod, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/64ffb8d7-0810-441d-83c2-fd13710eedb3/ROP-NUTS-II-Severovychod>, (14. 2. 2010)

⁹⁵ ROP NUTS II. Severovýchod, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/64ffb8d7-0810-441d-83c2-fd13710eedb3/ROP-NUTS-II-Severovychod>, (14. 2. 2010)

⁹⁶ viz Poznámka č. 95

4. 5. 5 ROP NUTS II. Severozápad

Do regionu soudržnosti Severozápad jsou začleněny dva kraje ČR, tedy Ústecký a Karlovarský. Prioritami při použití financí z EU je vytvoření dopravní dostupnosti, rozvoj infrastruktury, zlepšení životních podmínek obyvatelstva, vznik nových příležitostí pro podnikatelské aktivity a investice.

Nejvýznamnější činností, na které je kladena největší pozornost, jsou začleněny do těchto pěti kategorií:

a) podpora místního rozvoje

Tento cíl se poněkud liší od směrů předešlých, jelikož je zde kladen důraz na vytvoření partnerství mezi regiony, což povede k vytvoření tzv. místního akčního plánu, dále začátkem tvorby místního rozvoje, zpracování informací aj.

Rozvoj spočívá v obnově veřejných prostranství, výstavbě pěších zón, veřejného osvětlení, vzniku nových parků a rekreačních oblastí, obnova památek bez vlivu na cestovní ruch, nové vybavení vzdělávacích center a institucí specializovaných na zdravotnictví.

b) dopravní obslužnost

Opět se snaha upírá na rozvoj silnic II. a III. tříd, rozvoj místních letišť, modernizace dopravních terminálů, rozvoj městské hromadné dopravy a jejích sítí, propagace veřejné dopravy, zrekonstruování železničních stanic a nádraží a v neposlední řadě i nákup nového vozového parku pro veřejnou hromadnou dopravu.

c) regenerace a rozvoj měst

Města a jejich části se podrobují rozsáhlé obnově. Budovy se opravují, dostavují a vznikají nové, obnovuje se stávající technická infrastruktura a veřejné osvětlení. V rozvoji měst je důležitá i oblast týkající se vzdělanostní struktury. Proto se mění stávající vybavení základních, středních a vyšších odborných škol za nové.

d) udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Zde dochází k úpravě stávající infrastruktury pro turistiku. Upravují se lázeňská prostředí, kulturní a historické památky, staví se nová moderní turistická centra, což přivede do regionu nové turisty, podnikatele a pracovní sílu. Rozvíjí se nová informační centra, podporuje se propagace cestovního ruchu.

e) technická pomoc

Tato pomoc se projevuje v kompletním utváření daných projektů, napomáhá zaplatit pracovníkům za odvedenou práci.

Žadatelé v regionu soudržnosti Severozápad jsou obce, kraje, školská a vzdělávací zařízení, zájmová sdružení, neziskové organizace, podnikatelské subjekty.

K fungování tohoto regionu soudržnosti bylo přiděleno 745,91 mil. eur⁹⁷ Strukturálních fondů EU a 131, 63 mil. eur⁹⁸ z národních zdrojů.

Konkrétní rozdělení finanční pomoci v ROP NUTS II. Severozápad je rozepsané v následující Tabulce 19:

ROP NUTS II. Severozápad	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
podpora místního rozvoje	32,5 mil. eur	4,40 %
dopravní obslužnost	262,0 mil. eur	35,10 %
regenerace a rozvoj měst	288,6 mil. eur	38,70 %
udržitelný rozvoj cestovního ruchu	142,6 mil.eur	19,10 %
technická pomoc	20,1 mil. eur	2,70 %
Celkem	745,8 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II. Severozápad, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/594f37fe-48-41c7-a5c9-f785f70f3a63/ROP-NUTS-II-Severozapad>, (14. 2. 2010)

⁹⁷ ROP NUTS II. Severozápad, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/594f37fe-48-41c7-a5c9-f785f70f3a63/ROP-NUTS-II-Severozapad>, (14.2.2010)

⁹⁸ viz Poznámka č. 97

4. 5. 6 ROP NUTS II. Střední Čechy

Regionální operační program Střední Čechy zahrnuje celý Středočeský kraj. Region soudržnosti se zaměřuje na dostupnost a propojení regionu s okolními oblastmi, snaží se o rozvoj jak infrastruktury dopravy, tak i cestovního ruchu. Zajímá se o zlepšení životních podmínek svých obyvatel a o odstranění zátěže v oblasti ekologie a tím uchování přírody a zdravého prostředí pro své obyvatele.

V oblasti tohoto regionu se projevují čtyři kategorie působnosti rozvoje jednotlivých území :

a) cestovní ruch

Zde se projevuje modernizací doplňkových služeb pro sport a turistiku, vznikají nová sportovní centra a zařízení, budují se turistické a cyklistické stezky. Zřizují se celistvé informační systémy, vytváří se různé propagační materiály regionu a obnovují se památky, muzea a skanzeny.

b) integrovaný rozvoj oblasti

K obnově dochází průběžně po celém území regionu. Dochází ke zlepšení infrastruktury a komunikací. V oblasti životního prostředí dochází k odstranění ekologické zátěže, území se upravují, odstraňují se nevyužitelné stavby. Vysazuje se okrasná zeleň v parcích, upravují se veřejná prostranství. Zkvalitnění probíhá v sektoru služeb a technologického rozvoje v jednotlivých podnicích.

c) doprava

V tomto regionu soudržnosti dochází k úpravě silnic II. a III. třídy, ale pouze v omezené míře. Odstraňují se technologické závady v dopravě, upravují se nebezpečné křižovatky a přejezdy, místní komunikace prochází rozsáhlou rekonstrukcí, rozvíjí se letecká doprava, staví se zastávky veřejné hromadné dopravy i s bezbariérovým přístupem, obnova a rekonstrukce železničního nádraží a autobusových terminálů, obnovuje se vozový park apod.

d) technická pomoc

Strukturální fondy pomocí této aktivity se podílejí na financování platů pracovníků v řízení tohoto regionu soudržnosti.

Finance jsou nadále přidělovány na výběr, použití a realizaci klíčových projektů.

Žadatelé o finanční pomoc se mohou stát obce, kraje, provozovatelé železniční dopravy, zájmová sdružení, neziskové organizace, podnikatelské subjekty, výzkumné instituce. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj je vyčleněno 559,08 mil. eur⁹⁹ a z národních zdrojů je na realizaci projektů přiděleno 98,66 mil. eur.¹⁰⁰

Mezi konkrétní aktivity jsou tyto částky rozděleny způsobem:

Rozdělení finanční částky pro aktivity ROP NUTS II. Střední Čechy

Tabulka 20

ROP NUTS II. Střední Čechy	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
integrováný rozvoj oblasti	206,9 mil. eur	37,00 %
doprava	232,6 mil. eur	41,60 %
cestovní ruch	100,6 mil. eur	18,00 %
technická pomoc	19 mil. eur	3,40 %
Celkem	559,1 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II Střední Čechy, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8ed7c981-46d9-4c32-9b99-07a8b52f5cb2/ROP-NUTS-II-Stredni-Cechy> , (14. 2. 2010)

4. 5. 7 ROP NUTS II. Střední Morava

Region soudržnosti Střední Morava je složen z kraje Zlínského a Olomouckého. Zaměřením regionu je práce na dostupnosti regionu a jeho propojení, modernizace veřejné dopravy, revitalizace veřejných prostranství, rozšíření služeb cestovního ruchu, příprava území pro podnikatelské účely, zlepšení životních podmínek regionu, zkvalitnění zdravotnické péče a vzdělávání.

Region soudržnosti si klade za cíl zlepšit dané čtyři sektory rozvoje:

a) obnova regionu

V této části rozvoje se jedná o technické vybavení území, obnovu infrastruktury a obslužných komunikací, odstranění nevyužitelných staveb, odstranění ekologické zátěže v prostředí, úpravu zeleně a veřejných prostranství, rekonstrukci objektů sloužících veřejnosti, vznik center pro volnočasové aktivity, dotváření vybavení k poskytování služeb obyvatelstvu, infrastrukturu dbající na bezpečnost obyvatel.

⁹⁹ ROP NUTS II Střední Čechy, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8ed7c981-46d9-4c32-9b99-07a8b52f5cb2/ROP-NUTS-II-Stredni-Cechy> , (14. 2. 2010)

¹⁰⁰ viz Poznámka č. 99

b) doprava

Opravují se úseky jak místních komunikací, tak i víceúčelových komunikací. Vznikají nové obchvaty, probíhá výstavba silnic II. a III. třídy, výstavba protihlukových stěn, rekonstrukce místních letišť, infrastruktura pro zvýšení bezpečnosti, nákup nových dopravních prostředků pro hromadnou dopravu.

c) cestovní ruch

V této oblasti dochází k obnově infrastruktury pro kulturně poznávací formu cestovního ruchu, rozvoj lázeňství, vybudování turistických stezek a cyklostezek, výstavba ubytovacích zařízení, zplnohodnotnění služeb v rámci kongresové turistiky, obnova areálů pro lyžování, propagace cestovního ruchu.

d) technická pomoc

Technická pomoc se projevuje financováním aktivit, které jsou spojeny se vznikem, vývojem a dokončením jednotlivých programů.

Žadatelé o finanční pomoc jsou obce, kraje, Správa železničních dopravních cest, provozovatelé drah, neziskové organizace, podnikatelské subjekty, majitelé nemovitostí.

Tomuto programu (ROP) byla poskytnuta výše pomoci v podobě 657,39 mil. eur¹⁰¹ z fondů EU a 116,01 mil. eur¹⁰² z národních zdrojů.

¹⁰¹ ROP NUTS II. Střední Morava, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d67b43ba-143b-4541-9624-8f9943ac3c15/ROP-NUTS-II-Stredni-Morava>, (14. 2. 2010)

¹⁰² viz Poznámka č. 101

Pro jednotlivé kategorie jsou částky pro aktivity v ROP NUTS II. Střední Morava rozděleny podle následující Tabulky 21:

ROP NUTS II. Střední Morava	vyčleněná částka z fondů EU (v mil. eur)	procentuální podíl na financích pro ROP
obnova regiony	259 mil. eur.	39,40 %
doprava	255,1 mil. eur	38,80 %
cestovní ruch	121,6 mil. eur	18,50 %
technická pomoc	21,7 mil. eur	3,30 %
Celkem	657,4 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: ROP NUTS II. Střední Morava, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d67b43ba-143b-4541-9624-8f9943ac3c15/ROP-NUTS-II-Stredni-Morava> , (14. 2. 2010)

4. 6 Operační program Praha

Tento operační program se dělí na dvě části:

- OP Praha Konkurenceschopnost
- OP Praha Adaptabilita

Tento OP se zabývá hlavním městem České republiky, Prahou, která se začlenila mezi nejvyspělejší regiony EU. Ovšem vyskytuje se zde jeden problém, a to ten, že Praha nesplňuje některá kritéria, která se zabývají zaostalými oblastmi. Z tohoto důvodu není možné, aby Praha čerpala z jiných Regionálních operačních programů. Proto tedy vznikly dva OP, které budou podporovat rozvoj hlavního města.

4. 6. 1 OP Praha Konkurenceschopnost

Cílem tohoto OP je hlavně zkvalitnění životního prostředí, zlepšení dopravy a v konečném důsledku i zvýšení atraktivity hlavního města. Operační program se zaměřuje na tyto aktivity, které financuje:

a) rozvoj dopravy

Prostředky jsou získány na obnovení stávajících železničních tratí. Investuje se i do rozšíření a obnovy tramvajových tratí po celém hlavním městě. Podpořena je i stavba nových parkovišť. Velký důraz je kladen i na zvýšení bezpečnosti v dopravě.

b) atraktivita města a okolí

Město je finančně podporováno při obnově opuštěných oblastí. Tyto prostory mají sloužit jak občanům, tak i budoucím investorům. Finanční pomoc napomáhá obnově zeleně, výstavbě protihlukových zdí a vzniku protipovodňových opatření.

c) podpora úspory energie

Hlavní město získává prostředky na úspory energie při provozu firem apod. Podporuje se využívání obnovitelných zdrojů a lepší, popř. ekologičtější nakládání s odpadem.

d) podpora informačních a komunikačních technologií

Podpora se zabývá rozvojem služeb městské správy (e-government, e-vláda), rozvojem malých firem a obytných domů. Podporováni jsou i malí a střední podnikatelé, jež pracují v oblasti informačních a komunikačních technologií.

e) podpora vědy a výzkumu

Největší množství financí putuje do vědeckých ústavů a vysokých škol. Díky tomu má dojít ke zlepšení a zvýšení kvality vědecko-výzkumné základny. Podpora se obrací i na partnerství mezi jednotlivými akademickými a soukromými sektory.

f) podpora malých a středních podnikatelů

Finančně jsou podporováni začínající podnikatelé a současné malé a střední podnikatelské subjekty. Důsledkem je vznik fungujícího podnikatelského prostředí v hlavním městě.

Žadatelé o finanční pomoc mohou být Hlavní město Praha a jeho městské části, provozovatelé městské hromadné dopravy, správci vodohospodářského sektoru, podnikatelské subjekty, vysoké školy, akademie věd ČR a jiné.

Celkem bylo pro tuto oblast Operačního programu Praha Konkurenceschopnost přidělena částka 264 mil. eur ze zdrojů EU¹⁰³ a 46,6 mil eur ze zdrojů ČR.¹⁰⁴

¹⁰³ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 22

¹⁰⁴ viz Poznámka č. 103

4. 6. 2 OP Praha Adaptabilita

Další operační program týkající se hlavního města je zacílen na podporu zaměstnanosti. Snaží se vzbudit v zaměstnavatelích zájem o zvýšení pracovní nabídky. Zároveň by zaměstnavatelé měli poskytovat více pracovních příležitostí pro osoby, jež jsou omezeny ve vykonávání pracovní činnosti. Výsledkem má být zvýšení produktivity a kvality práce. Program se stará i o vznik prevence proti nezaměstnanosti a podporuje také odborné a celoživotní vzdělávání.

Největší množství podpory směřuje do těchto aktivit:

a) podpora zaměstnanosti

Podporuje se činnost institucí veřejné správy, které se snaží o začlenění znevýhodněných osob zpět na pracovní trh. Pokud zaměstnavatelé zaměstnávají tyto osoby, bude jim zdarma poskytováno poradenství od příslušných úřadů. Jsou také vedeni k tomu, aby zavedli nové formy práce, v podobě vzniku sdílených pracovních míst, práce z domova aj.

b) zkvalitnění podnikatelského prostředí

Podpora se projevuje v oblasti bezplatného poradenství, jež je podnikatelským subjektům poskytováno. Prostředky jsou získávány i na přípravu a vznik školení pro zaměstnance.

c) rozvoj počátečního vzdělávání

Školy a školská zařízení mohou žádat o podporu při přecházení na nové vzdělávací programy, při tvorbě nových vzdělávacích kroužků zaměřených na rozvoj jazykových znalostí a počítačové gramotnosti. Vysoké školy jsou podporovány při tvorbě kombinovaných forem studia žádaných studijních programů. Finanční dotace nezapomínají ani na vzdělávání pedagogů.

d) rozvoj dalšího vzdělávání

Část finanční pomoci získávají i školící centra, jež nabízejí vzdělání v oblasti řídicích dovedností, telekomunikačních a informačních technologií a jazykových znalostí. Pomoc získávají i odbory městské správy na zdokonalení znalostí svých pracovníků.

Žadatelé o pomoc v tomto OP se mohou stát: veřejná správa, neziskové organizace, podnikatelské subjekty, školy apod.

Finanční pomoc určená tomuto období 2007–2013 pro daný program činí 108,4 mil. eur ze zdrojů EU¹⁰⁵ a 19,1 mil eur ze zdrojů ČR.¹⁰⁶

4. 7 Evropská územní spolupráce

Nyní následují programy týkající se Evropské územní spolupráce. Tato oblast se rozděluje na devět programů, které uvedu v následujícím výčtu:

- OP Mezuregionální spolupráce
- OP Nadnárodní spolupráce
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko
- OP Přeshraniční spolupráce – Rakousko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko
- Interact II
- ESPON 2013

4. 7. 1 OP Mezuregionální spolupráce

Velký význam se přikládá mezuregionální, přeshraniční a nadnárodní spolupráci. V předchozím období (2000–2006) používala EU pro problematiku překonávání překážek iniciativu Interreg. Ovšem pro nastávající období 2007–2013 už této problematice věnovala celý Operační program, který pracuje v souladu s Cílem Evropská územní spolupráce. Tento program nabádá úřady a instituce 27 členských zemí a dále nezávislé státy Norsko a Švýcarsko, aby spolu aktivněji spolupracovali, vyměňovali si potřebné informace a zkušenosti a tím napomáhali většímu a lepšímu rozvoji Regionální politiky.

V rámci tohoto OP se pozornost upírá k těmto aktivitám:

a) posílení lidského kapitálu

Právě v tomto druhu aktivity se podporují výměny pracovních postupů v oblasti politiky zaměstnanosti. Cílem je tvorba nových pracovních příležitostí, zejména u znevýhodněné skupiny obyvatelstva.

¹⁰⁵ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013 str. 23

¹⁰⁶ viz Poznámka č. 105

b) podpora podnikatelského sektoru

Zde se podporují zejména vzdělávací a výzkumné instituce, které si předávají informace a znalosti do vědeckých center. Významná je zde kooperace soukromého a veřejného sektoru. Navzájem spolu spolupracují regiony, které jsou podobného ekonomického zaměření.

c) eliminace přírodních a technologických rizik

Regiony si vyměňují zkušenosti v oblasti navazování rizik přírodních katastrof, krizového plánování při znečištění ovzduší a vod. Posílení spolupráce probíhá při přepravě nebezpečného odpadu a při možnosti nového využití odpadu.

d) energetika a rozvoj dopravy

Znalosti si státy předávají i v oblasti využití energie a energetické účinnosti, zlepšení energetické účinnosti je řešeno i v oblasti hromadné dopravy.

e) kulturní a přírodní dědictví a jeho zachování

V této aktivitě si státy předávají informace o oblastech s ojedinělou ochranou přírody. Podporují se zde projekty k efektivnějšímu využití půdního fondu. Co se týče kulturního dědictví je podpořena výměna informací pro ochranu daného dědictví a jeho využití v cestovním ruchu.

Žadatelé o podporu ve výše uvedených aktivitách se mohou stát místní veřejné orgány, regionální rozvojové aktivity, univerzity, vzdělávací instituty, inovační centra apod.

Ze Strukturálních fondů byla vyčleněna pomoc ve výši 321 mil. eur EU¹⁰⁷ a z národních zdrojů bylo vyčleněno 83 mil. eur¹⁰⁸ a ze zdrojů Norska bylo uvolněno 3 mil. eur.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 24

¹⁰⁸ viz Poznámka č. 107

¹⁰⁹ dtto

4. 7. 2 OP Nadnárodní spolupráce v oblasti Střední Evropy

Tento Operační program je zaměřen na zásady územní soudržnosti ve Středoevropském prostoru. V tomto prostoru se vyskytují státy – Česká republika, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Německa a část Itálie.

Podpora se zaměřuje na neinvestiční projekty, které mají za cíl posílit konkurenceschopnost ve střední Evropě. Projekty se dále zaměřují na vývoj znalostní ekonomiky a rozvoje inovací. Díky nadnárodní kooperaci pak dochází ke zlepšení kvality životního prostředí a zároveň i sociální prostředí.

Financovány budou tyto následující aktivity:

a) zvýšení dostupnosti v oblasti střední Evropy

Zde se podporují projekty napomáhající řešit problematiku situace v dopravě v izolovaných i metropolitních oblastech.

Bylo rozhodnuto o jednotnosti regionů při přemísťování nebezpečného odpadu. Peněžní podporu dostávají dopravci, snažící se o zkvalitnění hromadné dopravy. Pozornost je upřena i na zlepšení řízení a bezpečnosti dopravy.

b) podpora znalostí a inovací ve střední Evropě

Zde je podporována výměna inovací a technologií mezi regiony. Vznikají nová vzdělávací centra, která si vyměňují inovace a technologie mezi státy.

c) zvýšení konkurenceschopnosti měst a jejich atraktivitu

Města budují trvalou spolupráci v oblastech výzkumných i kulturních. Podporována je i oblast venkova, ve které může docházet ke změně v oblasti hospodářství, tedy při změně zemědělské činnosti na jinou. Vznikají i projekty, které rozšiřují oblast zdravotnických a sociálních služeb.

d) podpora životního prostředí

Finanční prostředky z EU napomáhají tvorbě nadnárodní kooperace při vytváření vodního a odpadového hospodářství. Velkou snahou je uchránění životního prostředí na kontaminovaných oblastech. Pozornost se obrací i na změny klimatu a snaží se odvrátit hrozící přírodní katastrofy.

Žadatelé o poskytnutí finanční pomoci se mohou stát regionální veřejné orgány, agentury rozvoje, vysoké školy a výzkumné ústavy, školicí střediska, podnikatelské subjekty, provozovatelé veřejné dopravy, skupiny zaměstnavatelů, ekologické skupiny, bytová družstva a podniky, instituce územního plánování.

K dispozici jsou finance ve výši 245,47 mil. eur¹¹⁰ ze zdrojů EU a z národních zdrojů je to 37,46 mil. eur.¹¹¹

4. 7. 3 OP Přeshraniční spolupráce

V programovém období 2007–2013 je větší množství prostředků spadajících pod Cíl Evropská územní spolupráce, určeno pro vytvoření a zrealizování projektů týkajících se přeshraniční spolupráce. Tuto kooperaci budou společně tvořit ČR a Sasko, ČR a Bavorsko, ČR a Rakousko, ČR a Slovensko, ČR a Polsko.

Společnými cíli těchto kooperací je v první řadě sociální a hospodářská integrace v územích vyskytujících se při hranicích výše uvedených regionů. Další snahou je odstranění překážek a posílení celkového rozvoje oblasti. Posíleny byly i sociální a kulturní vztahy mezi regiony, společně se pečuje o přírodní krajinu v celé této oblasti. Buduje se stabilní a přizpůsobený trh práce.

Činnosti, které je možné v rámci přeshraniční spolupráce mezi dvěma státy financovat je možné rozdělit do pěti skupin:

a) rozvoj území a zkvalitnění životního prostředí

Oblasti při hranicích získávají finance, aby mohly pečovat o společnou přírodní krajinu, o chráněné oblasti, rozsáhlé území lesů, zlepšení kvality vodních toků a zavedení protipovodňových opatření, které budou společné pro oba státy. Velkou podporu získává i územní plánování, zejména pro svou důležitost z hlediska budoucího vývoje oblasti. Řeší se i využívání území.

b) zefektivnění dopravy a dostupnost regionů

Finanční pomoc se snaží rozvíjet modernější dopravu pomocí výstavby nových silnic a železnic. Zlepšuje se hromadná doprava, která se snaží být v souladu se životním prostředím.

c) rozvoj lidských zdrojů

Podpora napomáhá rozvoji vzdělávacích center a školicích zařízení za účelem vyšší kvalifikovanosti obyvatelstva, což dává vznik vyšší zaměstnanosti.

V oblasti vzdělávání se zavádějí společné učební plány a kooperace mezi jednotlivými školami, které uplatňují i tzv. výměnu studentů z partnerských států.

¹¹⁰ Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 25

¹¹¹ viz Poznámka č. 110

d) podpora vědy, výzkumu a podnikání

Malé a střední podniky jsou finanční podporou motivovány hlavně ke kooperaci s přeshraničními státy. Podnikatelské subjekty jsou podpořeny i při výměně know-how a technologických postupů. K výměně může dojít na veletrzích, výstavách apod.

e) zachování tradic a vývoj cestovního ruchu

Obcím může být poskytnuta dotace na pořádání společných sportovních a kulturních akcí mezi regiony. Akce jsou pořádány z důvodů připomenutí tradic a zvyklostí jednotlivých regionů. V další fázi jsou dotace přidělovány projektům zabývajících se rozvojem lázeňství, volnočasových aktivit, výstavbu cyklostezek, turistických a lyžařských tras.

Žadateli o tuto formu pomoci se mohou stát územně samosprávné celky, neziskové organizace, nadace, nadační fondy, hospodářská komora, agrární komora, vysoké školy, vzdělávací centra, zdravotnická zařízení, sociální zařízení, kulturní instituce, církve, euroregiony a podnikatelské subjekty.

Na celý tento program je z fondů EU vyčleněno 351,6 mil. eur¹¹² a u národních zdrojů ČR 20,6 mil. eur.¹¹³

Následující Tabulka 22 uvádí rozdělení zdrojů financí pro jednotlivé přeshraniční spolupráce.

OP Přeshraniční spolupráce	vyčleněná částka z fondů EU	národní zdroje z ČR (v eurech)
OP Přeshraniční spolupráce ČR-Bavorsko	55 037 599	3 237 506
OP Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko	103 680 000	6 098 824
OP Přeshraniční spolupráce ČR-Rakousko	69 120 000	4 065 882
OP Přeshraniční spolupráce ČR-Sasko	67 199 631	3 952 919
OP Přeshraniční spolupráce ČR-Slovensko	56 552 727	3 326 631
Celkem	351 589 957	20 681 762

Zdroj: Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 27

¹¹² Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013, str. 27

¹¹³ viz Poznámka č. 112

4. 7. 3. 1 OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko

Tento program podporuje přeshraniční kulturní a hospodářskou kooperaci, zabývá se rozvojem cestovního ruchu a turistických atraktivit. Pomocí dotací jsou podporovány sektory vzdělávání, zlepšení dopravní situace a dostupnosti regionu, ochrana životního prostředí a sociální integrace.

U těchto Operačních programů týkajících se přeshraniční spolupráce se dbá na dopad projektu na oba zainteresované regiony. Na projektu spolupracují oba regiony v těchto bodech: společná příprava financování, společná realizace projektu aj.

Pomocí tohoto Operačního programu jsou financovány dvě oblasti:

a) rozvoj území a životní prostředí

Zaměření finanční pomoci se týká ochrany přírodního prostředí a biotopů. Uplatňují se protipovodňová opatření, vznikají systémy pro čištění vod. Nevyužívané půdy se začínají hospodářsky využívat. S velkou opatrností se zachází s energetickými zdroji a obnovitelnými zdroji surovin. Dochází k podpoře přeshraničního územního plánování a k podpoře regionálního rozvoje. Na základě toho dochází ke zlepšení dopravní infrastruktury, k podpoře ekologické dopravy a ke zlepšení přeshraničních dopravních informačních systémů.

b) rozvoj hospodářství

V oblasti přeshraniční kooperace se podporuje výzkum, marketing, analýza trhu, kooperace podniků, podílení se a předávání si technologií v oblasti podnikání, podpora vzdělávání a zvyšování kvalifikace. Dochází k modernizaci a vzniku turistických center a jejich zařízení, vznik naučných tras, cyklostezek a lyžařských tras. Dochází k tvorbě informačních a propagačních materiálů, vznik informačních center apod.

Žadatelé o dotace z fondů EU se mohou stát veřejnoprávní subjekty a neziskové organizace. Částka přidělená z EU jako finanční pomoc dosahuje výše 115,51 mil.

eur.¹¹⁴ Tato částka má být z německých a českých zdrojů doplněna o 20,38 mil. eur.¹¹⁵

¹¹⁴ Cíl 3 ČR – Svobodný stát Bavorsko 2007-2013, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/getdoc/97b063a5-30de-41c9-a9bb-97aa1de5fd3f/Cil-3-Ceska-republika---Svobodny-stat-Bavorsko-200>, (11. 3. 2010)

¹¹⁵ viz Poznámka č. 114

Rozdělení finanční částky pro obě priority v rámci tohoto OP jsou v Tabulce 23:

	příspěvek z EU (v eurech)	procentuální podíl na celkové dotaci (v eurech)
rozvoj území, životní prostředí	43,3 mil. eur	37,50 %
rozvoj hospodářství	72,2 mil. eur	62,50 %
celkem	115,5 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: Cíl 3 ČR – Svobodný stát Bavorsko 2007-2013, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/getdoc/97b063a5-30de-41c9-a9bb-97aa1de5fd3f/Cil-3-Ceska-republika---Svobodny-stat-Bavorsko-2007-2013>, (11. 3. 2010)

4. 7. 3. 2 Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko

Tato spolupráce probíhá na území krajů Královehradeckého, Libereckého, Pardubického, Moravskoslezského a Olomouckého na české straně. Na polské straně se jedná o kraje Jeleniogórsko-Walbrzysko, Opolsko, Rybnicko-Jastzebsko, Bielsko-Bialsko.

Tento Operační program se zaměřuje na lepší dopravní dostupnost přeshraničního regionu, na podporu hospodářské kooperace, ochranu krajiny a životního prostředí, podporu vzdělávání, rozšíření kulturních a sportovních aktivit po obou stranách hranice. Tento Operační program má několik částí a podléhá rozhodnutí Evropské Komise. Z tohoto hlediska je možné, že se budou OP měnit na základě rozhodnutí Komise. Přeshaniční spolupráce je zaměřena na tyto činnosti:

a) ochrana životního prostředí

Tato část programu se zabývá prevencí rizikových situací, které mohou nastat. Vytváří se zde čistírny odpadních vod, rekonstruují se kanalizační systémy, řeší se zásobování energiemi a využití obnovitelných zdrojů energie. Po obou stranách hranice dochází k péči o krajinu, předchází se negativním dopadům na životní prostředí.

V této oblasti dochází také k posílení dostupnosti regionu, zejména pomocí modernizace a rekonstrukce dopravy, podporuje se veřejná doprava apod.

b) rozvoj podnikatelského sektoru a cestovního ruchu

V této oblasti spolupracují podnikatelské svazy a hospodářské komory. Jedná se o kooperaci v oblastech výzkumu, vývoji, výměně technologií, ve vzdělání a mezi subjekty na pracovním trhu.

Z hlediska cestovního ruchu se rozvíjí obnova přírodního a památkového bohatství, rozvoj cyklostezek, turistických a lyžařských stezek, vznik nových volnočasových aktivit, zřízení turistických, informačních center apod.

c) kooperace místních orgánů

Sleduje spolupráci územních samospráv, organizací a subjektů veřejné správy

d) technická pomoc

V této souvislosti fondy napomáhají při fungování programů. Podílí se na platech pracovníků v řízení OP. Dále se technická pomoc zabývá vznikem, rozvojem, financováním, průběhem a dokončením konkrétního projektu.

Žadatelé o finanční pomoc v rámci Česko – Polské spolupráce mohou být obce, kraje, zainteresované euroregiony, neziskové organizace, výzkumné a vzdělávací instituce, hospodářská komora.

Finanční podpora vyměřená pro tuto přeshraniční spolupráci činí z fondů EU 219,46 mil. eur.¹¹⁶ Tato částka je doplněna z polských a českých národních zdrojů ve výši 38,73 mil. eur.¹¹⁷

Přesné rozdělení evropské pomoci pro OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko naznačuje Tabulka 24:

	příspěvek z EU (v eurech)	procentuální podíl na celkové dotaci (v eurech)
ochrana životního prostředí	70,2 mil. eur	32,00 %
rozvoj podnikatelského sektoru a cestovní ruch	79,0 mil. eur	36,00 %
kooperace místních orgánů	57,1 mil. eur	26,00 %
technická pomoc	13,2 mil. eur	6,00 %
celkem	219,5 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polská republika, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3b41b560-6b6c-4a29-bf1b-4a6e3c0be20e/OP-Preshranicni-spoluprace-Ceska-republika---Polsk> , (11. 3. 2010)

¹¹⁶ OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polská republika, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3b41b560-6b6c-4a29-bf1b-4a6e3c0be20e/OP-Preshranicni-spoluprace-Ceska-republika---Polsk> , (11. 3. 2010)

¹¹⁷ viz Poznámka č. 116

4. 7. 3. 3 OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko

Tento OP je určen pro kraje Jihomoravský, Jihočeský, Vysočina, Waldviertel, Weinviertel, Weiner, Umland, Nordteil, Mühlviertel a město Vídeň.

Operační program se věnuje zvýšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, dále se zaměřuje na ochranu životního prostředí, rozvoj přeshraniční infrastruktury a cestovního ruchu, podporu sociální integrace a vzdělání, předávání technologií, kooperace hospodářských subjektů.

V této oblasti se jedná o tři prioritní skupiny, kterým se tento OP věnuje:

a) dostupnost, udržitelný rozvoj regionů

V tomto bodě se jedná o podporu dopravních systémů s ekologičtějším zaměřením, podpora kombinované dopravy, ochrana ŽP a úprava škod, které vznikly v krajině sužované znečištěním životního prostředí, významná závislost na fosilních energiích, zavedení enviromentálního managementu, realizace projektu NATURA 2000, podpora ekologické vzdělanosti, vydávání vzdělávacích materiálů, podpora územního plánování, jdoucí až za hranice ČR směrem k partnerskému státu.

b) socioekonomický rozvoj

Kooperaci v této oblasti posilují malé a střední podniky, dále výzkumné instituce a univerzity a další organizace. Především zde jde o výhodnější využití stávajících technologií, rozšiřování výzkumu, zkvalitnění přeshraniční infrastruktury. Dochází ke snížení sociálních, kvalifikačních a vzdělávacích omezení. Nastává vyšší začlenění žen a znevýhodněných skupin. Zlepšuje se společenské vyžití v příhraničních oblastech aj.

c) technická pomoc

Vzniká jako finanční podpora pro pracovníky řízení OP, jedná se o výběr, realizaci a financování vybraných projektů.

Žadatelé o dotace mohou v tomto OP být neziskové organizace a veřejnoprávní instituce. Přidělená částka z fondů EU činí 107,44 mil. eur¹¹⁸ a je také doplněna o finance z českých a rakouských národních zdrojů. Výše této doplňkové částky činí 18,96 mil. eur.¹¹⁹

¹¹⁸ Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko – ČR 2007-2013, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/9b7e80b6-edf1-4526-9047-f39f0fa833b6/Cil-Evropska-uzemni-spoluprace-Rakousko---Ceska-rep>, (11. 3. 2010)

¹¹⁹ viz Poznámka č. 118

Podrobné rozdělení dotací přináší Tabulka 25:

Rozdělení dotací pro OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko

	příspěvek z EU (v eurech)	procentuální podíl na celkové dotaci (v eurech)
udržitelný rozvoj a dostupnost regionů	49,2 mil. eur	45,80 %
socioekonomický rozvoj	51,8 mil. eur	48,20 %
technická pomoc	6,4 mil. eur	6,00 %
celkem	107,4 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko – ČR 2007-2013, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/9b7e80b6-edf1-4526-9047-f39f0fa833b6/Cil-Evropska-uzemni-spoluprace-Rakousko---Ceska-rep>, (11. 3. 2010)

4. 7. 3. 4 OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko

Tento program přeshraniční spolupráce probíhá na území Libereckého, Ústeckého a Karlovarského kraje a na německé straně se jedná o oblasti Vogtlandkreis, Annaberg, Mittlerer, Freiberg, Ane-Schwarzenberg, Erzgebirgskreis, Bautzen, Weisseritzkreis, Zwickauer Land, Löbau-Zittau, Sächsische Schweiz, Mittweida, Meissen, Stollberg, Kamenz, Greiz, Saale-Orla-Kreis, Oberlausitzkreis, Niederschlesischer. Dále sem patří statutární města Chemnitz, Dresden, Zwickau, Görlitz, Hoyerswerda, Planen.

Zaměření se týká zefektivnění dopravní dostupnosti celé přeshraniční oblasti, ochrana životního prostředí, podpora přeshraniční infrastruktury, rozvoj ČR, poskytování služeb v sekci vzdělávání aj.

Financovány jsou čtyři nejdůležitější oblasti v tomto OP:

a) životní prostředí

Podpora se zabývá ochranou přírody, rozvojem surovinové politiky, posílení ekologie, zvýšení protipovodňové ochrany aj.

b) rozvoj hospodářství a cestovní ruch

Podporuje se technologický rozvoj a výzkum, zvyšuje se úroveň cestovního ruchu.

c) rozvoj společenských podmínek

Budují se společné databáze a komunikační sítě. Dochází k rozšíření péče o děti a seniory, zkvalitnění pečovatelských služeb. Projevuje se kooperace správních orgánů, podpora sociální spolupráce aj. Vzniká společné cvičení v sekci záchranářství, požární ochrany, což má za cíl předcházet enviromentálním rizikům v sekci veřejné bezpečnosti.

d) technická pomoc

Technická pomoc se projevuje spolufinancováním platů pracovníků z řízení OP, výběr a realizace projektů, tlumočnické a překladatelské služby a poradenství.

Žadatelé o finanční pomoc je územní samospráva, stát, státní podniky, neziskové organizace, školy, výzkumné instituce.

Celková částka poskytnutá z EU činí 207, 40 mil. eur¹²⁰ z národních zdrojů je poskytnuto 36,60 mil. eur.¹²¹

Rozčlenění těchto financí osvětluje Tabulka 26:

Rozdělení dotací pro OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko

	příspěvek z EU (v eurech)	procentuální podíl na celkové dotaci (v eurech)
životní prostředí	36,1 mil. eur	17,40 %
rozvoj hospodářství a cestovní ruch	62,2 mil. eur	30,00 %
rozvoj společenských podmínek	96,6 mil. eur	46,60%
technická pomoc	12,4 mil. eur	6,00 %
celkem	207,7 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: Cíl 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 mezi Svobodným státem Sasko a ČR, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/26d8a178-399a-4aa3-87ae-551f769d59e4/Cil-3-na-podporu-preshranicni-spoluprace-2007---20>, (11. 3. 2010)

¹²⁰ Cíl 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 mezi Svobodným státem Sasko a ČR, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/26d8a178-399a-4aa3-87ae-551f769d59e4/Cil-3-na-podporu-preshranicni-spoluprace-2007---20>, (11. 3. 2010)

¹²¹ viz Poznámka č. 120

4. 7. 3. 5 OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko

Tento OP zahrnuje Jihomoravský, Zlínský a Moravskoslezský kraj na české straně. Na Slovensku jsou to kraje Žilinský, Trnavský a Trenčinský.

Zaměřením je dopravní dostupnost přeshraničních regionů, ochrana životního prostředí, rozvoj cestovního ruchu, zlepšení sociálních a vzdělávacích služeb, podpora kooperace územních samospráv v obou státech.

Specifikace daných zaměření probíhá v těchto třech prioritách:

a) rozvoj dostupnosti a životního prostředí

V této sekci podpory se budují dopravní infrastruktury místního i regionálního významu, zvýšení kvality veřejné dopravy, zlepšení životního prostředí v obou oblastech, dohlíží se na přírodní zdroj a obnovitelné energetické zdroje, rozvoj systémů ochrany před živelnými katastrofami.

b) hospodářský rozvoj

Rozvíjí se společné systémy vzdělávání, sociální služby i trh práce. Rozvíjí se kooperace mezi výzkumnými a vývojovými institucemi a podniky. Investuje se do infrastruktury turismu, rozvíjí se tradiční řemesla a společné kulturní prvky.

c) technická pomoc

EU se finančně podílí na platech pracovníků z řízení OP, na výběru, realizaci a financování projektů, publikační činnosti.

Žadatelé o finanční podporu jsou neziskové organizace, veřejná správa, agrární komora, hospodářská komora atd.

Z evropských zdrojů bylo v rámci tohoto OP vyčleněno 92,74 mil. eur,¹²² což bylo doplněno částkou 16,37 mil. eur¹²³ z národních zdrojů spolupracujících regionů.

¹²² Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – ČR 2007-2013, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/0ea2b4d2-1977-417e-ad86-3b15b82e59ed/Program-preshranicni-spoluprace-Slovenska-republika>, (11. 3. 2010)

¹²³ viz Poznámka č. 122

Konkrétní rozdělení dotace přináší Tabulka 27:

Rozdělení dotací OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko

	příspěvek z EU (v eurech)	procentuální podíl na celkové dotaci (v eurech)
rozvoj dostupnost a životní prostředí	37,1 mil. eur	40,00 %
hospodářský prostor	50,1 mil. eur	54,00 %
technická pomoc	5,6 mil. eur	6,00 %
celkem	92,8 mil. eur	100,00 %

Zpracování: vlastní

Zdroj: Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – ČR 2007-2013, Strukturalni-fondy.cz, dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/0ea2b4d2-1977-417e-ad86-3b15b82e59ed/Program-preshranici-spoluprace-Slovenska-republika>, (11. 3. 2010)

K OP Evropská územní spolupráce patří ještě program Interact II. a ESPON 2013.

1) Interact II.

Tento program je programem pro řídicí instituce Operačních programů pro Cíl Evropská územní spolupráce. Z tohoto důvodu veřejnost nemůže čerpat finance z tohoto programu pro celé Programové období 2007-2013.

2) ESPON 2013

Tento program se zaměřuje na podporování výzkumu regionálního rozvoje a územního plánování. Mezi účastníky tohoto programu patří zejména výzkumné a vědecké instituce, popřípadě i univerzity a vysoké školy. Výsledky výzkumu je možné využívat pro uživatele z různých odvětví.

Po vyjádření klíčových momentů Regionální politiky je nutné ještě zmínit, že základním cílem všech OP a ROP v jednotlivých regionech je začlenění se do struktury EU a podílet se tak na společných politikách a zároveň na rozvoji zmíněných regionů, ať už v ekonomické či sociální oblasti. Integrace konkrétních zemí do EU poskytuje nové prostředí a pole působnosti pro ekonomiky nově přijatých zemí. Integrace se zabývá i zahraniční, bezpečností a vnitřní politikou, která je shodná pro všechny členské země. Významným pozitivem začlenění státu do evropské struktury je utvoření rovnováhy a posílení pozice jednotlivých zemí. Pro svůj rozvoj čerpají země finanční prostředky z konkrétních Strukturálních fondů a využívají je k předem vytyčeným účelům, jak bylo výše zmíněno.

Nyní je ještě nutné zohlednit postoj České republiky v evropské struktuře. Česká republika se svou polohou nachází ve střední Evropě. Již tato poloha vybízí ke spolupráci s ostatními státy EU. Vstupem do EU v naší zemi proběhlo mnoho strukturálních změn, které mají vést k lepšímu rozvoji ČR jako státu a zároveň napomoci i společné integraci evropských států do jednotného celku, tedy Unie.

R. Wokoun situaci České republiky v Evropské unii hodnotí takto: „Je zřejmé, že ekonomika ČR ještě stále zaostává za ekonomikami většiny zemí EU 15. Přímé zapojení do ekonomiky EU dává ekonomice ČR značné možnosti rychlejšího překonání ekonomického zaostávání. Zapojení do struktur EU znamená podporu celé řady změn i institucionální soustavy, která byla a stále je významným limitujícím faktorem růstu ekonomiky ČR.“^[124]

Začleněním ČR do Evropských struktur můžeme očekávat v první řadě vyšší zajištění bezpečnosti a rozsáhlé ekonomické přínosy v podobě možnosti proniknutí na rozsáhlé evropské trhy.

Česká republika je tedy účastníkem na regionálním trhu, kde dochází k rovnovážnému tempu růstu, vysoké konkurenceschopnosti a nízké inflaci a přichází do užšího kontaktu s nejnovějšími trendy ekonomiky EU. Do ČR proudí větší množství investic, které jsou pomocí OP a ROP rozdělovány na konkrétní činnosti.

Zároveň však vyšší pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu napomáhají ČR dostat se na příčky průměrné evropské úrovně a konkurenceschopnosti a v oblasti produktivity práce. ČR také získává výhody v oblasti společné obchodní politiky, jelikož se může podílet na vývozu zboží.

^[124] Wokoun, R., Červený M. a kol., *Ekonomika v prostoru, Svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*, str. 97

Přínos vstupu ČR do struktury EU je patrným spojením národní ekonomiky ČR se silnějšími ekonomikami vyspělých států, vyskytujících se zejména na západě EU. Je ovšem pravdou, že připojení k těmto ekonomicky silným státům se neobejde bez potíží a je nutné se velmi přizpůsobovat, aby se česká ekonomika mohla dobře rozvíjet.

„Zásadní vliv vstupu do EU lze vysledovat v oblasti přímých zahraničních investic. Nelze samozřejmě říci, že stoupající tendence přímých zahraničních investic je pouze důsledkem vstupu do EU. Zcela zásadní roli zde hraje podpora dle zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách. Lze však říci, že vstup do EU znamenal pro investory přicházející do ČR jistotu stabilního ekonomického, sociálního a politického vývoje. To značně zvýšilo investiční atraktivitu ČR. Další zvýšení investiční atraktivity ČR lze očekávat po vstupu do eurozóny, neboť přijetí eura vyloučí kurzové výkyvy vůči hlavním obchodním partnerům ČR.“^[125]

K této části kapitoly patří i znázornění datové posloupnosti, ve které se vyvíjely vztahy ČR a EU. Tato problematika je znázorněna v Příloze č. 7. Najdeme zde podrobné datové vymezení od navázání diplomatických vztahů s EU a vstupem ČR do EU konče.

^[125] viz Poznámka č. ^[124]

Závěr:

Na základě dostupných publikací, informací a dat byla vytvořena tato bakalářská práce, která pojednává v přehledu o principech, cílech a působnosti Regionální politiky v Evropské unii.

Je patrné, že díky vzniku Unie se jednotlivé státy na území Evropy sdružují do jednoho celku a dnes díky Schengenskému prostoru vytvářejí rozsáhlé území, které je pod kontrolou evropských institucí. Díky odstranění hranic mezi zeměmi unie, jež patří do Schengenu, vznikají pro dané státy nové možnosti a pravidla, která se snaží dodržovat, aby byla zajištěna bezpečnost jejich obyvatel, pohyb zboží, služeb, práce i kapitálu. Pomocí tohoto nově vzniklého prostoru se samozřejmě upírá větší pozornost na rozvoj a působnost politiky soudržnosti. Od devadesátých let je tato politika chápána zejména z hlediska podpory konkrétních regionů, což má vliv na spoluvytváření Evropské unie jako celku.

Z práce je rovněž patrné, že snaha o podporu konkrétních územních celků má své výsledky a díky finanční podpoře a různým druhům Operačních programů, působí na široké spektrum aktivit v daných regionech, čímž napomáhá zlepšení hospodářské a ekonomické situace, zvyšuje konkurenceschopnost oblasti, zabývá se snížením nezaměstnanosti a inflace, podporuje tvorbu nových pracovních míst pro mladé obyvatelstvo a snaží se zrovnoprávnit postavení žen a mužů na pracovním trhu.

Dále se pozornost v práci obrací i na zlepšení podmínek k životu v konkrétních oblastech, jež čerpají dotace z EU. Tyto finance dávají vzniknout projektům, jejichž financováním by bylo pro občany či představitele regionů velmi nákladné, a tudíž by nebylo možné zrealizovat projekt v takové míře. Evropská unie se tedy spolu se svými občany a institucemi podílí na vzniku prostředí, ve kterém došlo k významným změnám, jež mají vést ke zlepšení života v něm.

Realizace finanční pomoci díky jednotlivým Strukturálním fondům a Operačním programům je přijímána velmi pozitivně, avšak na druhé straně se mohou vyskytnout i negativa, v podobě zneužití čerpání daných dotací, jako se tomu stalo v České republice v regionu soudržnosti Jihozápad. Tato situace může vrhat stín na další využívání finanční pomoci, jelikož Evropská unie dohlíží na realizaci podporovaných projektů a činnosti, jenž se snaží o odstranění jednotlivých oblastních problémů a přispívá tím k usměrnění rozdílnosti mezi regiony.

V současnosti se však projevily i další rizika, a to zejména z hlediska vývoje ekonomiky, která byla postižena růstem nezaměstnanosti a zpomalením růstu ekonomiky v souvislosti se světovou finanční krizí.

I z tohoto důvodu je velká pozornost upřena na nynější Programové období 2007–2013, která má řešit strukturální problémy a napomoci tak zlepšení ekonomického vývoje a zároveň se má snažit o znovudosažení klíčových pozic pro státy, jež byly ekonomickou krizí postiženy nejvíce. Záměrně je tedy Programové období 2007–2013 v této bakalářské práci široce rozpracováno, což je dle mého názoru v této době klíčovým aspektem Regionální a strukturální politiky.

Na základě srovnávacích metod je nutné podotknout, že každé Programové období se zabývá konkrétními aspekty, které mají napomoci lepšímu vývoji Evropy. Zároveň se každé zmíněné období věnuje oblastem, které jsou v dané době nejdůležitější a zaslouží si největší pozornost, potažmo i pomoc. Právě z toho důvodu se může Evropská unie rozvíjet a soustřeďovat svou pozornost na problematiku, jejíž vliv se podílí na struktuře vývoje.

Je také nutné podotknout, že Regionální politika má velký význam, jak pro jednotlivé členské země, tak pro Evropskou unii jako celek. Vzhledem k důležitosti tohoto tématu, je dle mého názoru možné tuto práci používat jako studijní materiál, který mohou využívat obory zabývající se studiem předmětů o Evropské unii, jejich jednotlivých politik a veřejné správy s ohledem na širokou působnost Regionální politiky.

Z hlediska oboru Geografie pro veřejnou správu, který studuji je ještě důležitější podotknout, že význam Regionální politiky EU je zde klíčový a orientace v této problematice je velmi důležitá zejména z hlediska veřejné správy. Zde regionální význam této politiky generuje důsledky pro stát jako celek a jako součást EU.

Na závěr bych ještě chtěla dodat, že zpracované téma jsem zvolila zejména z toho důvodu, že z výše uvedeného implicitně vyplývá, že je důležité nejen pro mé studium, ale i pro mé zamýšlené uplatnění v oblasti veřejné správy.

Seznam použité literatury:

- Baldwin, R., Wyplosz, Ch.: *Ekonomie evropské integrace*, Grada Publishing, Praha 2008, 478 stran, ISBN 978-80-247-1807-1
- Kloudová, J.: *Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí*, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta Managementu a ekonomiky, Zlín 2007, 190 stran, ISBN 978-80-7318-512-1
- Svatošová, L., Boháčková, I., Hrabánková, M.: *Regionální rozvoj z pozice Strukturální politiky*, Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2005, 156 stran, ISBN 80-7040-749-2
- Informační kancelář Evropského parlamentu: *Co bychom měli vědět o Evropské unii?*, Kristian – komunikační agentura, rok vydání neuveden, 64 stran, ISSN 1213-6913
- Lukáš, Z., Neumann, P.: *Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politika EU*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, Praha 2000, 139 stran, ISBN 80-245-0064-7
- Evropská komise: *Politika soudržnosti 2007-2013, Poznámky a úřední texty, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství*, Lucembursko 2007, 160 stran, ISBN 92-79-03801-X
- *Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013*, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Odbor evropských fondů, Praha 2007, 29 stran
- Wokoun, R., Černý, M. a kol.: *Ekonomika v prostoru, Svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*, Linde-Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, Praha 2008, 188 stran, ISBN 978-80-7201-698-3
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Odbor vnějších vztahů: *Fondy EU – Glosář základních pojmů*, Metropolis Media, a. s., Praha 2005, 79 stran
- Boháčková, I., Hrabánková, M.: *Strukturální politika Evropské unie*, Praha 2009, C. H. BECK, 188 stran, ISBN 978-80-7400-111-6
- Hejtman, P., Sapík, M. et al.: *Výchova k evropskému občanství v zrcadle aktuálních problémů v regionálních souvislostech*, Praha 2009, Epoque, 152 stran, ISBN 978-80-7425-020-0

Seznam použitých internetových zdrojů:

- <http://www.euroskop.cz/286/ch-j/>
- http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/politiky_eu/000521
- <http://www.euroskop.cz/8/sekce/evropska-unie/>
- http://ec.europa.eu/regional-policy/sources/docoffic/ifficial/reports/interim5/com_2008_371_cs.pdf
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/5cda7326-fe7e-4661-98d5-6570f27a0f55/ROP-NUTS-II-Jihovýchod>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/0a684fe1-a4b3-4e94-9ba9-844af71e0636/ROP-NUTS-II-Jihozapad>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fcee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/64ffb8d7-0810-441d-83c2-fd13710eedb3/ROP-NUTS-II-Severovýchod>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/594f37fe-48-41c7-a5c9-f785f70f3a63/ROP-NUTS-II-Severozapad>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8ed7c981-46d9-4c32-9b99-07a8b52f5cb2/ROP-NUTS-II-Stredni-Cechy>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d67b43ba-143b-4541-9624-8f9943ac3c15/ROP-NUTS-II-Stredni-Morava>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/97b063a5-30de-41c9-a9bb-97aa1de5fd3f/Cil-3-Ceska-republika---Svobodny-stat-Bavorsko-200>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3b41b560-6b6c-4a29-bf1b-4a6e3c0be20e/OP-Preshranicni-spoluprace-Ceska-republika---Polsk>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/9b7e80b6-edf1-4526-9047-f39f0fa833b6/Cil-Evropska-uzemni-spoluprace-Rakousko---Ceska-rep>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/26d8a178-399a-4aa3-87ae-551f769d59e4/Cil-3-na-podporu-preshranicni-spoluprace-2007---20>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/0ea2b4d2-1977-417e-ad86-3b15b82e59ed/Program-preshranicni-spoluprace-Slovenska-republika>
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C2006:321E:0001:0331:CS:PDF>

- www.google.com
- http://www.evropska-unie.cz/download/cz/oficialni_dokumenty/Agenda_2000/Agenda2000.pdf

Seznam tabulek

Tabulka 1

Financování Iniciativ v období 1989-1993 (v mil. ECU) -44-

Tabulka 2

Financování Iniciativ v období 1994-1999 (v mil. ECU) -48-

Tabulka 3

Rozdělení finančních prostředků pro Strukturální fondy -49-

Tabulka 4

Množství finančních prostředků rozdělených dle jednotlivých cílů -50-

Tabulka 5

Rozdělení finančních prostředků pro členské státy EU -53-

Tabulka 6

Rozdělení finančních prostředků pro Strukturální fondy -55-

Tabulka 7

Rozdělení finančních prostředků pro jednotlivé Cíle 2000–2006 -56-

Tabulka 8

Počet obyvatel v regionech spadajících pod Cíl 2 v období 2000–2006 -62-

Tabulka 9

Rozdělení finančních prostředků mezi členské země v období 2000–2006 -64-

Tabulka 10

Rozdělení financí mezi Iniciativy -65-

Tabulka 11

Čerpání finančních podpor z Iniciativ v období 2000–2006 členskými státy -66-

Tabulka 12

Finanční prostředky pro jednotlivé roky období 2000–2006 -67-

Tabulka 13

Operační programy 2007–2013 -84-

Tabulka 14

Souhrn finančních prostředků z EU a z národních zdrojů -95-

Tabulka 15

Rozdělení dotace pro jednotlivé oblasti působnosti ROP NUTS II. Jihovýchod -98-

Tabulka 16

Rozdělení dotace pro jednotlivé oblasti působnosti ROP NUTS II. Jihozápad -100-

Tabulka 17

Rozdělení finančních částek mezi jednotlivé aktivity v ROP NUTS II.
Moravskoslezsko -101-

Tabulka 18

Rozdělení finanční částky pro aktivity v ROP NUTS II. Severovýchod -103-

Tabulka 19

Rozdělení finanční pomoci pro ROP NUTS II. Severozápad -105-

Tabulka 20

Rozdělení finanční částky pro aktivity ROP NUTS II. Střední Čechy -107-

Tabulka 21

Rozdělení finanční částky pro aktivity ROP NUTS II. Střední Morava -109-

Tabulka 22

Rozdělení zdrojů financí pro jednotlivé přeshraniční spolupráce -116-

Tabulka 23

Rozdělení finanční částky na obě priority Operačního programu -118-

Tabulka 24

Rozdělení evropské pomoci pro OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko -119-

Tabulka 25

Rozdělení dotací pro OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko -121-

Tabulka 26

Rozdělení dotací pro OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko -122-

Tabulka 27

Rozdělení dotací pro OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko -124-

Seznam Příloh

Příloha 1

Mapa členských států Evropské unie -136-

Příloha 2

Vymezení územních statistických jednotek NUTS -137-

Příloha 3

Dokument Agenda 2000 -140-

Příloha 4

Úřední věstník Evropské unie, část IV

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství

C321E/129

Článek 184, 185, 186 -152-

Příloha 5

Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě

Pátá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti

Růst regionů, Růst Evropy

V Bruselu 18. 6. 2008, KOM (2008) 371 v konečném znění -154-

Příloha 6

Nariadení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94 -166-

Příloha 7

Vztahy ČR a EU v datech -169-

Příloha 1

Mapa členských států Evropské unie

Zdroj: www.google.com (13. 3. 2010)

Příloha 2

Vymezení územních statistických jednotek NUTS

Pro dobré a plynulé fungování Regionální politiky v EU je nutné, aby byly dané regiony a území vymezeny. V dřívějších dobách v Evropě panovala různorodost v oblasti vymezení území, což zapříčiňovalo velmi obtížné srovnávání jednotlivých regionů v rámci EU. Díky Strukturální politice a jejímu vlivu na jednotlivé regiony bylo nutné vytvořit kritéria, podle kterých se jednotlivé oblasti rozdělovaly a díky nimž mohla EU lépe a efektivněji uplatňovat Strukturální politiku a zároveň čerpání finanční pomoci ze Strukturálních fondů.

Od konce osmdesátých let se začala využívat nová Klasifikace územních statistických jednotek NUTS. Tato klasifikace je využívána pro jednotlivé analýzy v ekonomické oblasti či statistice. Pomocí těchto analýz dochází k porovnávání zkoumaných regionů a významně napomáhá při rozdělování finanční pomoci plynoucí ze Strukturálních fondů do oslabených regionů.

„K zásadnímu kroku došlo přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 z 26.5. 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek NUTS. Důvody, které vedly k zásahu do stávajícího způsobu vymezení a používání územních jednotek byly následující: Uživatelé statistik vyjadřují zvýšenou potřebu harmonizace pro zajištění srovnatelných dat v rámci EU. K hladkému fungování vnitřního trhu je zapotřebí statistických norem pro sběr, předání a zveřejňování statistik jednotlivých členských států a Společenství, aby všichni účastníci jednotného trhu mohli mít k dispozici srovnatelná statistická data. V této souvislosti je klasifikace důležitým nástrojem pro sběr, sestavování a šíření srovnatelných statistik...Regionální statistiky jsou základním prvkem evropského statistického systému. Příslušná data jsou používána k nejrůznějším účelům.“^[123]

Základním faktem pro rozdělení regionů do úrovní NUTS je počet obyvatel v konkrétním regionu. Pro oblast NUTS I je tedy minimální počet obyvatel 3 miliony a maximálně tato oblast začleňuje 7 milionů obyvatel. Do úrovně NUTS II je minimum 800 000 a maximum 3 miliony obyvatel. Pro NUTS III je minimální počet obyvatel 150 000 a maximální počet obyvatel tvoří 800 000 lidí konkrétní oblasti.¹²⁴

^[123] Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 89, 90

¹²⁴ Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, str. 91

Rozdělení jednotlivých územních statistických jednotek NUTS

1. NUTS I

Jedná se o nejširší regionální územní jednotku, která do sebe začleňuje celé státy, popř. i velké regiony, které jsou zároveň tvořeny menšími oblastmi, jež tvoří úroveň NUTS II.

2. NUTS II

Tato územní jednotka je menší a odpovídá velikosti 3–10 000 km. Počet obyvatel v této územní jednotce se pohybuje kolem 2 milionů obyvatel.

3. NUTS III

Územní jednotka je totožná s nejnižším stupněm regionu, kterým jsou okresy a kraj. Rozloha u menších regionů spadajících do této kategorie se pohybuje kolem 2000 km. Počet obyvatel žijících v této oblasti se pohybuje v rozmezí 200–400 000 obyvatel.

4. NUTS IV

Tato úroveň je srovnatelná s úrovní okresů.

5. NUTS V

Územní jednotka představuje úroveň jednotlivých obcí.

Jedná-li se o využívání finančních dotací ze Strukturálních fondů, jsou v této problematice zařazeny pouze oblasti velikosti NUTS II a NUTS III

Rozdělení jednotlivých regionů NUTS v zemích Evropské unie přináší následující tabulka.

Stát	Úroveň NUTS I.	Úroveň NUTS II.	Úroveň NUTS III.
Belgie	3	11	44
Česká republika	1	8	14
Dánsko	1	1	11
Německo	16	41	429
Řecko	4	13	51
Španělsko	7	19	59
Francie	9	26	100
Irsko	1	2	8
Itálie	5	21	107
Estonsko	1	1	5
Kypr	1	1	1
Lucembursko	1	1	1
Litva	1	1	10
Lotyšsko	1	1	6
Maďarsko	3	7	20
Malta	1	1	2
Nizozemsko	4	12	40
Rakousko	3	9	35
Polsko	6	16	66
Portugalsko	3	7	30
Slovinsko	1	1	12
Slovensko	1	4	8
Finsko	2	5	20
Švédsko	3	8	21
Velká Británie	12	37	133
Bulharsko	2	6	28
Rumunsko	4	8	42
EU 27	97	268	1303

Zdroj:

Eurostat, Europe in regional statistics, 2008, dostupné z www.eurostat.com

Příloha 3

Dokument Agenda 2000

Dokument Agenda 2000 obsahuje hodnocení na základě vstupních kritérií, základní otázky cesty k rozšíření, strategie rozšíření. Dále pojednává o vztahu, vyhlídkách a rozvoji ostrova Kypr. Tento dokument se také věnuje problematice Evropské konference a vztahům s Tureckem. Agenda 2000 je zakončena závěrečnými doporučeními.

Tato Příloha přináší klíčovou část textu, která se týká strategie rozšíření a integrace.

I. HODNOCENÍ NA ZÁKLADĚ VSTUPNÍCH KRITÉRIÍ

Na vyžádání Rady zpracovala Komise na jednotlivé přihlášky k členství posudky. Její hodnocení přihlíží k četným informačním zdrojům, přičemž vychází z odpovědí na dotazník, který byl jednotlivým zemím, jež se ucházejí o členství, zaslán v dubnu 1998. S každou z uchazečských zemí byly vedeny bilaterální rozhovory a každá z nich měla možnost do konce května 1997 předložit jakékoli další informace o svých přípravách na vstup. Komise dále brala v úvahu hodnocení provedená členskými státy, a to především ve vztahu k politickým kritériím členství stanoveným na kodaňském zasedání Evropské rady. Komise také použila zprávy a rezoluce Evropského parlamentu i práce různých mezinárodních organizací, nevládních organizací a jiných institucí. Komise dále posoudila pokrok, jehož bylo dosaženo v rámci bilaterálních dohod, které jsou hlavním prvkem vztahů Unie s uchazečskými zeměmi. V platnost vstoupily evropské (asociační) dohody, které pokrývají oblast hospodářské spolupráce, obchodu a politického dialogu. V případě Estonska, Lotyšska a Litvy musí být tyto dohody ratifikovány ve všech členských zemích a v případě Slovinska jde ještě o ratifikaci slovinským parlamentem. Úkol, který Komise řešila, dosud neměl obdoby. Kodaňská kritéria jsou totiž z politického a ekonomického hlediska pojata velmi široce a jdou dále než *acquis communautaire* Unie (například v hodnocení kapacit v oblasti správy a soudnictví). Kromě toho od posledního rozšiřování Unie došlo ke značným změnám i v samotných *acquis communautaire*. *Acquis communautaire* dnes zahrnují společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a jednotný přístup k otázkám spravedlnosti a vnitra. Společné jsou také cíle a postupná realizace politické, hospodářské a měnové unie.

Komise předkládá obraz situace v roce 1997 a uvádí, jakého pokroku dosáhly uchazečské země za poslední léta. Avšak nejen to. Komise také analyzovala střednědobý výhled předpokládaného pokroku těchto zemí z hlediska plnění ekonomických kritérií a z hlediska jejich schopnosti realizovat *acquis*. Do hodnocení tohoto výhledu promítla Komise trendy, které v uchazečských zemích zjistila v uplatňovaných zásadách a programech postupné realizace *acquis*. Komise ve svém výhledu také předjímá budoucí vývoj politiky EU, především v některých konkrétních oblastech, jako jsou ekologie, společný trh a směřování k informační společnosti, ve kterých se *acquis* prudce rozvíjejí. Pokud jde o politická kritéria členství, Komise upozorňuje, že stávající situaci mohla hodnotit pouze na základě prvků, které mohla sama ověřit a potvrdit. Elementární otázkou hodnocení přihlášky kterékoli země ucházející se o členství v Unii je efektivní fungování demokracie. Amsterodamská smlouva má v článku F zakotvenu základní zásadu, podle níž se Unie zakládá na principech svobody, demokracie, dodržování lidských práv, základních svobod a zákonnosti. Mezivládní konference v této souvislosti rozhodla o úpravě článku O, podle něhož se dodržování článku F stává výslovnou podmínkou členství. Komise se tedy domnívá, že dodržování politických podmínek stanovených na zasedání Evropské rady v Kodani je pro uchazečské země nutnou, avšak nikoli dostačující podmínkou pro zahájení jednání o přijetí.

1. Politická kritéria

Na zasedání Evropské rady v Kodani bylo stanoveno, že členství vyžaduje, aby země, která se uchází o vstup, dosáhla stability institucí zaručujících demokracii, zákonnost, zajištění lidských práv a respektování a ochrany menšin. Komise hodnotila, do jaké míry tuto podmínku členství uchazečské země plní. Přitom se nespokojila s formálním popisem politických institucí a jejich vzájemných vztahů, ale hodnotila zároveň skutečné fungování demokracie v těchto zemích. Přitom uplatnila řadu podrobných kritérií. Zkoumala, jak jsou uplatňována různá práva a svobody, včetně svobody slova, například podle úlohy politických stran, nevládních organizací a médií.

Demokracie a zákonnost

Od zemí, které se chtějí stát členy Unie, se očekává nejen to, že se ztotožní se zásadami demokracie a zákonnosti, ale že je také budou v každodenní praxi uplatňovat. Ústava každé z uchazečských zemí obecně zaručuje demokratické svobody, včetně politické plurality, svobody slova a svobody vyznání. Tyto země si vybudovaly demokratické

institute a nezávislé soudní a ústavní orgány, které umožňují normální fungování různých státních institucí a úřadů, pořádají svobodné a korektní volby zajišťující střídání u moci různým politickým stranám a obecně uznávají úlohu opozice. V některých uchazečských zemích se však institute mimo normální volební cyklus nevyznačují potřebnou stabilitou, která by umožňovala správné fungování veřejných úřadů a konsolidování demokracie. Také v uplatňování zákonnosti mají všechny uchazečské země určité nedostatky, které je třeba napravit. Nemají dostatek soudců s potřebnou kvalifikací, ani dostatečné záruky jejich nezávislosti. Policejní síly jsou nedostatečně placeny a potřebují lepší výcvik a větší disciplínu. V některých případech je také zapotřebí pevnější právní základ pro autonomii místní samosprávy. Rumunsko vlastně až do voleb v roce 1996 nezažilo skutečnou změnu vlády. V politickém systému Rumunska dlouho přetrvávaly praktiky zděděné z komunistického systému, s příliš hojnými zásahy vlády do médií i do soudního systému. Změny, ke kterým došlo vzápětí po volbě nového prezidenta, kdy se zároveň změnila vládní většina, situaci v zemi velmi změnil: zlepšilo se fungování a stabilita jejích institucí. Velmi rychle byla realizována reforma tajných policejních služeb a soudního systému. Také v Bulharsku by změny, k nimž letos došlo, a reformy, které ohlásila vláda, měly zemi umožnit dosáhnout rozhodujícího pokroku ve smyslu posílení demokracie a zákonnosti a vyšší stability institucí. Na Slovensku existuje rozpor mezi tím, co je psáno v ústavních textech, a tím, co se děje v politické praxi. Komise je znepokojena, že zákonnost a demokracie zde ještě nejsou dostatečně hluboko zakořeněny. Země potřebuje větší otevřenost vůči názorům opozice. Její státní institute by měly lépe fungovat a role těchto institucí v rámci ústavního pořádku by měly být respektovány. Demokracii nelze považovat za stabilní, jestliže sama vláda může zpochybňovat práva a povinnosti příslušející takovým institucím, jaké představuje prezident, ústavní soud a ústřední komise pro referendum, a jestliže není přijímána legitimní úloha opozice v parlamentních výborech.

Zmaření referenda o členství v NATO a přímé volbě prezidenta (v květnu 1997), neúspěšné pokusy vlády reformovat trestní zákoník ve smyslu omezení svobody slova, snahy blokovat vyšetřování činnosti tajných služeb a různé formy nátlaku, který vláda vyvíjí vůči kulturním institucím a jejich funkcionářům, to vše jsou symptomy nestability institucí v zemi.

Lidská práva

Dodržování základních lidských práv je ve většině uchazečských zemí v zásadě garantováno. Všechny tyto země přistoupily ke Konvenci Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod a k Protokolu umožňujícímu občanům obracet se svými případy na Evropský soud lidských práv.

Rumunsko po komunistickém režimu zdědilo systém, v jehož rámci bylo mnoho dětí umisťováno do státních zařízení za podmínek, které odporují konvencím o právech dětí. To se týká více než sta tisíce sirotků. Původní legislativní úprava z roku 1972 však byla zrušena a byl položen základ pro reformy vycházející ze zásad přímé podpory rodin. Svoboda slova a svoboda sdružování je ve všech uchazečských zemích zaručena, ale v některých případech je třeba posílit nezávislost rozhlasu a televize.

Respektování menšin

V mnohých uchazečských zemích žijí menšiny, jejichž uspokojivá integrace do společnosti je podmínkou stability demokracie. Menšiny tvoří 44 % obyvatelstva Lotyšska (kde je 34 % Rusů), 38 % obyvatel v Estonsku (30 % Rusů), 20 % v Litvě (9 % Rusů, 7 % Poláků), 18 % na Slovensku (11 % Maďarů, 5 % Romů), 14 % v Bulharsku (9 % Turků, 5 % Romů) a 13 % v Rumunsku (8 % Maďarů, 4 % Romů).

Rada Evropy přijala řadu textů, podle nichž se má řídit ochrana národnostních menšin. Jde především o Rámcovou konvenci o ochraně národnostních menšin a dále o doporučení 1201, přijaté Parlamentním shromážděním Rady Evropy v roce 1993. Uvedené doporučení 1201 sice není závazné, ale zdůrazňuje se v něm nutnost dodržování kolektivních práv. Rámcová konvence na druhé straně zajišťuje individuální práva osob patřících k menšinovým skupinám. Bulharsko Rámcovou dohodu dosud nepodepsalo. Česká republika, Lotyšsko, Litva, Polsko a Slovinsko patří k zemím, které ji dosud neratifikovaly.

V Rumunsku maďarskou menšinu zastupuje v Parlamentu 25 poslanců a 11 senátorů. Navíc má tato menšina dva ministry. Je také zastoupena v orgánech na místní úrovni a těší se právu na vzdělání v maďarštině na primární a sekundární úrovni školského systému a právu používat svůj jazyk při jednání se správními a soudními orgány. Na Slovensku se tato práva v zásadě uznávají, ale maďarská menšina se při jejich uplatňování setkává s celou řadou problémů. Byl přijat zákon o státním jazyku a na druhé straně chybí zákon o používání menšinových jazyků, jež z hlediska maďarské menšiny tato situace zpochybňuje možnost uplatňování některých jejích práv. Určité

události z poslední doby, kdy došlo ke škrtům v kulturních subvencích a ke změnám ve správním členění země, jsou důvodem k obavám.

V Lotyšsku tvoří 28 % obyvatelstva lidé bez lotyšské státní příslušnosti a v Estonsku je těchto osob 25 %. Nic nenásvědčuje tomu, že by tyto menšiny byly diskriminovány, až na to, že v Lotyšsku mají určité problémy s přístupem k některým povoláním. Proces naturalizace osob bez státní příslušnosti je však v obou těchto zemích pomalý a měl by se v zájmu náležité integrace těchto osob do společnosti urychlit. S výjimkou situace romské menšiny ve většině uchazečských zemí, která je důvodem ke znepokojení, je integrace menšin do příslušné společnosti všeobecně uspokojivá. Zůstanou-li problémy menšin neřešeny, mohou negativně ovlivnit stabilitu demokracie, nebo mohou vést ke sporům se sousedními zeměmi. Je proto zájmem Unie i uchazečských zemí, aby před dokončením přijímacího procesu bylo dosaženo uspokojivého pokroku v integraci menšinových populací, k čemuž je třeba využít veškerých možností a příležitostí, které se v této souvislosti nabízejí.

Závěr

Ač je v řadě zemí dosud zapotřebí v praktickém uplatňování demokracie a ochrany menšin postoupit dále, existuje pouze jeden uchazečský stát, Slovensko, který nesplňuje politická kritéria stanovená na zasedání Evropské rady v Kodani.

II. ZÁKLADNÍ OTÁZKY CESTY K ROZŠÍŘENÍ (STUDIE DOPADŮ)

Na essenském zasedání Evropské rady byla Komise požádána, aby provedla detailní analýzu vlivů rozšíření v kontextu stávající politiky Unie a jejího budoucího vývoje. Komise zpracovala předběžnou zprávu pro madridské zasedání Rady. Ve zprávě upozornila na výhody rozšíření z hlediska posílení míru a bezpečnosti a z hlediska hospodářského růstu a rozvoje v celé Evropě. Zároveň upozornila na některé oblasti, ve kterých bude mít rozšíření na politiku Unie značný vliv. Na žádost Rady se provedená analýza hloubkově zabývala především problematikou společné zemědělské politiky a otázkami strukturální politiky.

Výsledek provedených prací (viz COM 2000, svazek II) potvrzuje, že rozšíření Unie až na 25 zemí se 457 miliony obyvatel přinese při splnění určitých podmínek značné politické a hospodářské výhody a podpoří politiku Unie.

Rozšíření však zároveň do Unie vnese větší míru různorodosti a vzniknou některé problémy, které vyplynou z nutného odvětvového a regionálního přizpůsobování. Pokud nebudou provedeny odpovídající přípravy, může tím dojít k omezení přínosů rozšíření a další vývoj *acquis* se tím ztíží. Je nezbytné beze zbytku využít veškerého času, který skýtá doba před přijetím uchazečských zemí do Unie. V průběhu této doby musí tyto země provést veškeré potřebné přípravy. To si vyžádá značné investice do oblastí ekologie, dopravy, energetiky, restrukturalizace průmyslu, zemědělské infrastruktury a venkovských společenství. Potřebné finanční prostředky budou muset pocházet z veřejných i soukromých zdrojů samotných uchazečských zemí, ze zdrojů Unie a od jiných poskytovatelů zahraničního kapitálu. Úroveň v sociální sféře uchazečských zemí je v průměru nízká, což se týká především oblasti veřejného zdravotnictví, nezaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Příliš pomalé přizpůsobování úrovně v těchto zemích může podkopat unitární charakter *acquis* a mohlo by vést i k deformacím ve fungování jednotného trhu. V posílené strategii pro období před přijetím bude proto třeba pamatovat na podporu procesu přizpůsobování.

Politika soudržnosti

Z průběžného prosazování hospodářské a sociální soudržnosti, tak jak vyplývá z první části této zprávy, lze vyvodit, že nové členské státy budou po přistoupení v rostoucí míře

a v závislosti na své absorpční kapacitě těžit ze společného financování v rámci strukturální politiky Unie. Ke konci následujícího období finančních výhledů (léta 2000 2006) se tak může stát, že finanční převody v rámci strukturální politiky budou srovnatelné s převody prostředků do vývojově zaostávajících členských zemí. Je nanejvýš nutné seznámit uchazečské země se zásadami a postupy strukturální politiky, a ještě před získáním členství je tak připravit na postupné zavádění strukturální politiky Unie. S tímto cílem, z kontextu zdokonalené strategie pro období před vstupem do Unie, by uchazečské země v zájmu efektivní přípravy měly mít možnost těžit z pomoci jim poskytované ještě před přijetím do Unie. Je třeba zdůraznit, že vysoká úroveň společného financování z Fondu soudržnosti (85 %) by měla umožnit již od okamžiku přistoupení k Unii, bude-li existující konvergenční program financovat důležité projekty v oblastech ekologie a transevropských dopravních sítí, které mají podstatný význam pro integraci nových zemí do Unie.

Svoboda, bezpečnost a spravedlnost

Oblast spravedlnosti a vnitra se dostaly na pořad Unie v den, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva. Amsterodamská smlouva přenáší některé z těchto oblastí do kompetence Společenství a posiluje spolupráci ve zbývajících oblastech třetího pilíře Společenství. Navíc vtěluje do Smlouvy o Evropské unii i Schengenské dohody. Všechny uchazečské země musí v různé míře řešit náročné úkoly boje proti organizovanému zločinu, terorismu, obchodu s ženami a s drogami. Další dimenzi do této problematiky vnáší kontrola nad vnějšími hranicemi a respektování mezinárodních norem, které upravují problematiku azylu, víz a imigrace. Zeměpisná poloha některých uchazečů je vystavuje nebezpečí importu problémů ze sousedních zemí.

Vliv těchto faktorů na současnou Unii je zřejmý již nyní. Avšak rozšíření Unie dává možnost efektivněji řešit společné problémy v těchto oblastech, které se týkají jak stávajících členů Unie, tak i uchazečů o členství.

Některé uchazečské země začaly s energickými reformami poměrně záhy. Jiné přistoupily k řešení tohoto okruhu problémů později z důvodu změn ve vládě. Souhrnně platí, že mezi jednotlivými uchazečskými zeměmi existují značné rozdíly jak z hlediska právních podmínek a norem, tak v jejich praktickém prosazování. Všechny uchazečské země společně sdílejí problém nedostatku kvalifikovaných a zkušených pracovníků. V oblasti bezpečnosti, svobody a spravedlnosti bude mít nesmírný význam budování příslušných institucí už v období před přijetím do Unie.

Hraniční spory

Rozšíření neznamená, že se do Unie budou importovat hraniční spory. Proces přijímání za členy Unie mimo jiné působí jako mocný podnět k urovnání veškerých existujících hraničních sporů. Podobně působí také Pakt stability, který Unie podpořila v květnu 1994 a březnu 1995. V současné době zůstává mezi uchazečskými zeměmi k dořešení několik hraničních sporů, které však mají nízkou intenzitu.

Maďarsko-slovenský spor o vodní dílo na Dunaji byl již předložen Mezinárodnímu soudnímu dvoru. Spor o mořskou hranici mezi Litvou a Lotyšskem se nyní urovnává. Některé z uchazečských zemí mají navíc hraniční problémy s třetími zeměmi. Komise se domnívá, že by uchazečské země měly ještě před vstupem do Unie vyvinout veškeré úsilí k vyřešení dosud otevřených hraničních sporů jak mezi sebou navzájem, tak

s třetími zeměmi. Nejsou-li s to samy tyto spory vyřešit, měly by souhlasit s předáním těchto sporů Mezinárodnímu soudnímu dvoru.

V každém případě by se všechny uchazečské země měly před skončením jednání o vstupu do Unie zavázat, že se ve všech stávajících i budoucích sporech územní povahy bezvýhradně podrobí obligatorní jurisdikci, včetně rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora o předběžných otázkách, jako to ve věci výše zmíněného sporu již učinily Maďarsko a Slovensko.

Uplatňování pravidel Unie před nabytím členství

Uchazečské země musí respektovat závazky, které učinily v rámci WTO a OECD. Mezi Uníí a některými uchazečskými zeměmi však proběhla celá řada sporů, které se týkaly případů, kdy tyto země kladly mezinárodní pravidla např. doložku nejvyšších výhod nebo některá obchodní ujednání, nad ustanovení Evropských dohod a nad svoje budoucí členské závazky vůči Unii. Takový přístup odporuje duchu postupného osvojování *acquis communautaire*. Upevňování strategie pro období před vstupem do Unie by proto mělo znamenat, že budou nalezena řešení i pro tyto problémy.

Je také nutné, aby již před vstupem do Unie byla uplatňována některá pravidla Unie především ta, která se týkají konkurence a státní pomoci. Znamená to, že by Komise měla být žádána o souhlas, nebo v každém případě alespoň o radu, s rozhodnutím národních orgánů uchazečských zemí.

III. Strategie rozšíření

Na jednáních budou stanoveny podmínky, za nichž se jednotlivé uchazečské země připojí k Unii. Stejně jako v minulosti bude základem vstupu *acquis communautaire* v té podobě, v jaké bude existovat v době rozšíření. V některých zdůvodněných případech se možná projeví nutnost určitého přechodného období, které bude mít konečnou a přiměřenou délku; cílem Unie by však mělo být, aby noví členové začali *acquis* uplatňovat ihned po vstupu.

To zajistí rovnováhu práv a povinností. Noví členové by základní závazky měli převzít při vstupu, jinak bude zpochybněno jejich právo plně se podílet na rozhodování. Unie by neměla počítat s žádnou formou druhořadého členství, ani s možností odmítnout některé úkoly. Proto má dobrá příprava na členství stěžejní význam ve všech uchazečských zemích. Skutečný časový rozvrh přistoupení bude záviset zejména na pokroku, kterého jednotlivé země dosáhnou při přijímání, realizaci a prosazování

acquis. Tento proces by měl probíhat a zrychlovat se souběžně s jednáním o vstupu. Úspěšná strategie rozšíření by tedy měla být kombinací:

- jednání, při nichž bude respektována zásada přijetí acquis při nabytí členství
- posílení předvstupní strategie, která by se měla vztahovat na všechny uchazečské země a měla by mít za cíl zajistit, aby převzaly co největší část acquis už před nabytím členství.

Jednání o přijetí

Zásady

Stanovisko, se kterým by Unie měla vystupovat vůči všem uchazečským zemím, se kterými budou zahájeny rozhovory, by mělo vycházet z těchto zásad:

- noví členové převezmou práva a povinnosti vyplývající z členství na základě acquis v té podobě, v jaké existují v době přistoupení;
- bude se předpokládat, že nově přijatí členové se vzápětí po přistoupení postarají o přijetí, uplatňování a prosazování acquis; zejména je nezbytné okamžitě aplikovat opatření nezbytná k rozšíření jednotného trhu;
- v průběhu jednání je možno se ve zdůvodněných případech dohodnout na přechodných Opatřeních, nikoli však na zneplatnění některých pravidel pro danou zemi. Přechodná opatření by měla zajistit postupnou integraci nových členů do Unie v průběhu omezeného časového období;
- v průběhu jednání o přijetí do Unie se bude na základě zpráv Komise provádět pravidelné hodnocení, jak ten který uchazečský stát pokročil v realizaci acquis a v přípravách na členství. Jednání začnou tím, že Komise a každá z uchazečských zemí, s nimiž byly rozhovory zahájeny, prověří sekundární legislativu. V průběhu této předběžné fáze budou zjištěny hlavní okruhy problémů pro další jednání.

V průběhu posledních jednání o přijetí, která byla vedena se zvláště dobře připravenými uchazeči, se projevily potíže při realizaci čtyř samostatných, avšak souběžných konferencí mezivládní povahy. V ujednáních připravených Unií pro příští rozhovory o přijetí nových členů se bude muset plně odrážet celá složitost příslušných problémů, stupeň připravenosti jednotlivých uchazečských zemí i potřeba celkové soudržnosti s uplatněním posílené strategie pro období před vstupem.

Přechodná období

Ve své předběžné zprávě o rozšíření přednesené na zasedání Evropské rady v Madridu upozornila Komise, že základem pro přijetí je acquis communautaire v jejich podobě

právě v době přistoupení k Unii. Zároveň se však ve zprávě přiznává, že v některých oblastech, například v zemědělství a ve volném pohybu osob, se mohou uplatnit přechodná opatření. Veškerá přechodná období musí nutně být omezena prostorově i časově.

Posílení strategie před obdobím před vstupem do unie

Na žádost Evropské rady na jejím zasedání v Dublinu navrhuje Komise posílit strategii pro období před vstupem do Unie pro všechny uchazečské země ze střední a východní Evropy, bez ohledu na to, jaké fáze přechodného procesu dosud dosáhly. Tento přístup umožní nasměrovat pomoc na specifické potřeby jednotlivých uchazečů s přihlédnutím k probíhajícím jednáním, a to v rámci celkového sjednocujícího přístupu. Tímto způsobem bude Unie schopna zajistit pomoc při řešení konkrétních problémů uvedených v posudcích, aniž by bylo zapotřebí dlouhých přechodných období, která by mohla zpochybnit *acquis* i hospodářskou a sociální soudržnost Unie jako celku.

Důvodem k posílení strategie před vstupem do Unie jsou dva významné cíle. Za prvé jde o to, dát dohromady různé formy podpory poskytované Unií prostřednictvím jednotného rámce, jímž je tzv. Partnerství pro vstup, a v tomto rámci s uchazeči pracovat podle jasně definovaného programu přípravy na členství, včetně závazků jednotlivých uchazečů k respektování konkrétních priorit a k dodržení časového rozvrhu realizace těchto priorit; a za druhé jde o to, seznámit uchazeče se zásadami a postupy Unie na základě možnosti participace na programech Společenství.

Stávající strategie pro období před vstupem do Unie vychází z Evropských dohod, Bílé knihy o jednotném trhu, strukturálně členěného dialogu a z programu PHARE.

Vzhledem k intenzitě kontaktů mezi Unií a uchazeči v průběhu nadcházející fáze procesu přijímání do Unie a vzhledem k rámci jednání, Evropským dohodám a k Partnerství pro vstup se stávající strukturálně členěný dialog již nejeví jako vhodný. Většina problémů spojených s přijetím do Unie a považovaných jak Unií, tak uchazečskými státy za nejzávažnější, bude projednána bilaterálně. V případě, že se objeví problémy spojené s přijetím do Unie a budou mít horizontální povahu, tj. dají se efektivně řešit v multilaterálním rámci, mohlo by předsednictvo a Komise k tomuto účelu uspořádat se středoevropskými a východoevropskými zeměmi dialogy *ad hoc*. Tento přístup by měl umožnit, aby se dialog na tyto otázky soustředil s co nejmenší formálností.

Pomoc před vstupem do Unie

Kromě účasti PHARE (1,5 miliardy ECU ročně) by uchazečské země střední a východní Evropy měly do roku 2000 obdržet další pomoc, která se bude skládat z následujících dvou složek:

- pomoc pro rozvoj zemědělství ve výši 500 milionů ECU ročně;
- strukturální pomoc ve výši 1 miliardy ECU. Tato pomoc by byla směřována přímo na přizpůsobení uchazečských zemí standardům infrastruktury Unie. Mělo by jít především o sféru dopravy a sféru ekologie, analogicky jako u stávající pomoci zajišťované z Fondu soudržnosti. Tyto země by se v daném kontextu měly seznámit s postupy na realizaci strukturálních opatření.

Partnerství pro vstup

Partnerství pro vstup je novým nástrojem a klíčovým prvkem posílené strategie. Pomůže mobilizovat veškeré formy pomoci uchazečským zemím střední a východní Evropy v jednotném rámci pro realizaci národních programů přípravy na členství v Unii.

Partnerství pro vstup by mělo zahrnovat:

- přesné závazky na straně uchazečské země, především ve vztahu k demokracii, makroekonomické stabilitě, jaderné bezpečnosti a také ve vztahu k národnímu programu přijetí *acquis communautaire* spolu s přesným rozvrhem a se zaměřením na prioritní oblasti stanovené v každém z posudků;
- mobilizaci veškerých zdrojů, které jsou v Unii k dispozici, na přípravu uchazečských zemí k přistoupení k Unii. Znamená to hlavně a především program PHARE, ale zároveň také veškeré nové formy pomoci, které by Společenství mohlo zajistit v kontextu budoucích finančních výhledů. Jiné zdroje by bylo možno mobilizovat z mezinárodních finančních institucí a mohly by se uplatnit při práci na standardech a na rozvoji malého a středního podnikání. Program PHARE by mohl fungovat jako katalyzátor operací spolufinancování s EIB, EBRD a Světovou bankou, s nimi. Komise uzavře rámcové dohody. Při enormních požadavcích především z hlediska ekologie a dopravy navrhuje Komise, aby přibližně 70 % prostředků PHARE bylo vynaloženo na investice. Program přijetí *acquis* vypracuje Komise v partnerské spolupráci s jednotlivými uchazečskými zeměmi. Stanovené priority by se zpočátku měly shodovat se sektory označenými v posudcích jako nedostatečně zajištěné. Práce na realizaci stanovených cílů by bylo možno podchytit v orientačním rozvrhu. Poskytnutí pomoci (na základě ročních smluv o financování) by mělo být podmíněno dosažením

zamýšlených cílů a realizací dosaženého pokroku. Uplatnění programu tak bude záviset na striktní podmíněnosti vstupu, která bude vycházet z vhodných hodnotících mechanismů a na průběžném dialogu s Komisí.

Dosažený pokrok bude Komise pravidelně hlásit Evropské radě. První zpráva bude předložena na konci roku 1998 a pak vždy jednou do roka. Za základ těchto zpráv bude sloužit pokrok uchazečských zemí při realizaci cílů stanovených každému jednotlivému Partnerství pro vstup. Bude-li uznáno, že daná uchazečská země splnila všechny požadované podmínky pro zahájení jednání o členství v Unii, ale jednat zatím nezačala, předloží Komise Radě doporučení k zahájení rozhovorů o přijetí. Každé Partnerství pro vstup bude mít formu rozhodnutí Komise, jež bude přijato po konzultaci s příslušnou uchazečskou zemí s patřičným ohledem na názor řídicích výborů, které se budou starat o rozdělení pomoci, jež dosud pocházela z celé řady různých zdrojů. Příprava Partnerství pro vstup začne ve druhé polovině 1997.

Zdroj:

http://www.evropska-unie.cz/download/cz/oficialni_dokumenty/Agenda_2000/Agenda2000.pdf

Příloha 4

Úřední věstník Evropské unie, část IV

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství C321E/129

Ze Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství jsem pro svou práci použila články týkající se cel, které byly využity v první kapitole. Pro lepší znázornění je celé jejich znění v této Příloze.

Článek 184

1. Cla na zboží pocházející z těchto zemí a území jsou při dovozu do členských států zakázána tak, jak jsou zakázána cla mezi členskými státy v souladu s ustanoveními této smlouvy.

2. Cla na zboží pocházející ze členských států a z ostatních zemí a území jsou při dovozu do každé země nebo území zakázána v souladu s článkem 25.

3. Země a území však mohou vybírat cla, která jsou nezbytná pro jejich rozvoj a industrializaci, anebo cla fiskální povahy, která tvoří příjem jejich rozpočtu.

Cla uvedená v předchozím pododstavci nesmějí přesáhnout úroveň cel na dovoz zboží pocházejícího z členského státu, s nímž příslušná země nebo území udržuje zvláštní vztahy.

4. Odstavec 2 se nepoužije pro země a území, které z důvodu zvláštních mezinárodních závazků, jimiž jsou vázány, uplatňují nediskriminační celní sazebník.

5. Zavedení nebo změna celních sazeb na zboží dovážené do zemí nebo území nesmí vést ani právně, ani fakticky k přímé nebo nepřímé diskriminaci mezi dovozy zboží z různých členských států.

Článek 185

Pokud by výše celní sazby uplatňované na zboží z třetí země při dovozu do země nebo na území mohla při uplatnění čl. 184 odst. 1 vyvolat odklon obchodu ke škodě některého členského státu, může tento stát požádat Komisi, aby navrhla ostatním členským státům opatření potřebná k nápravě tohoto stavu.

Článek 186

S výhradou ustanovení týkajících se ochrany zdraví, veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku se volný pohyb pracovníků ze zemí a území v členských státech, jakož i

pracovníků ze členských států v zemích a územích řídí smlouvami, jež budou následně uzavřeny a jež vyžadují jednomyslné schválení členskými státy.

Zdroj:

<http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C2006:321E:0001:0331:CS:>

PDF

Příloha 5

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 18.6.2008

KOM(2008) 371 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Pátá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti

Růst regionů, růst Evropy

(předložená Komisí)

{SEK(2008) 2047 v konečném znění}

SDĚLENÍ KOMISE

Pátá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti

Růst regionů, růst Evropy

1. Úvod

V září 2007 zahájila Komise veřejnou konzultaci o úkolech, jimž bude politika soudržnosti čelit v nadcházejících letech s cílem shromáždit myšlenky, pokud jde o priority, organizaci a řízení této politiky.

Politika soudržnosti je založena na článku 158 Smlouvy o ES, který uvádí, že cílem Společenství je podporovat harmonický vývoj a že za tímto účelem rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Lisabonská smlouva, která se v současné době nachází v procesu ratifikace, tento text upravuje tím, že kromě hospodářské a sociální soudržnosti uvádí také *územní* soudržnost.

Konzultaci je třeba vnímat v širším rámci probíhajícího přezkumu rozpočtu, k němuž přispívá. Doplnily ji další významné události, jako je informační schůzka ministrů odpovědných za regionální rozvoj, která proběhla ve dnech 23. a 24. listopadu 2007 na Azorských ostrovech, dále konference na vysoké úrovni uspořádaná slovinským předsednictvím ve dnech 7. a 8. dubna 2008 v Mariboru a stanoviska, která Evropský parlament¹, Výbor regionů² a Evropský hospodářský a sociální výbor³ přijaly v souvislosti se čtvrtou zprávou o soudržnosti.

V roce 2008 bude dalším významným mezníkem schválení zelené knihy o územní soudržnosti Komisí, jejímž hlavním účelem bude zahájit širokou veřejnou diskusi o důsledcích začlenění pojmu územní soudržnosti do smlouvy, a to zejména v souvislosti s politikou soudržnosti.

V témže roce Komise schválí také sdělení o obnovené sociální agendě. Toto sdělení bude vycházet ze široké veřejné konzultace o evropské „sociální realitě“ a nastíní způsoby, jak může Evropa na měnící se sociální realitu reagovat, a zejména jak lze politiky Unie využít k podpoře příležitostí, přístupu a solidarity.

První část této zprávy obsahuje souhrn příspěvků obdržených od září 2007 do února 2008. Tato první fáze diskuse pomáhá zjistit otázky k diskusi a určit orientaci úvah, což Komise náležitě zohlední při přezkumu rozpočtu.

Druhá část zprávy představuje podrobnější rozbor hlavních regionálních trendů. Tématem této zprávy o pokroku jsou evropská odvětví růstu, jejichž výkonnost v regionech bude do značné míry určovat úroveň regionálního hospodářského rozvoje v nadcházejících letech.

2. POLITIKA SOUDRŽNOSTI: STAV DISKUSE

Komise obdržela více než sto příspěvků⁴, zejména pak od účastníků blízkých řízení politiky, a to z více než poloviny členských států (které představovaly téměř 80 % obyvatelstva EU), dále od velkého počtu regionálních orgánů, od většiny regionálních a místních sdružení, od hospodářských a sociálních partnerů, od organizací občanské společnosti, od akademických obcí a výzkumných ústavů a od některých občanů.

Většina odpovědí, a zvláště pak odpovědi národních vlád, nepředstavují konečná stanoviska. To je normální vzhledem k ranému stadiu diskuse a k širší diskusi o revizi rozpočtu EU. Veřejná konzultace potvrzuje, že zájem o politiku soudržnosti je i nadále výrazný. Prvním obecným závěrem, který lze z diskuse vyvodit, je uznání vyjádřené účastníky, pokud jde o významnou úlohu, která politice soudržnosti náleží při budování Evropské unie, a jejich podpora pokračování této politiky. Jakýkoli pokus vrátit tuto politiku na národní úroveň byl téměř jednomyslně odmítnut.

Mnohé příspěvky potvrzují, že politika soudržnosti vede a podněcuje růst v celé Evropě, že podporuje investice, k nimž by jinak nedošlo, že napomáhá konkurenceschopnosti v nejzranitelnějších regionech, posiluje sociální pokrok a solidaritu, zlepšuje fyzický, sociální a lidský kapitál jakožto hnací sílu růstu, inovační potenciál, správní kapacitu a modernizaci státní správy, podporuje víceleté strategické a finanční řízení, stimuluje přenos know-how a osvědčených postupů mezi regiony a členskými státy a podporuje kulturu hodnocení a sledování. Podobně hodnotí většina příspěvků kulturu partnerství, kterou politika soudržnosti podněcuje. V souladu s výsledky nedávného průzkumu Eurobarometrus konzultace potvrzuje úlohu politiky soudržnosti při lepším zviditelnění EU u evropských občanů.

2.1. Cíle a priority

Všechny příspěvky se shodují v tom, že hlavním cílem politiky soudržnosti je zmírnění hospodářských a sociálních rozdílů v úrovni rozvoje mezi evropskými regiony. Zaostávající regiony musí tedy zůstat těžištěm zájmu této politiky. Přesto většina příspěvků stejně jako Evropský parlament uvádí, že by se politika soudržnosti měla vztahovat na celé území EU, neboť není prostým mechanismem solidarity; jejím cílem je též podporovat vlastní rozvojový potenciál evropských regionů.

Velká většina účastníků uznává územní spolupráci jako nezbytnou součást politiky soudržnosti a příznivě hodnotí skutečnost, že se stala „plnohodnotným“ cílem. Kladou důraz na to, že územní spolupráce je jedním z nejlepších příkladů přidané hodnoty této politiky a že je třeba ji z tohoto důvodu posilovat. Čtvrtá zpráva o soudržnosti uvádí řadu problémů, jimž jsou regiony a členské státy vystaveny a s nimiž budou stále častěji konfrontovány: jde o globalizaci, demografickou změnu a sociální napětí, změnu klimatu a zvýšené ceny energií. Zatímco se má obecně za to, že by se politika soudržnosti měla těmito problémy zabývat, většina příspěvků podotýká, že politika soudržnosti nemůže být ani jediným, a dokonce ani hlavním nástrojem. V některých příspěvcích byla vyjádřena domněnka, že tyto problémy jsou již řešeny prováděním lisabonské a göteborgské agendy. Jiné připomínají, že by tyto problémy neměly zastíňovat hlavní cíle politiky soudržnosti, jak jsou upraveny ve Smlouvě. Některé příspěvky naléhají na Komisi, aby doplnila hrubý národní důchod (HND) na obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly dalšími měřítky blahobytu a životní úrovně. Pokud jde o obsah politiky soudržnosti, zdá se, že v této fázi panuje shoda, pokud jde o tato průřezová témata:

- ☐ Konkurenceschopnost je ústředním zájmem politiky soudržnosti. Požadavek vyčlenit značný podíl finančních prostředků pro klíčové investice spojené s obnovenou agendou pro růst a zaměstnanost má jasnou podporu. Za hlavní oblasti, kam je třeba investice směřovat, se považují především výzkum, inovace a zlepšování dovedností v zájmu podpory znalostní ekonomiky, rozvoj lidského kapitálu prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy, přizpůsobivost, podpora podnikatelské činnosti (zejména malých a středních podniků), posílení institucionální kapacity a rozvoj kultury podnikání.
- ☐ Aktivní politiky trhu práce jsou rovněž základem kroků navrhovaných na podporu zaměstnanosti, posílení sociální soudržnosti a snížení rizika chudoby. Značný počet účastníků se domnívá, že politika soudržnosti by měla přispívat k sociálnímu rozměru Evropy tím, že zlepší vyhlídky na zaměstnání nejzranitelnějších skupin, jako je mládež,

starší lidé, zdravotně postižení, přistěhovalci a menšiny. Sociální a hospodářští partneři a organizace občanské společnosti zdůrazňují důležitou úlohu sociální ekonomiky při vytváření kvalitních pracovních míst, podněcování inovace, přispívání k rozvoji venkovských oblastí a při poskytování řady služeb obecného zájmu. Kladou důraz rovněž na podíl budování kapacit na posílení zásad řádné správy a partnerství. A konečně, některé hlasy zastupující občanskou společnost uvádějí, že politika soudržnosti by měla podporovat skupiny, které mají zvláštní potíže při vstupu na trh práce.

□ Třetím průřezovým tématem je udržitelný rozvoj. Mnohé příspěvky vyjadřovaly domněnku, že politika soudržnosti by se měla více orientovat na uskutečnění cíle göteborgské agendy. Politika soudržnosti by mohla přispět zejména ke snížení emisí skleníkových plynů prostřednictvím politik zaměřených na zmírňování změny klimatu, jejichž cílem je zlepšit energetickou účinnost a podpořit rozvoj obnovitelných energií. Kromě výše uvedených témat byla pozornost věnována řadě dalších otázek. Začlenění územní soudržnosti do Lisabonské smlouvy je obecně vítáno. Některé příspěvky však na Komisi naléhají, aby v zájmu lepšího porozumění vypracovala definici územní soudržnosti a ukazatele. Některé národní vlády současně vyjádřily domněnku, že územní soudržnost je již v politice soudržnosti obsažena a že hospodářský, sociální a územní rozměr soudržnosti nelze oddělovat.

Územní soudržnost je zejména regionálními a místními činiteli vnímána jako příležitost posílit úlohu regionálních a místních orgánů a dalších činitelů při provádění politiky. Několik příspěvků zdůrazňuje jakožto významný rozměr hospodářské, sociální a územní spolupráce úlohu městských oblastí a jejich provázanost s venkovskými oblastmi. Velká města jsou často popisována jako místa vyznačující se značným sociálním vyloučením, chudobou a nevyváženým rozvojem. Stávající mechanismy ve prospěch některých specifických oblastí, jako jsou nejvzdálenější regiony nebo severní řídce osídlené oblasti, nejsou zpochybňovány.

Mnozí věří, že pojem územní soudržnosti pomůže lépe začlenit územní rozměr do podoby a provádění evropských odvětvových politik.

Zdá se, že existuje shoda, pokud jde o podporu větší flexibility v rámci územní spolupráce, aby regiony mohly spolupracovat s regiony, s nimiž nesousedí, nebo s regiony, které nenáleží do stejné geografické oblasti. Spolupráce s regiony a zeměmi sousedícími s EU je považována za nezbytnou.

2.2. Řízení politiky soudržnosti

Reformu politiky soudržnosti směrem ke strategičtějšímu přístupu podpořila většina příspěvků.

Mnohé zmiňují, že uskutečňování programu právě začalo a že komplexní hodnocení nelze provést, dokud nebudou k dispozici výsledky hodnocení.

Přesto výrazná většina účastníků požaduje další vysvětlení, pokud jde o rozdělení úkolů mezi různé institucionální úrovně (Komise, členské státy, regiony a další činitelé). Mnozí účastníci, zejména pak na regionální a místní úrovni, by přivítali další decentralizaci odpovědnosti.

Zdůraznili rovněž, zvláště v případě Evropského sociálního fondu, význam provádění na místní úrovni. Podobná prohlášení pocházejí i od hospodářských a sociálních partnerů a od občanské společnosti. Tito účastníci trvají také na otevřenějším vymezení zásady partnerství.

Zjednodušení je dalším požadavkem, který byl ve většině příspěvků vysloven. Mnohé příspěvky vyjádřily znepokojení, pokud jde o nově zavedenou zásadu „jeden program – jeden fond“, která nemusí nutně vést k jednoduššímu provádění politiky soudržnosti.

Mnohé stížnosti se týkaly byrokracie a požadavků na audit, které jsou s prováděním politiky spojeny. Má se za to, že tyto aspekty mnohé potenciální příjemce odrazují a brání realizaci významných projektů na místní úrovni. Komise je vyzývána, aby stávající postupy zjednodušila alespoň u malých programů.

Další záležitost, která je často zmiňována, se týká koordinace mezi Evropským fondem regionálního rozvoje, Evropským sociálním fondem a Fondem soudržnosti. Některé příspěvky požadují v zájmu soudržnějšího strategického vývoje spojení těchto fondů do fondu jediného.

Zdá se, že se různí názory, pokud jde o příležitost využít politiku soudržnosti jakožto nástroj rychlé reakce na asymetrické šoky nebo na významné krize způsobené procesem restrukturalizace. Zatímco některé příspěvky se přimlouvají za větší flexibilitu, jiné podotýkají, že politika soudržnosti je především strukturální politikou, která se vyznačuje strategickým plánováním se střednědobou a dlouhodobou perspektivou. Řada příspěvků trvá na dalším zkoumání, pokud jde o využití jiných zdrojů financování než grantů, jako jsou například bankovní úvěr, mikroúvěry, nástroje rizikového kapitálu nebo nástroje partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Poslední významná otázka, která byla při konzultaci vznesena, se týká koordinace politik soudržnosti s dalšími politikami Společenství a národními politikami. Mnohé

příspěvky vyjadřují názor, že odvětvové politiky Společenství by měly více přihlížet k regionálním aspektům. Řada účastníků navíc považuje za důležité vyvinout soudržné a integrované přístupy, a to zejména mezi politikou soudržnosti a rozvojem venkova. Koordinaci s národními politikami je rovněž připisována velká důležitost. Někteří účastníci se například domnívají, že je třeba upevnit zásadu adicionality. Někteří hospodářští a sociální partneři navíc věří, že politika soudržnosti by se měla řídit integrovanými hlavními směry pro růst a zaměstnanost a národními programy reforem.

2.3. Další kroky

Diskuse o budoucnosti politiky soudržnosti právě začala a v následujících letech bude pokračovat. Mezi významné body této diskuse, které je třeba zmínit, patří probíhající veřejná konzultace o revizi rozpočtu, veřejná konzultace o zelené knize o územní soudržnosti, kterou Komise zahájí na podzim 2008, a setkání ministrů a další události na vysoké úrovni, jež budou uspořádány v rámci jednotlivých předsednictví.

Komise podá zprávu o postupu těchto úvah v šesté zprávě o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti na jaře 2009.

Komise v přiměřené lhůtě předloží svou zprávu o přezkumu rozpočtu na období 2008/2009, kde popíše svou obecnou vizi, pokud jde o strukturu a směřování priorit v oblasti výdajů EU v budoucnosti.

3. SBLIŽOVÁNÍ, RŮST A HOSPODÁŘSKÁ RESTRUKTURALIZACE MEZI REGIONY EU

Sbližování mezi evropskými regiony je i v posledních letech intenzivní, což vede k výraznému zmenšení rozdílů v HDP na obyvatele, v míře zaměstnanosti, a zejména nezaměstnanosti. Tento trend do značné míry stimuluje zlepšení v nejméně prosperujících regionech (viz vyobrazení 1).

Pro účely následující analýzy se regiony dělí do tří kategorií: regiony cíle „Konvergence“, přechodové regiony a regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“, přičemž každá kategorie se vyznačuje specifickým sociálně-ekonomickým profilem.

Regiony cíle „Konvergence“ mají stále ještě výrazně nižší HDP na obyvatele, jmenovitě 58 % průměru EU, zatímco přechodové regiony se svým HDP průměru EU přibližují. V období let 2000 až 2005 obě skupiny regionů tento rozdíl vzhledem k průměru EU snížily zhruba o 5 procentních bodů (viz tabulka 1 a přehled HDP).

Míra zaměstnanosti je v regionech cíle „Konvergence“ nízká. Dosahuje 58 %, zatímco

v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ je to 68 %. Od roku 2000 nedokázaly regiony cíle „Konvergence“ tento rozdíl zmenšit. Přechodové regiony však rozdíl v míře zaměstnanosti omezily a dosáhly 63% míry zaměstnanosti. Za regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ však nadále výrazně zaostávají (viz 6 Regiony, které jsou do financování zařazovány nebo jsou z něj vyřazovány, jsou shrnuty do jedné skupiny jako přechodové regiony, jelikož v obou případech jsou příjemci přechodné podpory. Tabulka 1). Míra nezaměstnanosti je v regionech cíle „Konvergence“ stále o čtyři procentní body vyšší než v regionech „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. V roce 2000 však byl tento rozdíl dvojnásobný.

3.1. Regionální rozdělení evropských odvětví s vysokým růstem

Tento oddíl se věnuje odvětvové struktuře regionálních ekonomik se zaměřením na odvětví růstu v EU (viz příloha). Na regionální úrovni je proveden rozbor tří odvětví růstu: 1) Finanční a podnikatelské služby, 2) Obchod, doprava a komunikace a 3) Stavebnictví. Odvětví růstu, jakým je vysoce a středně technologická výroba, představuje součást výrobního odvětví a nelze jej snadno sledovat na regionální úrovni. Uvedené tři typy regionů se liší z hlediska ekonomické struktury, trendů růstu a produktivity.

Například produktivita v regionech cíle „Konvergence“ je poloviční ve srovnání s regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ nebo menší (viz Tabulka 3) a zaměstnanost se v regionech cíle „Konvergence“ snížila, ale v druhých dvou typech regionů došlo k jejímu zvýšení.

3.1.1. Regiony cíle „Konvergence“

Uvedená tři hlavní odvětví růstu jsou v regionech cíle „Konvergence“ méně významná. Oproti ostatním regionům, kde tato odvětví představují 50 % pracovních míst, je to v regionech cíle „Konvergence“ pouze 40 %. Podíl **finančních a podnikatelských služeb** je zvláště nízký. V tomto odvětví je však daleko vyšší než v jiných odvětvích růst hrubé přidané hodnoty (dále jen „HPH“) a zvláště zaměstnanosti. **Obchod, doprava a komunikace** rovněž zažily výrazný růst, a to jak po stránce zaměstnanosti, tak z hlediska HPH. Na druhou stranu míra růstu ve **stavebnictví** se podobá průměrům v EU. **Výrobní odvětví** je v regionech cíle „Konvergence“ významnější než v ostatních regionech a zaznamenalo nejvyšší míru růstu HPH. Zaměstnanost ve výrobním odvětví se snížila, ale méně než v ostatních regionech. Nicméně produktivita výroby je stále ještě oproti regionům cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ třetinová.

Zaměstnanost ve výrobě vysoce a středně vyspělých technologií se však v období mezi lety 2000 a 2005 zvýšila o 1 %.

Zemědělství zůstává v regionech cíle „Konvergence“ významným odvětvím a představuje více než 15 % zaměstnanosti, což je pětikrát více než v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. Děje se tak v kontextu snižování zaměstnanosti v tomto odvětví, jež je doprovázeno zvyšováním produktivity⁷. To znamená, že přes značné zvýšení zaměstnanosti v odvětvích růstu došlo v regionech cíle „Konvergence“ k poklesu celkové zaměstnanosti.

3.1.2. Přechodové regiony

Přechodové regiony mají stejný podíl zaměstnanosti a tutéž HPH v uvedených třech odvětvích růstu jako regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“, ale podíl **finančních a podnikatelských služeb** je zde daleko nižší. Roční míra růstu v tomto odvětví činila 4 % a rozvíjelo se rychleji než jiná odvětví, ale rozdíl zůstává značný. Další dvě odvětví růstu, tedy odvětví **obchodu, dopravy a komunikace** a odvětví **stavebnictví** rovněž zaznamenala nadprůměrný růst. V přechodových regionech je zvláště podíl odvětví stavebnictví daleko vyšší než v ostatních regionech. To lze do značné míry vysvětlit silným hospodářským růstem, zvyšujícími se příjmy a stálou potřebou zlepšovat části fyzické infrastruktury. V některých regionech je růst odvětví stavebnictví zapříčiněn částečně také poptávkou po rekreačních objektech a ubytovacích zařízeních pro turisty. Vysoce cyklická povaha tohoto odvětví však nijak nemění zranitelnost těchto hospodářství. Podíl **výrobního odvětví** je v přechodových regionech oproti ostatním dvěma typům regionů méně významný.

3.1.3. Regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“

V regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ došlo k největšímu růstu zaměstnanosti i HPH ve **finančních a podnikatelských službách**, což je odrazem zvyšující se specializace. Další dvě odvětví růstu zde mají nižší podíl HPH a zaměstnanosti než v ostatních dvou typech regionů a míra jejich růstu je blízká průměru EU. Podíl HPH **výrobního odvětví** v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ je srovnatelná s regiony cíle „Konvergence“, ale zaměstnanost je v tomto odvětví výrazně nižší než v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“, což je odrazem důsledků úspěšného posunu směrem k činnostem vyšší přidanou hodnotou v tomto odvětví. Zaměstnanost v tomto odvětví a ve výrobě založené na vysoce a středně vyspělých technologiích se snížila. Výdaje na výzkum a vývoj jakožto podíl HDP jsou v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a

zaměstnanost“ téměř třikrát vyšší než v regionech cíle „Konvergence“. Avšak konkurence v oblasti inovací se stává globální, což znamená, že EU musí obstát na celosvětové úrovni. Regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ investují do výzkumu a vývoje 2,1 % HDP. V případě USA to však jsou 2,5 %. Rovněž podíl HDP, který je věnován na výzkum a vývoj v předních 10 % států USA, je o čtvrtinu vyšší než v rovnocenných regionech EU. Skupina regionů cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ je z uvedených skupin regionů největší a v důsledku toho rozmanitější. Ekonomická struktura je značně proměnlivá. Některé regiony se specializují na finanční a podnikatelské služby. Je tomu tak například v případě Lucemburska a Île de France, kde HPH v tomto odvětví činí minimálně 40 %. Jiné regiony se orientují především na obchod, dopravu a komunikace, jak je tomu např. v Tyrolsku, Praze a Baleárských ostrovech, kde HPH v tomto odvětví činí minimálně 30 %. Hospodářská výkonnost se rovněž různí. Mezi lety 2000 a 2005 došlo v 17 regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ ke snížení míry zaměstnanosti a v případě 22 regionů byla míra růstu pod 0,5 %.

3.2. Příspěvek odvětví s vysokým růstem ke sbližování

Výše uvedená analýza ukazuje, že odvětví růstu znamenala významný přínos ke konvergenci jak v regionech cíle „Konvergence“, tak v přechodových regionech, ale způsoby se různí. V regionech cíle „Konvergence“ uvedená tři odvětví růstu přispěla ke tvorbě značného počtu pracovních míst, kterých však není dost na vyrovnání výrazného snížení zaměstnanosti v zemědělství. Růst HPH byl v odvětvích růstu rovněž výrazný, zvláště pak v odvětví finančních a podnikatelských služeb a v odvětví obchodu, dopravy a komunikací. Růst HPH však byl vyšší ve výrobním odvětví, což vedlo k vysokému a rostoucímu podílu v tomto odvětví. Ve spojení s vysokým podílem zaměstnanosti může tento trend představovat riziko, jelikož několik průmyslových odvětví na úrovni EU upadá (viz vyobrazení 2). V rámci výrobního odvětví dosahuje podíl zaměstnanosti ve výrobě založené na vysoce a středně vyspělých technologiích, což je odvětví, kde má EU nejsilnější komparativní výhodu, v regionech cíle „Konvergence“ pouhých 24 %. V regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ je to 40 %. Od roku 2000 regiony cíle „Konvergence“ snížily tento rozdíl o pouhý 1 procentní bod. Údaje na národní úrovni ukazují, že ve většině členských států roste HPH rychleji ve výrobě založené na vysoce a středně vyspělých technologiích než v jiných výrobních odvětvích. Přesto je v některých členských státech podíl výrobní HPH ve výrobě založené na

vysoce a středně vyspělých technologiích stále ještě nízký, a to zejména v Rumunsku, Bulharsku, v pobaltských státech, v Řecku a Portugalsku. Tato skutečnost a nízká produktivita těchto regionů v tomto odvětví mohou způsobit jejich zranitelnost vůči globální hospodářské soutěži. Díky vysoké výkonnosti ve třech odvětvích růstu i ve výrobě založené na vysoce a středně vyspělých technologiích přechodové regiony dohánějí rychle regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. V důsledku toho se hospodářská struktura přechodových regionů stále více podobá hospodářské struktuře regionů cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“.

3.3. Vzdělání, dovednosti a kvalifikovaní pracovníci

Dovednosti a kvalifikace významně určují příjem a zaměstnatelnost jednotlivců a výrazně přispívají k produktivitě práce. Ukazují rovněž, na jakou úroveň se regionální hospodářství dostalo, pokud jde o intenzivní využívání vědomostí. Přesto však EU investuje do vyššího vzdělání pouhé 1,2 % HDP, zatímco USA téměř 2,9 %.

Podíl vysoce vzdělaných lidí ve věku od 25 do 64 let je v regionech cíle „Konvergence“, kde dosahuje 17 %, výrazně nižší oproti regionům cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“, kde dosahuje 25 %. Přesto se tento podíl v období mezi lety 2000 a 2006 v jednotlivých regionech rovným dílem zvýšil. V přechodových regionech tomu bylo o něco málo více, takže dosáhly téměř stejného podílu jako v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“. Podíl lidských zdrojů v oblasti vědy a technologií v regionech cíle Konvergence, kde činí 12 %, rovněž zaostává ve srovnání s regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“, kde činí 17 %. Regiony cíle „Konvergence“ však dokázaly od roku 2000 tento rozdíl snížit o jeden procentní bod. Využití lidských zdrojů v oblasti vědy a technologie je zvláště vysoké ve službách náročných na znalosti, jako je zdravotní péče, vzdělávání a výroba založená na vysoce a středně vyspělých technologiích výroba. Celkový podíl v regionech cíle „Konvergence“ v roce 2006 stále ještě zaostával za regiony cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ o 10 procentních bodů. Růst podílu kvalifikovaných pracovníků je nicméně velký. V letech 2000 a 2006 se zvýšil o 3,4 procentních bodů a toto zvýšení bylo v regionech cíle „Konvergence“ i v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ stejné. Podíl kvalifikovaných pracovníků je zvláště vysoký v regionech hlavních měst a v dalších významných metropolitních regionech, kde se soustředí sídla řídicích orgánů a specializované služby. Podíl kvalifikovaných pracovníků bývá obvykle nižší v

Portugalsku, ve Španělsku, Řecku a Bulharsku, a to dokonce i v regionech hlavních měst. Zvýšil se hlavně v mnoha regionech ve Španělsku, Francii, Řecku, Rakousku a Slovinsku, což naznačuje, že posun ke znalostní ekonomice není záležitostí výlučně velkých metropolitních regionů.

3.4. Závěry

Tato stručná analýza ukazuje, že evropská odvětví růstu ke sbližování výrazně přispívají. Významné odlišnosti v ekonomické struktuře uvedených tří skupin regionů však přetrvávají a rozdílné jsou i způsoby, jak regiony cíle „Konvergence“ a přechodové regiony vyrovnávají rozdíly. To má několik důsledků z hlediska politiky. Úsilí o podporu evropských odvětví s vysokým růstem, tj. odvětví s nadprůměrnou zaměstnaností či HPH, se zdá být odůvodněné. Právě tato odvětví nejenže dávají evropskému hospodářství nejjasnější perspektivu globálního růstu, ale mohou být rovněž důležitou hnací silou procesu sbližování v EU. Analýza navíc ukazuje, že regiony cíle „Konvergence“ procházejí zásadní hospodářskou restrukturalizací. V odvětví služeb dochází k intenzivní tvorbě pracovních míst, zatímco zaměstnanost v zemědělství se stále snižuje. Růst HPH je vysoký zvláště ve výrobním odvětví a ve službách a růst produktivity je třikrát vyšší než v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti“. Tato restrukturalizace vyžaduje odpovídající politickou reakci. Regiony cíle „Konvergence“ by měly umožnit posun zaměstnanosti směrem ke službám, a to zejména k odvětvím, která nevyžadují vysokou úroveň vzdělání, a měly by pokračovat v modernizaci zemědělství. Jelikož výrobní odvětví je a zůstane v regionech cíle „Konvergence“ významným odvětvím, je třeba, aby politika usnadnila podstatnou změnu orientace průmyslu směrem k činnostem s vysokou produktivitou a vysokou přidanou hodnotou s cílem zabránit specializaci na výrobní odvětví, která jsou zvláště vystavena mezinárodní konkurenceschopnosti a která nenabízejí perspektivu růstu. Regiony cíle „Konvergence“ by měly rovněž usilovat o zlepšení úrovně vzdělání pracovníků, jelikož činnosti s vyšší přidanou hodnotou zvýší poptávku po kvalifikované pracovní síle. To ovlivní také rychlost, jak budou přijaty nové technologie, a přispěje ke snížení rozdílu v produktivitě. A konečně, vysoká míra produktivity v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ dá těmto regionům konkurenční výhodu nejen v Evropě, ale také ve světě. Tato vysoká produktivita je částečně výsledkem velkých investic v oblasti výzkumu a vývoje, které jsou daleko vyšší než v regionech cíle „Konvergence“. Aby však bylo možno zachovat

globální konkurenční výhodu, musí být tyto regiony schopny soutěžit s dalšími světovými konkurenty, kteří do výzkumu a vývoje a vyššího vzdělání investují ještě více. Tato skutečnost jasně ukazuje na význam přínosu silící orientace politiky soudržnosti v regionech cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ na vyšší investice do inovace a lidského kapitálu.

Zdroj:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim5/com_2008_371_cs.pdf.

Příloha 6

Příloha 7

Vztahy České republiky a EU v datech

Období	Projednávané téma
IX – 1988	Navázání diplomatických styků mezi ČSSR a EU
1990	Program PHARE byl rozšířen o ČSSR
1990	Dohoda o obchodu a spolupráci mezi ČSFR a EU
16. 12. 1991	Podepsána první Evropská (asociační) dohoda mezi EU, členskými státy EU a ČSFR
I – 1993	EU diplomaticky uznala nezávislou ČR
VI – 1993	Kodaňský summit (vyslovil souhlas s tím, že se přidružené země mohou stát členy EU)
4. 10. 1993	Dohoda o přidružení ČR k Evropskému společenství – Luxemburg
1. 2. 1995	Vstoupila v platnost Evropská dohoda zakládající přidružení mezi ČR na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé
II.Q 1995	ČR obdržela dokument Evropské komise: Bílá kniha – Příprava Unie a začala podle něj postupovat
23. 1. 1996	Česká republika předložila žádost o členství v Evropské unii
Léto 1997	ČR byla zařazena mezi šest kandidátských států na vstup do EU (ČR, Estonsko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Kypr)
XII – 1997	Summit v Lucemburku oficiálně potvrdil kandidaturu pěti zemí SVE
XIII.Q 1997	ČR obdržela od EK dokument Partnerství pro vstup (Accession Partnership), v němž EU posílila svou předvstupní strategii vůči kandidátským státům s cílem umožnit jim nasměrovat pomoc v souladu s jejich specifickými potřebami
2. 3. 1998	Vláda projednala poziční dokumenty jednotlivých resortů, ve kterých zaujaly zásadní postoj k přípravě na vstup, která je zaměřena na harmonizaci práva s právem ES, vytvoření odpovídajících institucí a zajištění vynutitelnosti přijatých pravidel
31. 3. 1998	Zahájení prvních vstupních rozhovorů Evropské komise první vlnou uchazečů o členství v EU na dvoustranné bázi (Českou republikou, Polskem, Maďarskem, Slovinskem, Estonskem a Kyprem)
3. 4. 1998	Vláda projednala a poté předala Evropské komisi Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii zpracovaný jednotlivými resorty, který zachycuje ve 26 kapitolách týkajících se jednotlivých oblastí ve formě krátkodobých (1998), střednědobých (1999 – 2000) a dlouhodobých (2000 a dále) priorit hlavní úkoly vyplývající z přijetí <i>acquis communautaire</i> , tzv. screening

27. 4. 1998	zahájen tzv. screening domácí legislativy (s Českou republikou)
11. 12. 2000	Summit EU v Nice
18. 1. 2001	Vláda schválila akční plán pro vstup ČR do EU na první půlrok roku 2001
5. 2. 2001	Podepsána dohoda o financování programu SAPARD v hodnotě 154 milionů Eur
7. 2. 2001	Podepsáno 5 finanč. Memorand pro program ISPA v hodnotě 70 mil. EUR
5. – 6. 4. 2001	Dvoudenní a zároveň historicky první návštěva ČR předsedy Evropské komise (EK) Romano Prodiho v doprovodu evropského komisaře pro rozšíření Güntera Verheugena
20. 4. 2001	Poprvé v historii EU vyli na pravidelné měsíční zasedání rady ministrů hospodářství a financí Ecofin, které se konalo ve Švédském Malmö, pozváni i příslušní ministři ze všech 13 kandidátských zemí.
4. 5. 2001	EK předložila návrh na délku přechodných období týkajících se nákupu druhotných nemovitostí a zemědělské půdy občanů EU v kandidátských zemí po jejich vstupu do EU. Dokument je určen k diskusi členskými státy, které jednomyslně rozhodnou o společné pozici EU. EK navrhuje, aby v případě nemovitostí činila doba zákazu 5 let, v případě zemědělské a lesní půdy potom 7 let. Z těchto lhůt mají být vyjmuti samostatně činní zemědělci, kteří mají v úmyslu se usadit na území dnešních kandidátských zemí. Po třech letech by přitom mělo dojít k přezkoumání omezení. Při zvažování délky navrhovaných období EK přiznala oprávněnost obav kandidátských zemí. Zároveň se však snažila skloubit tyto obavy s nutností nenarušit jednotu vnitřního trhu. Návrh EK jde pod rámec požadavků kandidátských zemí, zejména pokud jde o Polsko a nákup zemědělské a lesní půdy. Pouze tři kandidátské země žádají přechodná období jak pro nákup nemovitostí, tak zemědělskou a lesní půdu. Jde o ČR, Maďarsko a Polsko. Slovensko a Bulharsko žádají pouze o omezení nákupu půdy. Kypru již EU přiznala omezení nákupu nemovitostí na pět let. Slovinsko, Estonsko a Litva o omezení nežádají a kapitolu volný pohyb kapitálu s EU již uzavřely.
22. 5. 2001	České a evropské právo se podařilo sblížit na 66 %
28. 6. 2001	ČR uzavřela za švédského předsednictví, které se chýlí ke konci, celkem šest kapitol. Za předchozího předsednictví Francie přitom předběžně neuzavřela ani jednu. Kandidátské země vesměs oceňují podmínky, které švédští diplomaté vytvořili pro rozšíření
1. 1. 2002	Konvent o budoucnosti EU zahajuje svou činnost, čeští zástupci: Josef Zieleniec (za senát), Jan Zahradil (za poslaneckou sněmovnu), Jan Kavan(za vládu, v roce 2002 ho nahradil Jan Kohout)

9. 10. 2002	Evropská komise doporučuje uzavřít jednání o přistoupení 10 kandidátských zemí EU
11. –	
12. 12. 2002	Zasedání Evropské rady v Kodani zakončilo jednání o přistoupení 10 kandidátských zemí k EU
9. 4. 2003	Evropský parlament schválil rozšíření EU o 10 nových členů. Pro vstup ČR do EU hlasovalo 489 poslanců, 39 proti, 37 se zdrželo hlasování
16. 4. 2003	Zasedání Evropské rady v Aténách. Podepsána smlouva o přistoupení 10 nových členů
13. –	
14. 6. 2003	Obyvatelstvo ČR schvaluje v referendu vstup do EU většinou 77,3 % (volební účast 55,2 % oprávněných voličů)
10. 7. 2003	Ukončení činnosti Konventu, který vypracoval návrh ústavní smlouvy EU
1. 5. 2004	Vstoupila Smlouva o přistoupení v platnost. Česká republika se stala plnoprávným členem Evropské unie.
16. 6. 2004	Volby do Evropského parlamentu v ČR

Zdroj:

Kloudová, J.: Evropská unie: Historie a současnost ekonomického prostředí, str.163